

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 13. SEPTEMBRA 1984

ŠTEVILKA: 36 • XXXIII

Naš kovinar, svobodni glasilo delavcev KIP, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajst-dnevnik in od 1. januarja 1982 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednika Tito oblikoval z vedno zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Vardi. Naslov: Uredništvo Železarja, SZ - Železarna Jesenice. Stevilke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščeno prometnega danka po pristojnem mnenju št. 42/1-72.

V JULIJU IN AVGUSTU 49.210.637 DIN INOVACIJSKIH PRIHRANKOV

V juliju in avgustu so odbori za gospodarstvo pri delavskih svetih TOZD na šestih sejah obravnavali dvanajst predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej ter jih pozitivno ocenili in odobrili. Skupni prihranek oziroma koristi znašajo 49.210.637,00 din, zato je enaintrideset novatorjev prejelo 940.070,00 din posebnih nadomestil ali 1,91 % od ugotovljenih koristi.

TOZD REMONTNE DELAVNICE

Avtorici Olgi KUNŠIČ je bilo za uspešno izdelavo naprave za krmljenje lokalnih žigosnih ur odobreno

izplačilo prvega posebnega nadomestila. V Železarni smo za registracijo prisotnosti na delu vpeljali žigosne ure. Žigosne ure pa so učinkovita kontrola le, če brezhibno delujejo.

NEIZMERNO VELIKO PROSTOVOLJNIH DELOVNIH UR SO V POVOJNEM OBDOBJU OPRAVILI DELAVCI IN OBČANI, DA BI ČIM PREJ OBNOVLILI DOMOVINO IN SE ISKOPALI IZ ZAOSTALOSTI

Naslov ni slučajno izbran, temveč je povezan s pobudo oziroma predlogom poslovnega odbora Železarne, da naj bi vsi delavci temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti kot dodaten prispevek k stabilizacijskim prizadevanjem Železarne, da čim prej saniramo težke gospodarske razmere, prostovoljno opravili osem učinkovitih ur v proizvodnji ali na drugih nalogah oziroma delih, ki bodo prispevali k rezultatom poslovanja, k povečanju proizvodnje ali zmanjšanju stroškov poslovanja. Delavci v proizvodnji naj bi to delo opravili na svojih delovnih mestih v prostih dnevih, tisti pa, ki delajo v sistemu 4+1, pa naj bi na svoje proste dneve okrepili izmene, v katerih manjka delavcev. Delavci delovnih skupnosti in iz TOZD, ki niso vključeni v neposredno proizvodnjo, pa naj bi to prostovoljno delo opravili v adjustazah, pri odpremi, v skladiščih, urejanju delovnih prostorov in okolja z zbiranjem odpadnega železa in podobno. Seveda bodo po TOZD izdelane potrebe in programi, da bo to delo potekalo čim bolj organizirano in da bo dejansko prispevalo k sanacijskim prizadevanjem.

V nekaterih okoljih so zelo različno reagirali na to pobudo poslovnega odbora Železarne, nekeje z odobravanjem, druge z odporom in številnimi pripombami. Žal je med temi tudi precej takih, ki tudi sicer v rednem delovnem času ne kažejo prevelike vneme, da bi več prispevali k vesplošnim prizadevanjem za saniranje razmer. Kakorkoli obrachamo pobudo, ali je prav, da je prišla iz poslovnega odbora, ali ne bi bilo bolje, da bi jo predložil tovarniški sindikat, ali je to sploh prav in podobno, je pobuda izrečena v interesu vseh delavcev TOZD in delovnih skupnosti naše železarne. Kajti več kot očitno je, če dejansko, ne formalno z odstotkom hočemo izboljšati svoje osebne dohodke, moramo čim prej sanirati poslovno izgubo in dosledno uresničevati postavljene cilje v programu aktivnosti, nalog in ciljev za odpravo motenj v poslovanju Železarne. Za to pa so potrebni dodatni naporji vseh delavcev TOZD in delovnih skupnosti in če narekuje situacija, tudi prostovoljno delo, kar so nam že večkrat v novem času dokazali člani stalne mladinske delovne brigade "Železar", v nekoliko oddaljenejši preteklosti pa imamo veliko šolo za to.

Ze šestkrat smo napisali in poudarili, da samo novoustvarjena vrednost v materialni proizvodnji daje osnovo za delitev dohodka in čiste dohodke, iz katerega razporejamo sredstva tudi za osebne dohodke. Novoustvarjena vrednost pa bo večja le, če bo tudi večja proizvodnja, kakršno smo si zastavili z letnimi plani in že omenjenimi cilji do konca leta, če bomo zmanjševali proizvodne in druge stroške, povečali izplen in podobno. K vsemu temu naj bi prispevali tudi vsi delavci z osemurnim prostovoljnim delom. Zato bi morali v tem težkem položaju naše železarne polemike o tem zavreči, ker dejansko niso v interesu delavcev TOZD in delovnih skupnosti, katerim naj bi ta prostovoljna akcija le dodatno prispevala k hitrejši sanaciji razmer in s tem tudi k dejanskemu ovrednotenju 20 % večje osnove osebnih dohodkov v naslednjih mesecih.

Čeprav nekateri zavračajo pogled nazaj, češ to je bilo takrat, pa bi se vendarle morali spomniti povojne generacije, izčrpane od štiriletnih narodnoosvobodilne borbe in štiriletnega okupatorjevega terorja, ki se je v izredno slabih življenjskih razmerah z nadčloveškimi naporji lotila obnove in izgradnje porušene domovine ali če ostanemo na našem območju porušeni Jesenici in dotrajanih ter okvarjenih proizvodnih naprav v naši železarni. Ob 48 urnem delovnem tednu in številnih nadurah, ker je manjkalo delavcev, so se delavci naše železarne in ostali občani množično vključevali v prostovoljno delo pri odstranjevanju ruševin in pri drugem delu, da bi se življenje čim prej normaliziralo. Nešteto prostovoljnih ur so delavci Železarne in drugi občani opravili pri raztovarjanju surovin in drugega materiala v Železarni, da je lahko proizvodnja čim bolj normalno potekala, ko še nismo imeli aglomeracije oziroma razkladalnih naprav.

Vse to se je dogajalo v času zelo nizkega življenjskega standarda, ko je primanjkovalo hrane, ko nismo poznali toplih obrokov v Železarni, dopustov in regresov, ko so ženske prale še v Savi... V času, ko so z vseh strani pritiskali na novo Jugoslavijo in ogrožali njeno suverenost, ko smo doživljali gospodarsko blokado in bili odrezani od ostalega sveta. Vse to je premagala moč ljudskih množic z nadčloveškimi naporji, da obvarujemo in dalje razvijamo pridobitve narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije. Pa vendarle ta čas ni tako daleč, saj vanj segajo številna rojstva naših sedanjih sodelavcev, ki bodo skoraj predstavljali večino našega železarskega kolektiva.

Take razmere so narekovale, da se ekonomsko čim prej postavimo na lastne noge in izkopljeemo iz zaostalosti, kar pa nismo zmogli z lastno akumulacijo in so nam bila potrebna posojila tudi zunanjega sveta, ki jih bomo še nekaj let drago odplačevali. Pri tem je prišlo tudi do ostopanj, do podvajanja kapacitet, nerentabilnih tovarn, nakupovanja stvari na zunanjem trgu, ki smo jih imeli sami ali nam niso bile potrebne, prek svojih možnosti in neselektivno smo razvijali mrežo družbenih dejavnosti, da bi ljudem omogočili boljše in dostopnejše zadovoljevanje potreb in pravic in podobno. Vse to, ob zelo zaostrenih mednarodnih ekonomskih in političnih razmerah, ki so k vsemu temu prispevale tudi svoj delež, danes nosimo na svojih bremenih, seveda tudi naša železarna ob ostalih objektivnih in subjektivnih težavah in zastarelosti ter iztrošenosti nekaterih ključnih proizvodnih naprav.

To smo navedli zato, ker nekateri, predvsem mlajši v sedanjih težkih razmerah kaj radi očitajo te napake, ki jih v našem družbenem sistemu nismo nikdar zanikali, vendar pa imajo prav oni od njih največje koristi, v širokem pomenu besede, in zato morajo nekaj tega bremena prevzeti tudi nase. Vse to velja tudi za naš železarski kolektiv, ki ta čas preživlja zaradi pretežno objektivnih težav hude čase, kakršnih smo nekaj doživeli tudi v preteklem obdobju. In prav na izkušnjah preteklosti bi se morali učiti, ko so železarji z boljšim in kvalitetnejšim delom, z značilno železarsko disciplino in odgovornostjo premagovali svoje težave. V tem je tudi rešitev za sedanje težave in ravno zato se ne bi smeli ustavljati ob vprašanju, ali smo pripravljeni dodatno prostovoljno delati osem ur ali nismo. Delali bomo, ker bomo delali zase, za saniranje razmer, kot posledic objektivnih težav, pa tudi večkrat našega lastnega premalo odgovornega in zavzetega dela.

Na podlagi podatkov proizvajalca in ugotovitev vzdrževalcev je za popravilo ali servis žigosne ure potrebno osem delovnih ur. Avtorica izboljšave je izdelala posebno napravo, s katero je omogočila skrajšanje časa, ki je potreben za zasledovanje posameznih delovnih operacij za celotni delovni cikel za 114 minut.

TOZD STROJNE DELAVNICE

Avtorjem Niku CENČKU, Vladu REPETU in Jožu RAVNIKU je bilo za uvedbo tehnologije obdelave cevni odvodk odobreno enkratno posebno nadomestilo. Avtorji predloga so z uvedbo tehnologije obdelave cevni odvodk poenostavili izdelavo in izboljšali njihovo kvaliteto.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Sodelavci v TOZD Elektrode (foto I. Kučina)

V AVGUSTU IZPOLNILI ZNIŽANI PLAN IZVOZA

Program izvoza za avgust je bil nekoliko manjši kot običajno, ker je bil prilagojen dopustom v naši železarni in počitnicam v tujini, predvsem v Italiji. Tako smo načrtovali, da bomo izvozili 4940 ton naših izdelkov v vrednosti 1.896.800 dolarjev, od tega na konvertibilno področje za 1.336.000 dolarjev.

Vrednost izvoza smo prekoračili, saj smo izvozili za 1.900.250 dolarjev naših izdelkov, predvsem zato, ker smo nekatera neizpolnjena naročila

nadomestili z izvozom avtomatnega jekla v Bolgarijo in povečanim izvozom varilnih elektrod v Sovjetsko zvezo. V TOZD Profilarna so pro-

gram izvoza prekoračili za 250 ton, kar se občutno pozna. V Italijo v avgustu zaradi dopustov v tej državi nismo nič izvozili.

Tudi v avgustu je izvoz slone! predvsem na toplo valjani pločevini. 1165 ton v vrednosti 298.700 dolarjev smo je izvozili v Avstrijo in Zahodno Nemčijo. Občutno pa se je zmanjšal izvoz dinamo trakov, saj smo jih izvozili samo 200 ton v vrednosti 85.600 dolarjev. Novo naročilo za 2000 ton tega našega izdelka bomo za italijanskega kupca začeli izpolnjevati v septembru in oktobru.

Na Češko in Poljsko smo izvozili 131 ton nerjavne pločevine v vrednosti 236.500 dolarjev. Do konca leta moramo predvsem za ti deželi izpolniti zelo visoke obveznosti v izvozu nerjavne pločevine.

Gradbenih žičnikov smo izvozili 676 ton v vrednosti 227.600 dolarjev, kar je sicer manj kot v prejšnjih mesecih, vendar bo z močnejšim vključevanjem valjanih navojnih žičnikov tudi ta izvoz v naslednjih mesecih občutno porasel.

Skupaj s kooperantom Elektrode Zagreb zelo dobro izpolnjujemo obveznosti v izvozu varilnih elektrod v Sovjetsko zvezo, saj smo od 5000 ton naročenih elektrod tipa Ermona že izvozili 3260 ton v vrednosti 2.078.000 dolarjev. Za te izvožene količine že postopoma dobivamo jekleni odpadki.

Temeljna organizacija Profilarna je v avgustu v Zahodno Nemčijo izvozila 1052 ton svojih izdelkov v vrednosti 278.800 dolarjev. Zaradi sklenjenih kompenzacijskih pogodb za uvoz grafitnih elektrod in zaradi akumuliranja sredstev za odplačevanje deviznih anuitet za novo jeklaro ima TOZD Profilarna do konca leta enako mesečno obveznost kot do sedaj (1000 ton izvoza).

V avgustu izvoz valjane žice ni bil programiran, čeprav nas na to veže kompenzacijska pogodba za uvoz

(Nadaljevanje na 3. strani)

OSEBNI DOHODEK ZA AVGUST

Velika odsotnost v poletnih mesecih krepko ogroža izvrševanje plana proizvodnje in prodaje naših izdelkov. V avgustu so posledice še mnogo bolj očitne kot v juliju. Planirana količina proizvodnje ni bila dosežena niti 95 %, kar je najslabši mesečni rezultat v letošnjem letu. To pa je največji vzrok, da je kljub 20 % višjim osnovam osebni dohodek za avgust le za 8,4 % večji, kot je bil v juliju.

V TOZD Hladna valjarna Bela so dokazali, da se lahko normalna ali celo nadpovprečna proizvodnja doseže tudi v poletnih mesecih. Dopusi niso povzročili izpadov proizvodnje. Stalno izboljšanje proizvodnih rezultatov in produktivnosti ima odločilen vpliv na višino osebnega dohodka,

tako da je v avgustu višje poprečje doseženo le v TOZD Jeklarne. Podobno kot TOZD HV Bela uspešno organiziranost izkazuje tudi TOZD Livarna. Njen osebni dohodek je na tretjem mestu.

(Nadaljevanje na 2. strani)

OB RAZPRAVAH O PREDLOGU SKLEPOV CENTRALNEGA KOMITEJA ZKJ

»Zahtevne in težavne neposredne in dolgoročne naloge, ki so pred zvezo komunistov in družbo, zahtevajo idejnopolično usposobljeno članstvo, globlje teoretsko delo in živahni idejni boj v luči spoznanj, do katerih je prišla marksistična znanstvena in teoretska misel nasploh, ter deleža vidnih revolucionarjev, mislecev jugoslovanskega delavskega gibanja, zlasti Tita in Kardelja.«

Te misli iz predloga sklepov centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije o uresničevanju vodilne vloge ZKJ ter krepitvi njene idejne in akcijske enotnosti, o katerih v tem času že potekajo razprave v osnovnih organizacijah in organih zveze komunistov, bi morale biti močno

prisotne v razpravah, kajti prav odsotnost citiranega je bila v preteklosti pa tudi v sedanjih razpravah večkrat koka hitrejšemu razvoju, vzrok za razne deformacije ali napačne razlage in reakcije na določena stališča ali opredeljitve. Vzrok za različne

(Nadaljevanje na 2. strani)

V AVGUSTU SLABI DELOVNI DOSEŽKI

Proizvodnja v avgustu ni bila dobra predvsem zaradi večje okvare elektro vetrila na plavžu, težav z vložkom v TOZD Hladna valjarna Bela in velike odsotnosti zaposlenih zaradi dopustov. Dobava vložka iz tujih virov in za uslužnostno prevajanje je bila nekaj boljša kot v juliju. Z operativnim programom predvidena skupna proizvodnja je bila dosežena 94,2 % in gotova z uslužnostnim prevajanjem 88,9 % oziroma glede na družbeni plan 94 in 79,8 %.

TOZD PLAVŽ

V času od 12. do 17. avgusta zaradi okvare ni delovalo elektro vetrilo in zato ni bilo zadostne količine pihanega zraka v plavžih, zaradi česar je bila tudi proizvodnja ustrezno nižja. Zaradi rekonstrukcije kanalov za otekanje raztaljenega grodlja in žlindre tudi plavž št. 1 ni obratoval 64 ur. Družbeni plan skupne proizvodnje so zaradi tega izpolnili le 84,7 %.

TOZD JEKLARNA

Zaradi navedenih obratovalnih težav na plavžih so bile občasno za SM

jeklarne, ki obratuje s štirimi SM pečmi, na razpolago premajhne količine raztaljenega grodlja in so zato dosegli 97,8 % z družbenim planom načrtovane skupne proizvodnje. V elektro jeklarni so imeli razne predvsem krajše obratovalne zastojne in nekaj odpisa proizvodnje. Zato so dosegli 97,8 % družbenega plana skupne proizvodnje. V obeh jeklarnah skupaj pa so dosegli 95,7 % družbenega oziroma 95,1 % nekoliko večjega operativnega plana.

Na napravi za kontinuirno vlivanje je bilo tudi v avgustu nekaj težav

(Nadaljevanje na 7. strani)

PRVA TRETJINA MESECA SLABA

Po podatkih statistične službe smo do 10. septembra izdelali 35.361,7 tone skupne proizvodnje in tako dosegli 89,8 % operativnega programa.

V TOZD Plavž so do tega dne izdelali 4.795,2 tone grodlja, kar je 89,9 % operativnega programa, ki je enak družbenemu planu.

V TOZD Jeklarne so vliili 12.444 ton jekla, kar je 90,4 % družbenega plana in 95,8 % nekoliko nižjega operativnega programa.

Do 10. septembra smo odpremili 7.284,6 tone gotovih izdelkov in storitev in s tem izpolnili 80,8 % družbenega plana in 88 % znižanega operativnega programa.

TISOČ TON ŽICE VEČ DO KONCA LET

V TOZD Valjarna žice so polletje dočkali z ugodnimi poslovnimi rezultati. Ti tudi sedaj niso zaskrbljujoči, čeprav so prejšnji mesec že prekoračili stroške proizvodnje in dosegli za 900 milij. din slabši poslovni rezultat, kot so pričakovali. Razlog za to je v manjšem izpolnjenosti, torej večji specifični porabi energije in delu v sistemu 5+2 v času letnih dopustov. Žarilna peč, na katero odpade polovica vseh stroškov proizvodnje, deluje pri tem sistemu dela dva dneva v prazno, saj je v njej potrebno vzdrževati določeno temperaturo, čeprav ne obratuje.

V času rednih letnih dopustov organiziramo delo po sistemu 5+2, tako da namesto običajnih štirih formiramo tri izmene. S tem omogočimo delavcem koriščenje rednih letnih dopustov, kar sicer ob normalnem obratovanju ne bi bilo možno, kajti število delavcev je pri nas zaskrbljujoče majhno. Prehod na delo po sistemu 5+2 pa pomeni zmanjšanje proizvodnje in zvišanje stroškov, je dejal Drago Finžgar, vodja TOZD Valjarna žice.

TOZD Valjarna žice je v prvem tromesečju delala zelo dobro, žice je bilo preveč in govorilo se je o tem, da bi bilo potrebno znižati zaloge. V naslednjih mesecih je zaradi različnih težav do tega tudi prišlo. Sedaj spet težimo k temu, da izdelamo čim več žice in ustvarimo zaloge za čas letnega remonta v temeljni organizaciji, ki je sedaj pomaknjen že v oktober. Ta preložitve (lani je bil remont maja, za letos je planiran najprej v septembru potem v oktobru) se je pokazala kot zelo slaba. Ponavadi je žarilna peč tisti ključni agregat, ki je zaviral proizvodnjo. Tokrat pa povzročitelj zastojev ni peč, ampak vsa ostala postrojenja. Vzdrževalci jih ne zmorejo več vzdrževati tako, da bi proizvodnja potekala normalno. Pomagamo si s tujimi firmami. Njihovo delo pa ne more biti tako kvalitetno kot delo naših vzdrževalcev, ker nimajo dovolj izkušenj s temi napravami.

Pri vzdrževanju imamo v okviru Železarne nekaj prioritete, saj je potreba po žici zelo velika. Postavljena je namreč zahteva, da do konca leta izdelamo 1000 ton žice več, kot je planirano. Prizadevamo si, da bi dosegli to količino, vendar imamo pri tem vrsto težav. Doslej smo izvaljali le 100 ton žice čez plan. Vprašanje je, ali nam bo uspelo doseči zastavljeni cilj, kajti edina rezerva, s katero lahko računamo, je zmanjšanje zastojev.

V zadnjem obdobju beležimo nenavadno veliko število okvar. Upamo, da bo to odpravljeno z rednim letnim remontom. Včasih pride tudi do težav, kako uskladi delo vzdrževalcev in proizvodnih delavcev. Če že nimamo vzdrževalcev v lastni temeljni organizaciji, kar bi najbrž bilo najbolj učinkovito, pa želimo vsaj, da bi bilo kompletno vzdrževanje na enem naslovu. Tako bi natančno vedeli, kdo je za vzdrževanje odgovoren. Zaradi tega tudi podpiramo predlog o združitvi TOZD RD, SD in Vzdrževanje v eno temeljno organizacijo. Torej en naslov za vse, ki so odgovorni za vzdrževanje, čeprav bi mi raje videli, da bi imeli vzdrževalce pod lastno streho.

Osebnih dohodkov valjavcev je bil za pretekli mesec za okoli 3.500 din pod povprečjem Železarne. OD vzdrževalcev pa nekaj nad povprečjem. Zelo občutljiva tema je to, če se najde valjavec in vzdrževalec skupaj in primerljiva listke. Oba sta namreč dolžna skrbeti za to, da delo v TOZD poteka nemoteno.

V naši temeljni organizaciji smo imeli v prvem polletju izredno nizko odsotnost z dela, precej pod povprečjem Železarne. Torej je ta potem v drugi polovici leta zaradi dopustov toliko večja in celo ogrožila varno delo, zlasti med malico in ob menjavi linie. Zaradi tega prihaja do prenehanj, skakanja od enega dela k drugemu in s tem do nezadovoljstva, ljub temu da si pomagamo z urami a manjkajoče. Na zadnji seji delavskega sveta so bili člani do tega problema še posebej kritični, izredno strogo je bila postavljena zahteva po ureditvi kadrovskega vprašanja. V odoče je poleg velike odsotnosti zaradi dopustov potrebno računati tudi na precejšnjo bolezensko odsotnost, na kar kaže sedanji trend naraščanja bolezenske odsotnosti.

Eden od ciljev, ki ga želijo doseči v TOZD Valjarna žice z ukrepi za izboljšanje proizvodnje, je tudi izboljšanje kvalitete žice za 50 %, zlasti tiste za Jeklovlek, to je profilov iz trete žice.

Napake, ki se pojavljajo v žici, niso samo valjavske, torej ne nastanejo vedno pri nas. Zato skušamo vplivati tudi na kvaliteto vložka, tako da zahtevamo od predhodnih temeljnih organizacij vložek take kakovosti, da bo z njim mogoče dosegati planirane rezultate. Vendar tudi to ni vedno mogoče. Predvsem na gradnicah s kontinuirano se pojavljajo napake, ki jih s sedanjim načinom pregledovanja, pa tudi s pregledi in čiščenjem v treti hali ni mogoče vedno odkriti in odpraviti. Kljub temu smo zaostriili kontrolo pred zalaganjem v peč, ta-

ko da naš tehnolog vložek pregleda in izloči tistega, ki po kakovosti ne ustreza našim zahtevam.

Pred valjanjem dodatno pregledamo tudi vso garnituro valjev. Valjanci so dolžni v primeru, da valjanje ni dovolj kvalitetno, takoj prekiniti z delom ter odkriti in odpraviti vzroke za slabo kvaliteto valjanja. V zadnjih dveh mesecih nam je uspelo zmanjšati probno izvaljano količino žice s 14,5 % na vsega 4 %.

Sprejeli so tudi ukrepe, s katerimi bodo zmanjšali porabo energije. Na tem področju, kot pravi tovariš Finžgar, ni veliko storjenega. Porabo so sicer zmanjšali, s kakimi posebnimi rezultati pa se ne morejo pohvaliti, kajti večja proizvodnja v zadnjem času pomeni manjšo specifično porabo energije. Ker z rezultati niso zadovoljni, so sodelavci iz energetskega gospodarstva in RTA v sodelovanju s strokovnjaki iz Metalurškega inštituta izvedli meritve, s katerimi skušajo določiti najbolj optimalne porabe energije in doseči zmanjšanje števila napak, ki izhajajo iz nepravilnega ogrevanja. Rezultati teh meritev so še v obdelavi.

OB RAZPRAVAH O PREDLOGU SKLEPOV CK ZKJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

rešitve »na pamet«, prakticistične razprave ali za neudeležbo v razpravah, pa tudi za pavšalne in enostranske ocene naše preteklosti in sedanjosti.

Zaradi upadanja idejnopolitične usposobljenosti članstva je v mnogih okoljih tudi oslabela učinkovitost delovanja osnovnih organizacij in njihova idejna in akcijska enotnost. Čeprav statuta Zveze komunistov Slovenije oziroma Jugoslavije opredeljuje med pravici in dolžnostmi članov zveze komunistov »spoznavati teorijo in prakso ter izkušnje socialističnega razvoja in politike zveze komunistov, se stalno idejnopolitično izobraževati in se s tem usposablja za kar najbolj samostojno družbenopolitično delovanje v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, v samoupravnih delovni skupnosti, v krajevni skupnosti, v organih družbenega samoupravljanja, v družbenopolitičnih organizacijah in v javnem življenju, »sta se ta pravica in dolžnost zametali. V delovanju zveze komunistov v preteklosti sta vsak sestanek osnovne organizacije ali seja organa zveze komunistov pomenila ob reševanju konkretnih problemov in nalog idejnopolitično usposabljanje, s tem pa tudi tekoče preverjanje idejnopolitične usposobljenosti članov.

Vse to so zadnja leta zamenjale preveč prakticistične razprave, ki so bile prisotne tudi v komuniciranju med občinskimi vodstvom in osnovnimi organizacijami. Ob prakticizmu, upadanju aktivnosti in moči prisotnem forumskem delu je zbledela in bila odklanjana tudi še tako dobromamerna in konstruktivna kritika, da ne govorimo o idejnem boju, ki je zvođenel ob vsiljevanju stališč posameznikov ali ožjih skupin ali »nezmotljivih razlagalcev«. Ravno zato obravnavani predlogi sklepov tudi poudarjajo, da komunisti morajo organizirano spodbujati ustvarjalnost in svobodno družbeno kritiko s socialističnih samoupravnih pozicij, ki v praksi utrjujejo ustavo in programsko vlogo delavskega razreda, narodov in narodnosti. Seveda mora biti ta kritika argumentirana in mora delovati spodbudno na nadaljnji socialistični samoupravni razvoj, biti mora orožje napredka.

Ob vsem tem pa je seveda izredno pomembno, kar je tudi potreba in dolžnost zveze komunistov, da v svojih vrstah in družbi razvija razredno in ideološko ločevanje kritika od kriterizma (zlohotno presojanje, objedanje, godrnjanje, povezanost tudi z neznanjem) in protikomunističnega razdiranja in rušenja.

Žal posamezni člani zveze komunistov še ne razumejo kritike kot orožja napredka, čeprav je grajena na spoznanjih, ocenah in programu zveze komunistov in mislih največjih jugoslovanskih revolucionarjev in mislecev. Slovenska in jugoslovanska politična ocena, glede na prevladujoče stanje in značilnosti, je, da prepočasni uresničujemo ustavne pravice in dolžnosti delavcev in v okviru tega dohodkovne odnose in delitev po delu in rezultatih dela, zaradi česar občutimo tudi že nekatere negativne posledice in da ta razvoj ovirajo tehnokratske in birokratske sile. Ko pa to oceno prenesemo na kon-

V okviru ukrepov za izboljšanje proizvodnje spada tudi inovativni razpis za napravo za kontrolirano ohlajanje VAC žice. »Sam pojmem to stvar nekoliko širše, kajti s to napravo bi morali pridobiti več, namreč kontrolirano ohlajanje vseh vrst žice. To je obsežna naloga, ki je vezana na precejšnje naložbe, ki so za TOZD Valjarno žice prevelike, vendar je pri tem treba gledati dolgoročno na razvoj temeljne organizacije. Vemo namreč, da ta tudi takrat, ko je bila kupljena, ni bila najbolj moderna in jo je zato potrebno posodobljati. Seveda pa je potrebno tako investicijo dobro pretehtati.

Čeprav proizvodni rezultati trenutno ne kažejo na posebne uspehe, pa menim, da so sprejeti ukrepi le naravnani tako, da bodo prinesli tudi dobre rezultate. Ti se ne dajo točno izraziti s številkami. Potrebno je tudi poudariti, da se prizadevanja niso začela šele s temi ukrepi, ampak da so stalni proces. Z ukrepi pa se je samo zaostrila odgovornost in povečali so se naporji za doseg boljših rezultatov.

V temeljni organizaciji smo prišli do zaključka, da izvajanje ukrepov za izboljšanje kvalitete žice sloni izključno na ramenih valjavcev in glede na dosežene rezultate je treba povedati, da so ti izvajanje ukrepov vzeli resno in da jih zelo vestno tudi izpolnjujejo.

kretno okolje, ji razni demagogi in dogmatiki v svoji »nezmotljivosti« in »neznanju« ugovarjajo in jo celo proglašajo za nestabilizacijsko, kot se je to primerilo na zadnji seji delavskega sveta Železarne Jesenice.

S tem smo hoteli le poudariti, da konstruktivna kritika in idejni boj zahtevata idejnopolitično usposobljenost, temeljito poznavanje programske usmeritve zveze komunistov, poglobljanje marksistične znanstvene in teoretske misli in znanstveno teoretskih prispevkov jugoslovanskih revolucionarjev, mislecev jugoslovanskega delavskega gibanja, zlasti Tita in Kardelja. Da si argumentirana in spodbudna kritika, idejnopolitična usposobljenost, znanje in izkušnje podajajo roko. Ravno zato je v predlogu sklepov centralnega komiteja ZKJ namenjene precej pozornosti tem vprašanjem in nalogam, ki pa sicer izhajajo tudi že iz samega statuta zveze komunistov. Poudarili tudi zato, ker bomo verjetno tudi v razpravah o teh sklepih, seveda če bodo dovolj konkretne in kritične, naleteli na take in podobne demagoge in dogmatike. Razprave o teh in drugih vprašanjih in nalogah, ki jih vsebuje predlog sklepov, bodo morale biti popolne in poglobljene, da bodo ocene stanja in iz tega izhajajoči akcijski programi in naloge nadaljnjega delovanja resnični in popolni. Le na takih osnovah bo mogoče izvajati prave sklepe in začeti široko idejnopolitično akcijo in boj za njihovo uveljavljanje.

Ker doslej analize stanja večkrat niso bile dovolj poglobljene in popolne, pa tudi kritične in samokritične, je to pogojevalo forumsko delo, oportunistem in obnavljanje dogmatske in sektaške zavesti, popuščanje, politični pragmatizem, izgubljanje meril razrednega boja in spogledovanje s pritisiki in provokacijami protisocialistične usmeritve. Te analize, kakor tudi idejni boj, morata izhajati iz živirnih opredelitev v Programu Zveze komunistov Jugoslavije, ustavi in dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije. Seveda pa se bo ob tem v razpravah in ocenah tudi zatikalo, kajti nekateri člani ne poznajo teh opredelitev, ali jih poznajo le površinsko. Zato bi se ob razpravah o predlogu sklepov člani zveze komunistov morali poglobljeno seznaniti z opredelitvami v teh dokumentih, kar je tudi njihova statutarna pravica in dolžnost.

V tem prispevku k razpravi o predlogu sklepov centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije o uresničevanju vodilne vloge ZKJ ter krepitevi njene idejne in akcijske enotnosti ne moremo mimo ugotovitve, da v nekaterih osnovnih organizacijah še vedno odlašajo s pričetkom razprav, ki morajo biti v občini zaključene do 15. oktobra. Po operativnem načrtu aktivnosti in razprav, ki ga je sprejelo predsedstvo občinskega komiteja ZKJ, morajo razprave potekati po posameznih sklopih vprašanj, kar pomeni najmanj tri ali celo štiri sestanke osnovnih organizacij zveze komunistov, da bodo obdelali vsa področja. Odlašanje tako pomeni že nevarnost za površnost, ki je ne bi smeli dovoliti ob tako odgovornih nalogah, ki so pred organizacijami in organi zveze komunistov.

AVTOMATIZIRAN PROIZVODNI PROCES V JEKLARNI 2

Avtomatizacija proizvodnega procesa bo izvedena s procesno računalniškim sistemom, ki bo vodil in nadziral potek glavnih faz proizvodnega procesa v TOZD Jeklarna in jeklarni 2. Povezan bo s komercialnim računalnikom Železarne, ki opravlja funkcijo planiranja proizvodnje za celotno delovno organizacijo.

Programska oprema (software) bo omogočala opravljanje metalurških, energetskih in organizacijskih nalog ter prikaz in izdelavo poročil.

METALURŠKE NALOGE:

— izračun sestave vložka glede na razpoložljive zaloge legiranih odpadkov, ferolegur in starega železa, njihove cene ter tehnološke omejitve,

— izbira kvalitete iz seznama naročil po prvi kemijski analizi šarže,

— izračun količine in časa vpihavanja kisika,

— izračun dodatka ferolegur,

— izračun temperature taline,

— vrednotenje rezultatov kemijske analize,

ENERGETSKE NALOGE:

— izračun in krmiljenje dovoda električne energije v električno peč,

— izravnavanje konice porabe električne energije v Železarni;

ORGANIZACIJSKE NALOGE:

— zbir podatkov o šarži,

— planiranje naročil surovin,

— krmiljenje zalog,

— statistične obdelave.

PRIKAZI IN POROČILA:

— spisek šarž,

— vrstni red šarž (30), ki se morajo izdelati v naslednjih izmenah,

— stanje, količine in kvaliteta pripravljenega vložka,

— podatki o zadnjih štirih analizah z oznako šarže,

— podatki o zadnjih šestih šaržah in naslednjih 30 šaržah po programu,

— podatki o stanju šarže,

— podatki o nadomestnih šaržah (20),

— poročilo o šarži,

— podatki o recepturah za posamezno kvaliteto šarže, — dnevno poročilo o vodenju odvzema električne energije, zastojev (20 vrst), porabljenem materialu in obratovanju električne peči.

Na nivoju obrata:

— prikaz najpomembnejših podatkov za vsako šaržo,

— izmensko in dnevno poročilo o proizvodnji obrata,

— poročilo o stanju naprav in opravljenih vzdrževalnih posegih.

APARATURNI OPREMA (HARDWARE)

V obstoječem elektronskem računalnem centru Železarne bosta nameščena dva računalnika PDP 11/44 z zunanjim spominom, s tiskalnikom in ekranskim terminalom. Povezana bosta s obstoječim komercialnim računalnikom IBM 370-3031, s programatorji Allen Bradley PLC-3, laboratorijsko opremo in ekranskimi terminali.

Programatorji PLC-3 bodo nameščeni ob proizvodnih napravah, in sicer:

— v RTP Jesenice za izravnavo konice porabe električne energije v Železarni Jesenice,

— v TOZD Jeklarna — za ASEA in Lectromelt električni peči,

— v jeklarni 2 — za električno peč, VOD napravo, napravo za kontinuirno vlivanje in črpalnico s čistilno napravo.

Dobava programske in aparature opreme je vključena v pogodbo z MDH. Dobavitelj je firma Process Corporation iz ZDA, ki bo dobavila lastno programsko opremo in aparaturno opremo firme DEC in Allen Bradley. Pri izboru opreme se je upoštevala tipizacija računalniške opreme v SOZD SZ ter možnosti servisiranja. Del programske opreme bomo nabavili tudi v Železarni Ravne.

Pogodba o dobavi opreme vključuje usposabljanje uporabnikov. Tako odpotuje v soboto, 15. septembra, skupina sodelavcev TOZD Jeklarna, RO in ERC na ogled sedmih jeklarn v ZDA in Kanadi, katerim je firma Process Corporation že dobavila opremo za procesno vodenje. Glavna naloga skupine je, da zbere čim več informacij o tujih izkušnjah pri projektiranju, uvajanju in uporabi procesnih računalnikov za vodenje tehnološkega procesa v jeklarnah.

Sektor novogradenj

OSEBNI DOHODEK ZA AVGUST

(Nadaljevanje s 1. strani)

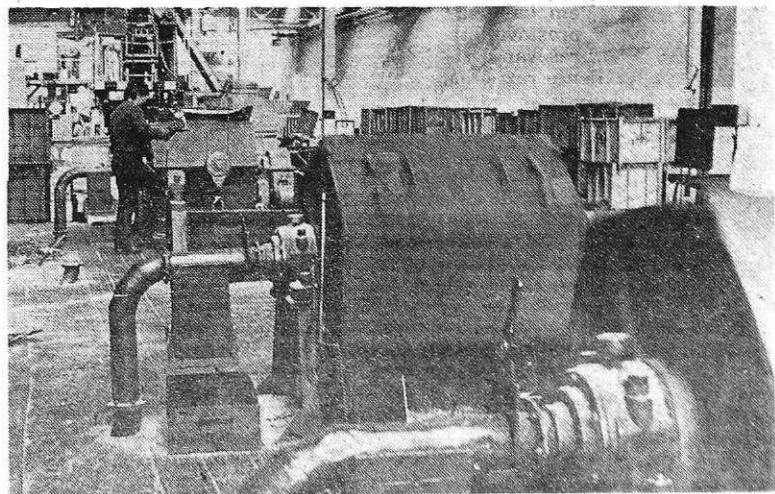
Med tiste TOZD, ki so težave z odsotnostjo uspešneje premagale, je treba vključiti še Elektrode, Jeklovlek in Vratni podboji. V teh treh temeljnih organizacijah je dosežena nadpovprečna razlika glede na juljski osebni dohodek. Med TOZD z izdatnejšim povečanjem osebnega dohodka sta tudi TOZD HV Jesenice in Valjarna žice in profilov, kjer rezultati sicer niso bili nič posebnega, spodbudno pa je njihovo izboljšanje glede na pretekle mesece.

V TOZD Profilaria, Valjarna debele pločevine, Plavž in Žebljarna so bile minuli mesec najslabše okoliščine za doseg planirane proizvodnje. Osebnih dohodkov delavcev v teh TOZD je po merilih učinkovitosti mnogo manjši kot v juliju, v TOZD Plavž pa je kljub povečanju osnov

celotno izplačilo osebnega dohodka manjše. Če primerjamo obračunske listke osebnega dohodka; ne smemo pozabiti na praznično delo v juliju, ki ga je poleg TOZD Jeklarna in Energetika največ prav v TOZD Plavž.

V avgustu so temeljne organizacije s slabšimi rezultati številnejše od uspešnih. Zaradi nizke izvršitve plana proizvodnje za vso delovno organizacijo je manjši tudi osebni dohodek v vseh spremljajočih dejavnostih. V nobeni storitveni TOZD in delovni skupnosti ni bil dosežen pogoj za izplačilo premije oziroma stimulacije za nadpovprečno produktivnost. Povečanje osnov osebnega dohodka ostaja tako za večino le spodbuda, da dosežemo boljše rezultate in s tem tudi višji osebni dohodek v tem in naslednjih mesecih.

Oddelek za nagrajevanje

Žebljarski stroji (foto I. Kučina)

Lilijana Kos

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

20. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

V torek, 4. septembra, so na dvajseti redni seji odbora za gospodarstvo obravnavali standardne točke dnevnega reda: pregled izvajanja sklepov prejšnje seje, oceno izpolnjevanja operativnega programa proizvodnje za avgust in predlog programa za september, analizo finančnega rezultata za julij in skupno za sedem mesecev, poročilo o izvajanju ukrepov za izboljšanje poslovnih rezultatov ter vloge.

Iz poročila o izvajanju sklepov je bilo razvidno, da še vedno ni realiziran sklep 18. seje o obravnavi poročila sektorja za tehnično kontrolo in raziskave o problematiki kvalitete. Odbori za gospodarstvo proizvodnih TOZD kljub večkratnim opozorilom niso obravnavali te tematike. Sprejeli so sklep, naj center za proučevanje samoupravljanja in informiranje vključi to poročilo v program samoupravnih aktivnosti. O tem je treba obvestiti tudi vse tehnološke, ki se morajo vključiti v razpravo.

Pregledali so proizvodne rezultate za avgust in sprejeli predlog programa proizvodnje za september.

Pri obravnavi analize finančnega rezultata za julij in skupno za sedem mesecev so sprejeli ugotovitvene sklepe o eksterni realizaciji, planu storitev prevajanja, vrednostni realizaciji, skupni blagovni proizvodnji in poprečni prodajni ceni. Ugotovili so tudi, da je devet temeljnih organizacij poslovalo z izgubo, v sedmih

mesečih pa je konsolidirana izguba znašala 1.151 milijonov din.

Odbor je sprejel poročilo o izvajanju ukrepov za izboljšanje rezultata

tov poslovanja in pri tem opozoril vodstva TOZD Plavž, Livarna, Profilarna in Transport, naj mesečna poročila o izvajanju ukrepov obravnavajo tudi odbori za gospodarstvo, odbori samoupravne delavske kontrole in delavski sveti.

Obravnavali so tudi vloge za naknadno razporejanje amortizacijskih sredstev in potrdili predlog pravnega oddelka o prenosu upravljanja in vzdrževanja peš poti od kavperjev, do Podmežaklje na samoupravno komunalno skupnost.

CPSI — Z. V.

14. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE PRI DS ŽELEZARNE

V torek, 4. septembra, so se na 14. seji sestali člani odbora za splošne zadeve pri delavskem svetu Železarne. Obravnavali so poročila o izvrševanju sklepov prejšnje seje, odobrili službena potovanja v tujino, potrdili poročila in ocenjevali opravljenih službenih potovanj v tujino ter rešili tekoče zadeve.

Odbor je obravnaval poročilo o izvrševanju sklepov in ugotovil, da so vsi izvršeni.

Službena potovanja v tujino so odobrili naslednjim delavcem:

— Francu Smoletu, Antonu Kavčiču in Francu Seljaku v Oberhausen v ZRN v zvezi z rekonstrukcijo LM peči;

— Danielu Ažmanu v Leipzig v NDR. Namen službenega potovanja

je organizirati posle metalurške menjave v NDR prek Metallurgiehandel Berlin;

— Emilu Ažmanu, Stanislavu Čopu in Janezu Pikonu k firmi Mannesmann Demag na sestanek v zvezi z realizacijo projekta jeklarne 2;

— Jožetu Pezdriku k firmi Mannesmann Rexroth v ZRN na strokovno posvetovanje oziroma srečanje za področje močnostne hidravlike v železarnstvu s poudarkom na hidravličnih napravah za elektro-obločne peči, kontilive, valjarne, transportne naprave in naprave za pripravo surovin;

— Francu Novaku, Janezu Bičku, Henriku Zupanu, Iztoku Polaku in dr. Božidarju Brudarju za obisk nekaterih avtomatiziranih severnoameriških jeklar;

— Milanu Budji je odbor odobril podaljšano službeno potovanje v ZRN.

Odbor je v nadaljevanju obravnaval poročila in pozitivno ocenil službena potovanja v tujino:

— Borisa Breganta in Ernesta Pušnika v Trst v Italijo k firmi Italsider zaradi razgovora o možnostih medsebojnega sodelovanja;

— Bogdana Stocca in Iva Cundriča v Italijo v Terno zaradi preoblikovanja TVT v HVT nerjavnih jekel ter z namenom, da si ogledata tudi proizvodnjo dinamov kvalitete;

— Janka Kelbla pri firmi Mannesmann Demag, Sack v Düsseldorf v ZRN zaradi projektiranja elektro opreme in medsebojnih povezav med ravnalnimi stroji in domačo opremo;

— Boža Bartlja v ČSSR zaradi sedanja jugoslovensko-češke delovne grupe o vprašanju ekonomskega in znanstveno tehničnega sodelovanja v črni metalurgiji;

— Borisa Breganta, Ernesta Pušnika in Borisa Pesjaka v Frankfurt v ZRN v firmo KFW zaradi sklenitve pogodbe in najem tujega kredita v zvezi z uvozom opreme za jeklarne 2;

— Antona Kelvišarja iz obiska sejma žičarstva »WIRE 84« Basel Švica in Jožeta Osvalda iz obiska sejma GIFA 84 Düsseldorf Nemčija;

— Oskarja Kürnerja in Milana Budja k firmi Herman Schmidt Nemčija zaradi spremembe asortimenta in razgovora glede kompenzacij za reprodukcijo in za predlog pogodbe za naslednjih pet let.

Odbor je ugotovil, da so bila vsa potovanja uspešno opravljena.

Odbor je v nadaljevanju zavrnil vloge za finančno pomoč Gasilskega društva Mojstrana, TVD Partizan Žirovnica in Turističnega društva Žirovnica.

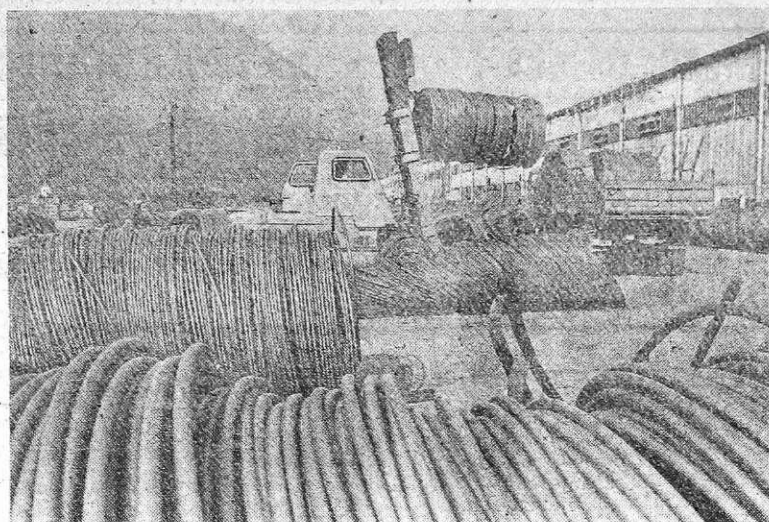
B. K.

voditi dosledno evidenco vseh delavcev, ki so dopolnili pogoje za upokojitve. Vztrajati je potrebno, da se tudi upokojujejo, kar pomeni, da se je potrebno dosledno ravnati po zakonu. Glede novih zaposlitev na vseh teh mestih je potrebno rešitve iskati znotraj Železarne.

Ob koncu seje so potrdili še nado- meščanje za šest delavcev v PGRČ v času letnih dopustov in imenovali komisijo za opravljanje pripravniškega izpita.

F. P.

Dopisujte
V ŽELEZARJA

Vložek za jeklovlek (foto I. Kučina)

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Valjarna debele pločevine

OBJAVLJAMO PROSTE DELOVNE NALOGE

VODILNI DELAVEC NA RAVNALNEM STROJU D-4 2 osebi

POGOJI: dokončana triletna poklicna šola — smer ključavničar.

Izbrani kandidati bodo opravili usposabljanje v tujini na enakem stroju. Delovne naloge so v ustanavljanju. Osební dohodek bo enak dohodku VK ključavničarja.

Prijave z dokazili pošljite v osmih dneh na naslov: Kadrovske sektor Železarne Jesenice, C. železarjev 8, Jesenice. Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

VABILO UPOKOJENCEM DELOVNE SKUPNOSTI ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE

Osnovna organizacija sindikata delovne skupnosti za komercialne in finančne zadeve vabi svoje nekdanje sodelavce — upokojence s svojci na piknik, ki bo 22. septembra na Poljanah (pri DPM) s pričetkom ob 10. uri. Piknik bo ob vsakem vremenu.

Prijavite se tajnicam sektorjev (komercialna — inter. štev. tel. 2702 in FRS — int. štev. tel. 3201) do srede, 19. septembra.

DELAVCEM IN UPOKOJENCEM TOZD ŽIČARNA

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Žičarna vabi vse delavce in upokojence TOZD na piknik, ki bo 22. septembra na Poljanah pri domu DPM s pričetkom ob 9. uri. Prijave sprejema Stane Gorenc v adjustaži TOZD Žičarna do vključno 17. septembra.

TOZD Jeklovlek

16. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V ponedeljek, 3. septembra, je bila v TOZD Jeklovlek 16. redna seja delavskega sveta, ki jo je vodil podpredsednik Marijan Stojan. Delegati so najprej pregledali sklepe 15. redne seje, ki jih je posredoval vodja TOZD in ugotovili, da so izvršeni, oziroma se izvajajo.

Delegati so nato obravnavali predlog povečanja osnov osebnega dohodka in sprejeli naslednje sklepe:

1. Tarifne postavke osebnega dohodka se s 1. avgustom povečajo za 20 %.

2. Povečanje osnov osebnega dohodka sprejemamo kot spodbudo in dodatno obvezo, da zastavljene naloge v programu strokovnih ukrepov in programu odprav motenj v poslovanju dosledno uresničimo in v drugem polletju nadaljujemo s pozitivnimi rezultati. Vodstvo temeljne organizacije zadolžujemo, da nemudoma ukrepa v primeru vsakega odstopanja od sprejetih ciljev in programov dela.

3. Delegati bomo na sestankih samoupravnih delovnih skupin seznanili vse delavce, da se osnove osebnega dohodka povečujejo na podlagi pričakovanih rezultatov in poudarili odgovornost vsakega delavca za dosledno izpolnjevanje njegovih nalog pri uresnitvi sprejetih ciljev in programov za izboljšanje poslovanja.

Uresničitev postavljenih ciljev je edini način, s katerim bomo upravičili povečanje osnov OD in hkrati edina možnost, da se povečanje osnov tudi dejansko odrazi v večjem osebnem dohodku.

Delavski svet temeljne organizacije Jeklovlek je za 27. septembra od 5. do 17. ure razpisal referendum za sprejem predlogov:

— pravilnika o urejanju stano- vanjskih zadev in

— sprememb in dopolnitev statu- ta delovne organizacije Železarne Jesenice.

Glede na povečanje osnov osebnega dohodka je delegat postavil delegatsko vprašanje, kako je s povečanjem premij za izjemne dosežke. Vodja temeljne organizacije je po- jasnil, da je v novem samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih za delitev OD predvideno, naj bi se gibljivi del OD zmanjšal in se prenesel v osnovno, ker je le na ta način možno povišati osnovo za po- kojino.

ET

TOZD Valjarna žice in profilov

IZREDNA SEJA DELAVSKEGA SVETA

V torek, 4. septembra, je v TOZD Valjarna žice in profilov predsednik delavskega sveta Edo DOLŽAN sklical izredno sejo delavskega sveta.

Na seji so obravnavali predlog povečanja osnov osebnega dohodka, ki ga je na pobudo delavskega sveta Železarne pripravil oddelk za nagrajevanje. Sprejeli so sklep, da se s 1. avgustom tarifne postavke povečajo za 20 % in se obvezali, da bodo dosledno uresničili zastavljene naloge v programu strokovnih ukrepov in programu odprav motenj v poslovanju ter v drugem polletju nadaljevali s pozitivnimi rezultati.

V nadaljevanju seje so sprejeli sklep o razpisu referenduma za 27. september od 5. do 17. ure, in sicer za sprejem predloga:

— pravilnika o urejanju stano- vanjskih zadev in

— sprememb in dopolnitev statu- ta delovne organizacije.

Vodja TOZD Drago Finžgar je de- legate seznanil s podatkom, da bo v roku enega leta odšlo v pokoj 16, v roku dveh let pa 24 delavcev TOZD.

Ob tem so poudarili, da bo za rešitev tega problema potrebno naslednje: ali zagotoviti ustrezen priliv kadra ali pa preiti na trizmenko delo. Druga varianta je glede na cilje, ki so si jih zastavili v letnem, srednje- ročnem in dolgoročnem planu ne- sprejemljiva. Prinese ogromno zvi- šanje stroškov, iz česar bo sledila po- slovna izguba.

Delegati so v razgibani razpravi ugotovili, da poslovanje že s seda- njim številom delavcev ni normalno, ogrožena je varnost delavcev pri de- lu, daljšajo se časi za odpravo zastor- jev, povečuje se količina nekurantne proizvodnje, skratka, onemogočeno je doseganje sprejetih delovnih ci- ljev.

Na osnovi teh ugotovitev so dele- gati zahtevali, da mora biti plan ka- drov tekoče izpolnjen, kot predvide- va letni gospodarski načrt.

N. K.

TOZD Žičarna

16. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V petek, 31. avgusta, je bila 18. redna seja delavskega sveta TOZD Žičar- na, ki jo je sklical in vodil namestnik predsednika Tomaž Štefelin. Na za- četku seje so bili delegati seznanjeni z izvajanjem sklepov zadnje seje. Ugo- tovali so, da so vsi izvršeni.

V nadaljevanju so potrdili nasled- nje sklepe:

a) Tarifna postavka za osebne do- hodke se s 1. avgustom 1984 poveča za 20 %.

b) Povečanje osnov osebnega do- hodka se sprejme kot spodbudo in dodatno obvezo, da zastavljene nalo- ge v programu strokovnih ukrepov in programu za odpravo motenj v po- slovanju dosledno uresničijo in v

drugem polletju nadaljujejo s po- zitivnimi rezultati. Vodstvo TOZD je zadolženo, da nemudoma ukrepa v primeru vsakega odstopanja od sprejetih ciljev in programov dela.

c) Delegati imajo nalogo sezna- njati vse delavce, da se osnove osebnega dohodka povečujejo na podlagi pričakovanih rezultatov. Poudarek pa je na odgovornosti vsakega dela- vca za dosledno izpolnjevanje svojih nalog pri uresnitvi sprejetih ci- ljev in programov za izboljšanje po- slovanja. Uresničitev postavljenih ciljev je edini način, s katerim bo upravičeno povečanje osnov OD in hkrati edina možnost, da se poveča- nje osnov tudi dejansko pokaže v večjem OD.

Delavski svet je za 27. september od 5. do 17. ure razpisal referendum za sprejem predlogov:

— pravilnika o urejanju stano- vanjskih zadev in

— sprememb in dopolnitev statu- ta delovne organizacije.

Delegati so bili seznanjeni s pred- logom odbora za gospodarstvo, na osnovi katerega se družbeni plan zniža za 280 ton, tako da operativni plan za mesec september znaša 3.900 ton vlečene žice. Vzroka za zni- žanje družbenega plana sta veliko pomanjkanje delavcev in odsotnost.

Potrdili so tudi predlog odbora za gospodarstvo, da se Dragu Koblarju za popravilo 15 mikrometrov odobri nagrada. Potrdili so tudi nagrado za Janeza Ambrožiča, in sicer za pri- učevanje delavcev iz Negotina — Plužine za dobo petih mesecev.

Ob koncu seje so bili delegati se- znanjeni še z mesečnim poročilom o izvajanju sanacijskih ukrepov. Pri tem so ugotovili, da se izvajajo v predvidenih rokih in po zadolžitvah.

ss

ss

DS za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje

16. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

16. sejo odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KSI, ki je bila 30. avgusta, je sklical in vodil namestnik predsednika Cveto Rolc. Pri pregle- du sklepov so ugotovili, da so vsi realizirani.

Potrdili so začasno premestitev dveh delavk iz TOZD v odsek ka- drovske evidence, zaradi nadomeš- čanja odsotnih delavk.

Sprejeli so sklep, da se za tri me- sece sklene delovno razmerje z de- lavko, ki jo pošilja na usposabljanje Skupnost za zaposlovanje in zanj plača polovico stroškov. Razporeje- na je na delovne naloge čistilke.

Zavrnilo so prošnjo kandidatke, ki prosi za sprejem v tekaško službo in prošnjo čistilke, ki prosi za preme- stitev v TOZD, ker ni prostih delov- nih nalog.

Izmed prijavljenih kandidatk so za določen čas izbrali delavko za

opravljanje delovnih nalog kuharica kave.

Na prošnjo OK ZSMS Jesenice so trem delavcem, ki se bodo udeležili mladinske politične šole v Mariboru, odobrili izredno plačano odsotnost s pripombo, da se mora tudi ta odsot- nost zmanjševati.

Delavcu PGRČ so v času šolanja iz dela odobrili dodatek za ločeno ži- vljenje.

Kadrovik je odbor obvestil, da bo- do prekinili delovno razmerje zaradi upokojitve trije delavci delovne skupnosti KSI. Za dva delavca bodo našli zamenjavo znotraj oddelkov, delovne naloge glavnega in odgovor- nega urednika Železarja pa se obja- vi.

Glede odhoda delavcev v pokoj je odbor sprejel sklep, da je potrebno

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

Nosilni temi letošnje mladinske poletne politične šole v Mariboru (6.–9. septembra) sta bili frontnost mladinske organizacije in razvojne možnosti Slovenije do leta 2000. Na sekcijah diskusijah pa smo obravnavali še naslednje teme: znanost, informiranje, mladinske delovne akcije, mladinska samopomoč, mirovna gibanja, ekologija, dan mladosti in proslave, izobraževanje, mladinski klubi, telesna kultura in mentorstvo.

Medtem ko so na prejšnjih mladinskih poletnih političnih šolah (MPPS) predavali tudi politiki (lani M. Ribičič), pa je letošnji koncept šole dal poudarek ekonomski stroki. Na prvem plenarnem zasedanju je rektor univerze v Ljubljani dr. Ivo Fabinc orisal mesto Jugoslavije v mednarodnem prostoru. Največ interesa in razprave je vzbudil dolg Jugoslavije in vprašanje kakšno strategijo naj Jugoslavija zavzame do mednarodnega monetarnega fonda in do pogovora, ki jih postavlja. Ivo Fabinc (drugače tudi profesor ekonomske fakultete v Ljubljani) je v tej zvezi opozoril na uspešen skupen nastop držav Latinske Amerike. Tu di Jugoslavija mora izoblikovati ustrezen odgovor politiki mednarodnega monetarnega fonda, ki je šele pred nekaj leti začel z restriktivno politiko določanja pogojev kreditiranja. Omeniti je potrebno, da je v tem smislu Jugoslavija že potegnila nekaj zunanjepolitičnih potez.

Uvodničar drugega plenarnega zasedanja je bil dr. Lojze Sočan, direktor Inštituta za ekonomske raziskave pri ljubljanski ekonomski fakulteti. Govoril je o razvojnih možnostih Slovenije do leta 2000. Posebej je izpostavil dejstvo, da se Slovenija nahaja pred zelo pomembno odločitvijo, ki jo poenostavljeno lahko opredelimo z naslednjo alternativo: ali vlagati v tone, ali pa v znanje (pamet). Njegova izjava pa vsaj za nas železarje, ki beremo tudi Mladino, niso bila nekaj novega. Al Capone črne metalurgije (kot je sam sebe šaljivo označil) je v bistvu le nekoliko preciziral svoja stališča objavljena v članku »Požrešne Jesenice brez političnega očeta?«. Kaj več o Sočanovem predavanju si torej lahko ogledate v 11. številki letošnje Mladine.

V dopoldanskih urah je delo MPPS potekalo v sekcijah diskusijah. Osrednja sekcijška diskusija se je ukvarjala s frontnostjo kot organizacijskim principom. Tudi razprava je bila frontna, saj so v njej sodelovali tudi tovariši iz CK ZKS in RK SZDL. Teze za razpravo so se osredotočile na tri temeljne sklope: notranja vprašanja ZSMS (demokracija, organiziranost in funkcioniranje organov ZSMS, ZSMS in mladi v političnem sistemu in ZSMS v fronti subjektivnih sil). Diskusija se je bolj ali manj izognila problemom, izpostavljenim v tezah, za kar so poskrbeli že omenjeni tovariši iz CK ZKS in RK SZDL, ki so prišli v Maribor

Železarski globus

LR KITAJSKA

V letošnjem drugem polletju bodo dobavile japonske železarne v LR Kitajsko 600.000 ton brezšivnih cevi, kar je za polovico več kot so bile dobave v prvem polletju. Pri tem je zanimivo in značilno za izboljšanje konjunkturo v svetovni železarski industriji dejstvo, da sta se obe strani sporazumeli za 10 % povišanje dobavne cene v primerjavi s prvim polletjem.

SOVJETSKA ZVEZA

V tej državi pripravljajo izvedbo obsežne modernizacije železarske industrije. Pri tem gre predvsem za zmanjšanje porabe energije, izboljšanje izplena in kakovostnega proizvodnega asortimenta. Za letošnje leto predvidevajo v sovjetskih železarnah povečanje proizvodnje surovega jekla na 153,1 milijona ton (lani 153,0 milij. ton), valjanih izdelkov na 107,7 milij. ton (107 milij. ton) in jeklenih cevi na 19,0 milij. ton (18,7 milij. ton). S takšno proizvodnjo surovega jekla bo Sovjetska zveza ostala tudi letos daleč na prvem mestu v svetu.

KUBA

V tej državi nameravajo zgraditi novo železarno z letno proizvodno zmogljivostjo 450.000 ton surovega jekla. Pričela bo obratovati leta 1988, polno zmogljivost pa bo dosegla leta 1990. Gradila jo bodo podjetja iz Sovjetske zveze in vzhodnoevropskih socialističnih držav. Imela bo dve 160-tonski obločni električni peči, dobavljeni iz Sovjetske zveze, dve napravi za kontinuirno vlivanje gredic, valjarno žice in paličastega jekla z letno proizvodnjo 140.000 ton in še druge valjavske naprave. V njenem proizvodnem programu bodo ogljikova, nizko in visoko legirana jekla, poleg žice in paličastega jekla pa tudi razne vrste lahkih profilov.

(in sodelovali pri delu te sekcije) — vsaj diskusija je vzbudila tak vtis — prav zaradi konflikta, ki bo — upamo — v bližnji prihodnosti dobil svoj epilog. Gre kajpada za težave in pritiske pri evidentiranju mladinskih funkcionarjev za člane RK ZSMS v nekaterih občinah. Razprava se je na ta način osredotočila na problem samostojnosti oziroma nesamostojnosti mladinske organizacije, kar je bistveni pogoj njene frontnosti. Mladi smo bili opozorjeni, da je vsaka družbenopolitična organizacija samostojna lahko le glede na družbeno vlogo, ki ji jo določa ustava. Tudi zveza komunistov ne more biti samostojna, saj je odgovorna pred svojim delavskim razredom. Mladi morajo imeti svoje lastne cilje, vendar vpete v osnovne interese delavskega razreda. Če kje ni absolutne samostojnosti, je to v kadrovski politiki.

Tovariši iz CK ZKS in RK SZDL so kritizirali republiško mladinsko

SCENARIJ: LILJANA KAČ VESNA RUPNIK
vodstvo, ker v »Informacijah« RK ZSMS niso konkretno navedene občine v katerih je prišlo do »pritiskov« pri evidentiranju v republiško konferenco. Tako pa problem izven po splošno, na ta način situacijo samo zameglimo in preveč politiziramo. Logičen odgovor oz. reakcija mladih je bil kajpak naslednji: RK SZDL, ki je poslala predsednikom medobčinskih svetov SZDL pismo in jim sugerirala, da se mora SZDL v občinah aktivno vključiti v evidentiranje za novo vodstvo slovenske mladine, tudi ni bila konkretna, ko je govorila o »nekaterih« nepravilnostih pri kadrovanju v republiško konferenco. Mladinski funkcionar iz Raven je privedel diskusijo do kulminacijske točke, ko je za omenjeno pismo skušal sprožiti vprašanje odgovornosti. Predstavnik RK SZDL je bil sicer pripravljen odgovorjati, toda ne njeemu, ki premalo ve o stvari in je preveč glasen. Na tej točki je bil dialog prekinjen, sprejeli pa smo stališče, da vsebina pisma ni sporna, pač pa so kritike vredni postopki oz. pritiski v nekaterih občinah (konkretno so bile omenjene Celje, Kamnik, Novo mesto pa tudi zasavska regija), ki so pismo napačno razumele.

Sprejet je bil sklep, da se ti problemi rešijo tam kjer so nastali. Postavlja pa se seveda vprašanje, če napačno razumevanje pisma RK SZDL v nekaterih občinah ni bilo vskalkulirano že v samem pismu?

V okviru sekcije smo govorili nekaj več še o problemu financiranja občinskih konferenc. Večina sredstev občinskih konferenc namreč ni odvisna od objektivnih kriterijev (število mladih, število akcij, število OO ZSMS) ampak temelji na družbenoekonomski moči posameznih občin ter bolj ali manj uspešnem »boju« za sredstva v preteklih letih. Nek sekretar je ocenil, da porabi na leto dva meseca svojega dela za »beračenje« denarja po izvršnem svetu in delovnih organizacijah. Problem financiranja OK je treba rešiti sistemsko (na ravni republike), kajti stanje, ki je sedaj, ogroža osnovno dejavnost in samostojnost občinskih konferenc.

Izredno zanimiva sekcijška diskusija je bila okoli dneva mladosti in proslav. Praksa proslavljanja dneva mladosti in štafete kaže že precej let določene slabosti: značaj manifestacij ni primeren današnjemu času in dejanskim družbenim potrebam, del mladih je le pasivni udeleženec v vseh teh prireditvah, v ta namen odvajamo ogromna sredstva, pogosto krat brez pravega učinka, pri tem pa istočasno ne zagotavljamo zaželenega in potrebnega mobilizacijskega značaja dneva mladosti. Največ pripomb, ki so vezane na štafeto mladosti kaže na neustreznost prireditev, ki jo spremljajo. Kvaliteta teh prireditev kaže na določeno mistificiranost, banalno politizacijo, pretiran protokol in razsipavanje denarja ter delovnega časa. To so tudi vzroki, da naj bi bila štafeta bolj v funkciji afirmacije mlade generacije, njihove ustvarjalnosti.

Ena glavnih tem je bila tudi centralna prireditev na stadionu JNA ob dnevu mladosti. Izkušnje kažejo na

zastarelost in poenostavljenost koreografije, katere pomanjkljivosti ni moč nadomestiti niti s številčnostjo udeležencev.

O vsem tem in še mnogo več se je razpravljalo v okviru skupine na letošnji mladinski poletni politični šoli. V razpravi je bilo mnogo pripomb, ki pa jih v celoti ne bi mogli predstaviti. Precej so se stališča že v preteklosti kresala okoli pozdravnega govora oz. pisma in predstavljene so bile posamezne spremembe, ki jih je bilo moč opaziti že to leto v posameznih slovenskih občinah: namesto pozdravnega govora je bil dialog med mladincema ali pa razgovor s funkcionarjem... Interesantna je sprememba kranjskih mladincev, ki so namesto zavijajočih siren spremstva vrteli glasbo, glasbo mladih in ne raznorazne osladne pesmice s festivalov, ki jih favorizirajo le še posamezne lokalne radijske postaje. Precej glasen je bil predlog, naj se štafeta na celotni poti nosi, naj bo čimanj prevažanja s službenimi avtomobili, naj bi bila »aktivna« samo določene ure v dnevu, in sicer dopoldan v organizacijah združenega dela, popoldan pa v krajevnih skupnostih s

tem, da bi te prireditve vsebinsko dopolnili (npr.: v OZD udarni dnevi).

Eden od predlogov, ki naj bi ga uresničili že prihodnje leto je bil, da bi poleg centralne prireditve v Beogradu vzporedno potekala »srečanja mladih«, kjer bi se zbrali mladi iz vse domovine, predstavili svojo dejavnost... in to naj bi sčasoma »pre-raslo« centralno prireditve, katere slabe strani smo že našli. Pri tem se postavlja množica vprašanj glede na to, kolikšen pomen dajejo centralni prireditvi v drugih republikah. Ob tem se seveda upravičeno lahko vprašamo kdaj naj bi jo ta »srečanja mladih« prerasla. Postavlja se vprašanje: koliko se mladi na teh prireditvah dejansko spoznajo, ker je to taka množica, kjer se morajo le paziti, da ne izgubijo svoje skupine? Kaj ne bi bilo bolj smotno organizirati taka srečanja po posameznih republikah in tudi stroški (prevozni, organizacijski...) bi bili precej nižji? Pozitivne in negativne strani teh predlogov bo vsekakor pokazala široka javna razprava.

Drugo tako področje je bila pot same štafete mladosti. Mnogi so menili, da je šest ali osem dni, kar je štafeta v naši republiki, premalo in da bi kazalo razmišljati o tem, da bi bila štafeta vsako leto v drugi regiji vse dni. Vprašanje za razmislek: Kaj ne bi kazalo samo pot štafete in prireditve v posameznih krajih bolj vsebinsko popestriti, in sicer, da bi vsako leto na ta način propagirali posamezno dejavnost mladinske organizacije (npr.: mirovna gibanja, ekologija).

V javno razpravo naj se s svojimi predlogi, idejami, ki naj bodo čim bolj konstruktivni in, ki bodo čimveč prispevali k nadaljnjemu proslavljanju dneva mladosti, vključijo vsi mladi, organizacije ZSMS in družbenopolitične organizacije, in vsi zainteresirani delovni ljudje.

To je le del zapažanj s sekcijške razprave o dnevu mladosti in proslavah in razvidno je, da so mladi precej kritični, s precejšnjo mero konstruktivnosti, in da so pripravljeni odprto razpravljati tudi o stvareh, ki so bile dolgo tabu teme. Kako živahno bi bilo, če bi razpravljali o množici vseh proslav, ki jih kljub številnim pozivom najodgovornejših družbenopolitičnih delavcev ni nič manj, ker so nekaterim v preteklih letih tako prirasle k srcu, da brez njih ne morejo.

Gotovo je bilo največ dela, kvantitativno, v skupini, ki je razpravljala o informiranju. Zadnji dan je bil na obisku tudi predsednik skupščine ČGP DELO Jak Koprivc, ki je s posameznimi izjavami razburjal navzoče, še posebej novinarja Dela. Udeleženci te skupine so po končanem delu izdali STRIP BILTEN, kjer so na scenarije posameznih udeležencev politične šole znani risarji stripov predstavili zanimivosti z letošnje MPPS. Predstavljamo vam strip, ki ga je po scenariju dveh mladink, Vesne Rupnik in Liljane Kač-Ike (OK ZSMS Jesenice), narisal Sašo Jankovič, ki ga bralci Mladine poznajo po Kapitanih.

Ivan Puc in
Mile Crnović

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

Ko so mi bili pokazani osebni predmeti pokojnega in njegovo truplo, sem prepoznal v njem

podpis

Ko so mi bili pokazani osebni predmeti in truplo nisem v njem prepoznal

podpis

V
dne
Podpis člana ekipe za identifikacijo

PRILOGA 4 — Zapisnik o identifikaciji mrtvega

Številka trupla

Vrsta spola najden dne

ob uri

približna starost
višina

stas oblika glave obraz

čelo lasje brki
brada

oči obrvi nos
ušesa

spodnja stran ušesa usta

ustna votlina noge

roke posebni znaki

Obleka

Obutev

Spodnje perilo

Ostali predmeti

Dokumenti

Denarna vrednost

Nakit in ostalo

Razno

Rezultat identifikacije

Številka trupla je identificiran

Ime in priimek (žrtve)

Leta starosti

Stanuje v

Truploje oddano družini — nameščeno v mrliški vežici — nameščeno v obdukcijsko dvorano — v hladilnik — pokopano v grobu šte.

V dne

Vodja ekipe

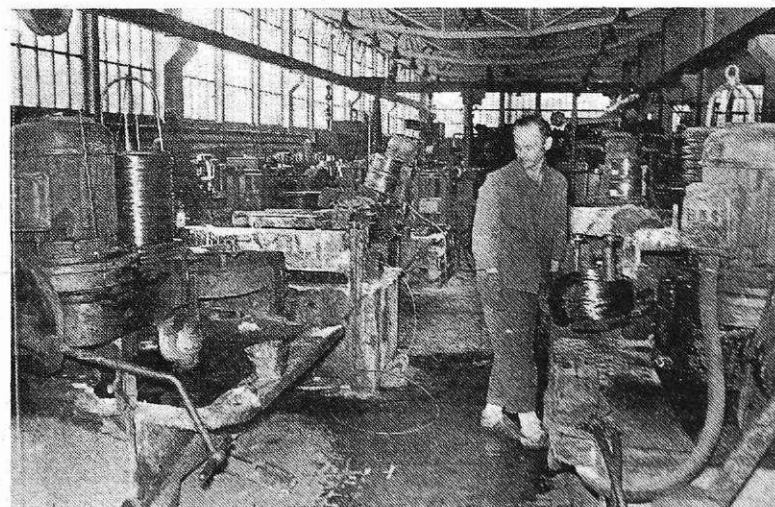
Številka trupla ni identificirana.

Truplo je nameščeno v hladilnik pokopano v grobu šte.

V dne

Vodja ekipe

Nadaljevanje

Sodelavec žičar (foto I. Kučina)

SEJA KONFERENCE DELEGACIJ ZA SKUPŠČINO SIS ZA POKOJNINSKO

Dvanajste seje konference delegacij za SPIZ na ravni Železarn se je 7. septembra udeležilo le sedem delegatov od 23 možnih. Kljub majhni prisotnosti in obsežnemu dnevnemu redu so delegati skrbno obravnavali posamezne točke dnevnega reda in iznesli naslednje pripombe, ugotovitve in stališča:

Pri pregledu zapisnika prejšnje seje zbora enote SPIZ so delegati ugotovili, da je bil sprejet tisti način uskladiševanja najnižjih pokojnin med letom, s katerim se je strinjala konferenca delegacij v Železarni. Zbor delegatov enote SPIZ občine Jesenice je tudi sprejel pobudo delegatov iz Železarn, da se opravi analiza zastojanja pokojnin železarjev.

Delegati so bili seznanjeni z informacijo o finančnem poslovanju SPIZ v SR Sloveniji v prvem polletju 1984 in z informacijo o gnotnem položaju upokojencev ter s predlogom za drugo uskladiševanje pokojnin med letom in soglašali s predlogom druge uskladiševanje pokojnin med letom, in sicer, da se 1. oktobra povečajo pokojnine za 11 % z veljavnostjo od 1. 1. 1984 dalje.

Delegati so še predlagali, da bi bile seje skupščine SPIZ (in s tem enot v občinah) le dvakrat do trikrat letno (kar bi bilo bolj stabilizacijsko). Izvedba medletne uskladiševanja pokojnin, ki je formalnega značaja, naj bo, skladno z zakonom in stališči skupščine SPIZ (npr. ob letnem planu), v pristojnosti strokovne službe SPIZ oziroma ustreznega izvršilnega organa skupščine SPIZ.

Naslednja točka dnevnega reda o problematiki vstevanja časa opravljanja kmetijske dejavnosti zakon-

ca kmeta-kooperanta v pokojninsko dobo s predlogom za spremembo in dopolnitev sklepa o pogojih, načinu, osnovi in rokih za izplačilo prispevkov za vstevanje časa opravljanja kmetijske dejavnosti v pokojninsko dobo je bila prenešana s prejšnje seje skupščine SPIZ, zato so bile upoštevane pripombe skupščine.

Osrednja točka dnevnega reda je bila razprava o problematiki odmere nadomestil zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem ustreznem delu. Delegati so ugotovili, da ima za Železarno pozitiven učinek sklep o odpravi poračunavanja preveč izplačanih zneskov akontacij (za čas od 1. 1. 1984 dalje za leto 1984). Postavljeno je bilo tudi vprašanje, ali je dopustno, da bi pri izračunu akontacij za nadomestilo zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem ustreznem delu upoštevali enomese-

čni zaslužek (npr. januar), namesto trimesečnega poprečja. Delegati so se posebej poudarili, da si je treba v Železarni in drugih organizacijah združenega dela prizadevati za zmanjšanje delovne invalidnosti in izboljšanje delovnih pogojev.

V nadaljevanju so se delegati strinjali z menjavo računalniške opreme, ki jo je treba čim bolj smotno izkoristiti. Pri zbiranju, obdelavi in uporabi podatkov matične evidence zavarovancev za novo računalniško opremo bi po mnenju delegatov bilo potrebno manjše število delavcev.

Delegati so obravnavali tudi pobudo za spremembo in dopolnitev samoupravnega sporazuma o medsebojnih pravicah in obveznostih v zvezi z ugotavljanjem invalidnosti zavarovancev in se strinjali zlasti s 6. točko, ki govori o odpravi nepotrebnega »administrativnega staleža«. To je sicer oster ukrep, vendar bo rešil probleme v obdobju, ko se čaka na druga delovna mesta (v našem novem osnutku samoupravnega sporazuma o osebnem dohodku je to že upoštevano).

Za 12. sejo zbora delegatov enote SPIZ občine Jesenice, ki je bila v torek, 11. septembra, je konferenca delegacij delegirala osem delegatov od desetih možnih.

CPSI-D. H.

V primerjavi z lanskoletno akcijo je bilo letos vpisanih 11 krvodajalcev več. Tudi udeležba železarjev je bila boljša, saj se je akcije udeležilo 28 delavcev več kot leta 1983.

Kakšna je bila udeležba delavcev Železarn na letošnji krvodajalski akciji po TOZD in delovnih skupnostih glede na število zaposlenih in skupno število krvodajalcev, v primerjavi z lanskim letom, vidimo iz naslednje razpredelnice:

TOZD DS	Št. zap.	Št. krvodajalcev	1984		1983	
			% krvod. glede na št. zaposl.	% krvod. glede na skup. št.	% krvod. glede na št. zaposl.	% krvod. glede na skup. št.
Plavž	212	19	8,9	2,1	26	11,8
Jeklarna	674	45	6,6	5,1	58	8,2
Livarna	79	22	27,8	2,5	24	29,2
Valj. Bl. št.	353	35	9,9	4,0	32	8,7
Valj. žice	159	23	14,4	2,6	19	11,4
Valj. deb. pl.	175	24	13,7	2,7	21	12,6
HVB	277	50	18,0	5,6	48	17,9
H V J	211	29	13,7	3,3	32	14,8
Žičarna	233	29	12,4	3,2	27	10,8
Profilarna	66	14	21,2	1,6	19	28,3
Vrat. podb.	56	6	10,7	0,7	8	15,1
Jeklovlek	140	18	12,8	2,0	14	9,4
Elektrode	246	31	12,6	3,5	29	11,6
Žebljarna	80	20	25,0	2,3	16	18,6
Stroj. del.	308	62	20,1	7,0	55	17,2
Remon. del.	503	118	23,4	13,2	93	19,3
Vzdrževanje	556	90	16,2	10,1	89	16,3
Energetika	238	22	9,2	2,5	28	11,4
Transport	375	27	7,2	3,0	29	7,8
Družb. preh.	187	15	8,9	1,7	12	7,1
DS KOFI	282	25	8,8	2,8	40	14,1
DS KSI	373	45	12,0	5,0	43	11,3
DS ETKRN	487	120	24,6	13,5	99	20,7
SKUPAJ:	6250	889	14,2	100,0	861	13,6

Iz podatkov je razvidno, da so se glede na število zaposlenih najštevilneje odzvali delavci TOZD Livarna 27,8 %, sledijo TOZD Žebljarna 25,0 %, delovna skupnost E-TKR-NG 24,6 %, TOZD Remontne delavnice 23,4 itd. ...

Ob zaključku krvodajalske akcije tudi letos ugotavljamo, da je bila akcija uspešna.

Organizator krvodajalske akcije — občinski odbor RKS Jesenice se vsem krvodajalcem zahvaljuje za darovano kri z željo, da bi bila udeležba na krvodajalskih akcijah še naprej tako dobra kot vsa leta doslej. Hkrati izraža zahvalo vsem aktivistom Rdečega križa in ostalim, ki so pomagali, da je akcija uspešna.

OB ZAKLJUČKU KRVODAJALSKE AKCIJE

V dneh od 28. avgusta do 5. septembra je bila v jeseniški občini organizirana krvodajalska akcija, katere se je udeležilo 1567 krvodajalcev. Od skupnega števila jih je bilo 889 ali 56,7 % iz Železarn in 678 ali 43,3 % iz ostalih organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti v občini.

Iz zdravstvenih razlogov je bilo od skupnega števila odklonjenih 58 krvodajalcev, to je 3,7 %. Število odklonov na krvodajalskih akcijah po Sloveniji se giblje okrog 20 %, to pa pomeni, da se na Jesenicah udeležijo akcije zdravi krvodajalci.

PREGLED SESTANKOV SDS

Iz TOZD ENERGETIKE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, energetiki 1, 2, 3 in 4, parne naprave 1, 2, 3 in 4, delavnica toplotne energije, delavnica elektroenergije, delavnica PIV energije ter PIV energija 1, 2, 3 in 4. SDS delavnica elektroenergije je na sestanku dne 14. julija opozorila, da »še ni rešeno vprašanje točke 3.1. dnevnega reda sestanka SDS z dne 2. junija 1984« ter da se »nereseno vprašanje točke 3.2. dnevnega reda sestanka SDS z dne 2. junija 1984 odstopi delavski kontrolni TOZD«. Glede slednjega je namreč SDS prejela negativno stališče z delavskega sveta TOZD. Ko so o tem razpravljali, so si bili enotni v zahtevi, »da se predmet različnih stališč odstopi v nadaljnje razčiščevanje delavski kontrolni TOZD Energetika«. Na sestanku dne 2. avgusta pa so bili s strani vodje elektroenergije informirani, da je »vprašanje točke 3.1. dnevnega reda sestanka SDS z dne 2. junija 1984 v postopku«. SDS PIV energija 1 pod razno omenja, da se vse preveč razpravlja o povečevanju cen in da se vse manj misli na kupno moč delavcev, ki iz dneva v dan pada. SDS PIV energija 2 pa vprašuje, »zakaj se različno piše manjkajoče ure za odsotnega delavca«. Pritožuje se tudi nad nizkimi osebnimi dohodki (»oziroma na podražitev«). SDS PIV energija 3 v zapisniku omenja, da polletnega poročila o poslovanju niso obravnavali, da pa so glede poslovanja »precej seznanjeni iz prispevkov v Železarni«. Tudi člani te delovne skupine se pritožujejo, da osebni dohodki daleč zaostajajo za porastom cen (in to mnogo bolj kot v drugih delovnih organizacijah, na splošno najslabše v jeseniški občini). Podobnega mnenja je tudi SDS PIV energija 4: »Osební dohodki preveč zaostajajo za rastjo cen, ob visoki inflaciji pa še dodatno izgubljajo vrednost«.

Iz TOZD TRANSPORT smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, promet + vleka 1, 2 in 4, avtomobilski prevozi, tovor, teh-talci, lokomotivna delavnica, vozovna delavnica, delavnica motornih vozil, elektromehanična delavnica ter vzdrževanje proge. Članom SDS vodstvo TOZD, vseh delavnic ter vzdrževanja proge, je bilo na skupnem sestanku dana pojasnila, da so meritve onesnaženosti zraka že naročene in da se bo takoj, ko bodo znani rezultati, pristopilo k reševanju tega problema. Vse navedene SDS v zvezi z obravnavano problematiko (informacija o projekciji cen, spremembe in dopolnitve pravilnika o oblikovanju cen, polletno poslovno poročilo, osnutek, sprememb in dopolnitev statuta DO) niso imele pripomb — z izjemo SDS tovor, ki je imela v zvezi s projekcijo cen sledeče stališče: »Člani SDS so poslušali informacijo o projekciji cen, ki pa je niso povsem odobraval. Pripomnili so, da dvigovanje cen vodi v inflacijo, ta pa v ponovno dvigovanje cen in temu krogu ni videti konca«.

Iz TOZD DRUŽBENA PREHRANA smo prejeli zapisnik s skupnega zbora delavcev vse TOZD. Udeležilo se ga je 40 delavcev. Pripombe so imeli predvsem glede poslovnega poročila. Glede nabave drobnega inventarja so menili, da je potrebno poiskati najbolj ugodnega ponudnika (lahko tudi izven občine) in da se mora inventar, ki ga nabavljajo za kantine, razlikovati od inventarja, ki ga nabavljajo za Kazino, pa tudi, da morajo delavke z inventarjem bolj skrbno ravnati (še zlasti s termos posodami, saj se sedaj dogaja, da jih vlečejo kar po tleh, namesto, da bi jih peljale na voziku). Popravila v TOZD bi morala biti hitrejša in kvalitetnejša. Ugotavljali so tudi, da njihovi osebni dohodki še vedno precej zaostajajo za povprečnim osebnim dohodkom v ŽJ (6.770,00 din mesečno), kar povzroča nezainteresiranost delavk do dela ob težkih pogojih dela, raste pa tudi bolniška odsotnost. Dotaknili so tudi vprašanja odnosa delavk TOZD Družbena prehrana do ostalih delavcev v Železarni in sklenili, da se mora izboljšati (»v čim večji meri naj se izogiba prerekanju s strankami, s svojo problematiko pa naj se obrne na svoja neposredna vodja«). Za svoje delo, ki je slabo vrednoteno, poteka pa tudi po izmenah, so ugotavljali, da tako v Železarni kot tudi v občini ni preveč priljubljeno, saj se dogaja, da morajo razpisne za prosta dela in naloge v TOZD celo večkrat ponavljati. Kvaliteto svojih uslug bodo poskušali izboljšati, poostripli pa bodo kontrolo nad tistimi, ki so v bolniškem staležu. Bili so enotnega mnenja, da bodo s sprotim opozarjanjem na napake in z večjim medsebojnim sodelovanjem lahko hitreje in bolj uspešno reševali nastale probleme.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KOMERCIALO IN FINANCE smo prejeli zapisnike SDS finance, nabava, špedicija, računovodstvo osnovnih sredstev, računovodstvo prihodka in odhodka, računovodstvo osebnega dohodka, centralno skladišče ter domača prodaja. SDS finance je v zvezi s spremembami statuta opozorila na posledice, ki jih prinaša sprememba firme, saj bo treba spremeniti vse uradne dopise, stampiljke in podpisne kartone. Glede določil o spremenjenih pogojih za delavce s posebnimi pooblastili pa je menila, »da se ti pogoji prilagajajo posameznikom«. Pod razno je SDS predlagala, naj se prouči možnost korekcije osebnih dohodkov. Njeno stališče v zvezi s tem je takšno: »Vedno večji razkorak med življenjskimi stroški in osebnimi dohodki povzroča nezadovoljstvo delavcev. Kljub sklepom o povišanju OD za 20 % delavci ugotavljajo, da je dejansko povečanje bistveno manjše. Pripombe so na premajhen fiksní delež v OD, kar se močno negativno odraža v višini pokojnin«. V zvezi s poslovanjem v prvem polletju SDS nabava ocenjuje, da je, »glede na resnost negativnega finančnega rezultata, nujen resnejši pristop k zasledovanju zalog, predvsem glavnih vhodnih materialov kot tudi ostalih in da »centralni spre-

jem še vedno ni urejen«. SDS pod razno ugotavlja, da je nujno treba nabaviti nov fotokopirni stroj, ker je brez stroja moteno normalno delo. SDS računovodstvo osnovnih sredstev pod razno predlaga korekcijo osebnih dohodkov. Njeno stališče glede tega vprašanja je povsem istovetno stališču SDS finance. Pobudo za korekcijo osebnih dohodkov pa daje tudi SDS domača prodaja. SDS namreč meni, »da v nobenem primeru ŽJ ne bi smela zaostajati za ostalimi železarnami SOZD«. Tudi tu opozarjajo, da »vedno večji razkorak med življenjskimi stroški in OD povzroča nezadovoljstvo med delavci«, pripombe pa imajo tudi na premajhen fiksní delež v OD, kar se odraža negativno v višini pokojnin.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE smo prejeli zapisnike SDS kadrovskega sektorja, oddelek za zdravstvo in socialno varstvo, sekretariat, CPSI, oddelek splošne administracije ter PGRČ (gasilci). Na sestanku SDS kadrovskega sektorja je bilo v zvezi z izgubo v prvem polletju med drugim rečeno, da »vse pa kaže, da bomo izgubo do konca leta lahko pokrili«. V razpravi se je izoblikovalo tudi več kritičnih pomislekov. Tako na primer, da bo za odpravo izgube potrebna »večja stopnja delovnostvarjalnega angažiranja vseh strokovnih delavcev pri reševanju neposredne problematike«, da se premalo naredi na združevanju del in nalog, nagrajevanju ter ukinjanju nerentabilne proizvodnje, zaradi česar odločitev za drugačno politiko zaposlovanja (omejitve na kader iz bližnje okolice) povzroča vrsto težav. Pogojev za širjenje števila zaposlenih v naši občini ni, saj so že sedaj težave s stanovanji in ostalo infrastrukturo. V zvezi s stališčem DPO, da kadrovskega sektorja ni naredil vsega, za kar je bil zadolžen in da zato v neposredni proizvodnji primanjkuje delavcev, pa člani SDS menijo, da je taka ocena možna le zaradi nepoznavanja situacije in da je pristop z njihove strani resen. »Vse sile bo treba napeti za reševanje problemov, ne pa za obtoževanje«, pravijo. Glede očitkov za slabo delo na področju izobraževanja v tujini in delegatske neaktivnosti pa je bilo pojasnjeno, »da je v okviru dogovorjene politike narejeno vse, kar je možno in da verjetno res pri odločitvah o usposabljanju v tujini preveč prepučajo odločitve posameznikom v TOZD«. Ugotavljajo tudi, da bo za realizacijo ukrepov in izboljšanje stanja izredno pomembna tudi ustrežna delegatska aktivnost in da »se ne sme zgoditi, da bi bila določena vitalna vprašanja s področja železarstva obravnavana brez ustrežne podpore naših delegatov«. SDS je obravnavala tudi ukrepe za sanacijo poslovnih rezultatov za kadrovskega področje in ugotovila, da je večina ukrepov v izvajanju ter da se slabše izvajajo tisti ukrepi, pri katerih sodeluje več sektorjev. Zato »poziva« poslovodni odbor, da dosledneje kot doslej kontrolira in koordinira izvajanje ukrepov. Vodjo oddelka za kadre so prisotni zadolžili, naj ugotovi, kako je bilo v razrezu nerjaveče pločevine, za kar so se člani zanimali že na seji dne 8. decembra 1983 in 29. februarja 1984. SDS oddelek za zdravstvo in socialno varstvo pa v zvezi s poslovnim poročilom opozarja na nekatere netočnosti in na nekatere nerazumljive odločitve v zvezi z nabavo sredstev oziroma aparatov, ki jih potrebujejo pri svojem delu. Ker je vprašanje take narave, da zadeva interese vseh delavcev, ga povzemamo v celoti: »V zvezi z nabavo nove psihodiagnostične serije CRD pripominjamo, da ni bil oddelek za zdravstvo in socialno varstvo tisti, ki je to serijo nabavil, oziroma utemeljeval njegovo nabavo (kot je napisano na 25. strani polletnega poslovnega poročila za leto 1984), temveč da je to storila psihološka služba, ki je tudi sicer v okviru DS KSI. Ob tem še pripominjamo, da je oddelek za zdravstvo in socialno varstvo že večkrat prosil za nabavo raznih aparatov (EKG, elektronski dinamometer, UKW aparat, parafinski kotel, inhalator je ipd. ...), s katerimi bi zamenjali dotrajane aparature. Udeleženci naše SDS se čudijo, kako je mogoče, da se v tej situaciji, ko so nekateri izmed naštetih aparatov nujno potrebni za opravljanje tekočega dela, daje prednost nabavi te CRD serije. Najbolj nerazumljiv primer je bil z odkvarjenim EKG aparatom. Oddelek za zdravstvo in socialno varstvo ni dobil odobrenih sredstev za nabavo novega EKG aparata, tako da sedaj sestre na tem oddelku delajo z aparatom, ki je last Dispanzerja za medicino dela, s čimer pač izgubljamo precejšen del dohodkov. Ob vsem tem udeleženci SDS oddelka za zdravstvo in socialno varstvo sprašujejo, ali je delo z EKG aparatom res manj pomembno od psihološkega testiranja s CRD — serijo?« SDS sekretariat se zdi poslovno poročilo preobsežno in predlaga, da naj se — tako kot je že odločil tudi delavski svet — izdela enotna metodologija izdelave poročila. Zaradi visokih vzdrževalnih stroškov je treba ustrežneje organizirati tudi fototapšno službo. Zanima jih tudi, koliko časa se bodo pripravniki še organizacijsko vodili v DS KSI in kako to vpliva na maso osebnih dohodkov. Končno pa opozarja na nekatera bistvena odstopanja od plana, ki jih je zaslediti v poslovnem poročilu, ob čemer se vprašuje, »zakaj se takšna sredstva, ki so potrebna in so znana vnaprej, ne upoštevajo v planu«. Kot primer omenjajo zaščitna sredstva. SDS CPSI pa je od oddelka za družbeni standard zahtevala finančno poročilo o izredno plačani odsotnosti. Poslovanje po njenem mnenju še vedno ni prikazano na kratek in primerjalen način ter razumljivo za večino delavcev.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR TER NOVogradnje pa smo prejeli zapisnike SDS oddelek za ekonomske analize in planiranje, oddelek za študij dela in nagrajevanje, oddelek za organizacijo dela, ERC, raziskovalni oddelek, tehnološki laboratorij, kontrola kvalitete, mehanična delavnica OTK, glavni laboratorij, mehanska preskuševalnica, laboratorij za vhodno kontrolo surovin, spektrokemični oddelek, kemijski laboratorij HVB, OID, operativna novogradnja, energetsko gospodarstvo ter

oddelek za operativno planiranje proizvodnje. SDS oddelek za ekonomske analize in planiranje je v zvezi s poslovanjem izpostavila tudi vprašanje motiviranosti delavcev in odhajanja strokovnega kadra iz Železarn. Razkorak med rastjo OD v ŽJ in zunaj nje postaja že nesprijemljiv, zato predlaga, da se v program za odpravo motenj v poslovanju vključi poleg zaostritve discipline in delovne odgovornosti na vseh ravneh tudi predlog povečanja OD. Tudi SDS oddelek za študij dela in nagrajevanje zahteva, da se prepreči nadaljnji padec življenjskega standarda. To utemeljuje z naslednjimi: »Doseženi fizični kazalci so zadovoljivi in sami delavci ne morejo nositi bremena disparitet cen, tečajnih razlik in zastarelosti tehnologije. Rast OD železarjev zaostaja za povprečno rastjo OD v republiki, občini in SOZD SŽ. Težji pogoji dela. Problematika kadrov, ker je nemogoče dobiti nove kadre, najboljši pa zapuščajo Železarno. Bistveno povečanje življenjskih stroškov (posebno sedaj, ko se dražijo osnovne življenjske potrebnosti). Zmanjševanje življenjskega standarda pomeni tudi zaostrovanje samoupravnih odnosov in političnega delovanja. Le z ustreznimi motivacijami zaposlenih bomo lahko dosegli boljše proizvodne rezultate«. Tako misli oddelek za študij dela! Utemeljitev oddelka za organizacijo dela pa je nekoliko drugačna: »Doseženi proizvodni rezultati v I. polletju 1984 kažejo, da smo presegli planirano količino blagovne proizvodnje. Za 25 % smo povečali izvoz in istočasno zmanjšali uvoz na pram letu 1983. Ker nam pa pogoji gospodarjenja oziroma cene ne omogočajo doseganja pozitivnega finančnega rezultata, ni kriv delavec Železarn. Zaostajanje rasti bruto osebnih dohodkov nam lahko povzroči težke posledice glede odhajanja strokovnjakov, slabih odnosov in nezadovoljstva. Predlagamo uskladiševanje BOD z doseženimi proizvodnimi rezultati«. Delavci ERC pod razno opozarjajo na ogrožen razvoj informacijskega sistema. Ob podpisu pogodbe za jeklarno 2 je namreč izpadla postavka glede dopolnitve opreme glavnega računalnika, v zvezi s čimer so delavci zavzeli sledeče stališče: »Delavci protestiramo proti takemu administrativnemu načinu reševanja problemov podražitev. V svojih poročilih stalno opozarjamo na problem pomanjkanja kapacitet glavnega računalnika. Zato smo se odločili, da bomo ob tej investiciji ob nabavi procesnega računalnika dopolnili kapacitete z nabavo rabljenih opreme. S tem smo vodili tudi vse postopke za pridobitev ustreznih soglasij. Odločitev o črtanju sredstev za nabavo rabljenih opreme pa pomeni začetek nove akcije za pridobitev vseh soglasij. Glede na postopek pa to pomeni, da v Železarni najmanj še dve leti ne bomo dopolnili kapacitet glavnega računalnika. S tem je ogrožen razvoj informacijskega sistema; načrtovanje spremljanja proizvodnje je vprašljivo. Pri tem se sprašujemo, kdo bo prevzel odgovornost, ko se bo »sistem« v dopoldanskem času »sesedel«, to je, ko na računalniku ne bomo več mogli obdelovati zelenih podatkov. Menimo, da ta odločitev ni bila pravilna in da naj poslovodni odbor ponovno razmisli o drugačni rešitvi glede nabave opreme za dopolnitev računalniških kapacitet«. SDS tehnološki laboratorij v zvezi s poslovanjem vprašuje, kdaj bodo raznorazne službe začele odgovarjati za neizvršene naloge (delovne naloge in opravila, reorganizacija). Moti jih tudi to, ker se v delovnih skupnostih večja števila delavcev, efekta v kvaliteti dela v Železarni pa ni (»čeprav bi naša delovna skupnost lahko največ doprinesla k kvalitetnemu delu«). SDS kontrola kvalitete s podobnimi razlogi, kot smo jih že navajali, predlaga družbenopolitičnim organizacijam, da »odločno zahtevajo, da se nesorazmerje v naraščanju cen in gibanju OD popravi s povečanjem OD«. SDS spektrokemični oddelek v zapisniku omenja, da je v poslovnem poročilu o delu raziskovalnega oddelka omenjena tudi akcija »sražni karton« in v zvezi s tem predlaga, »da bi moral biti izdelan program tako, da bi bilo možno iz banke podatkov napraviti izpis kemičnih analiz za vse uporabnike«. SDS kemični laboratorij pod razno opozarja na nekaj ožjih obratnih problemov. Med drugim omenja, da bo treba nabaviti plastične nosilne vrečke za prenašanje vzorcev žveplene kisline. Vzdrževalcem RTA na Beli pa izrekla pohvalo, saj »rešujejo situacijo določevanja C-mikro z detektorjem Leco IR-12 aparatom«. Ker ni rezervne celice, pravijo člani te SDS, je območje točnosti zaradi nestabilne krivulje že zelo skrajno, zato pa je tudi potrebna zelo pogosta intervencija RTA. SDS OID je predlagala, naj strokovne službe izdelajo predlog za povišanje osebnega dohodka na raven višine OD v drugih DO. Pri tem se sklicuje na to, »da smo delali dobro, da smo fizično in količinsko dosegali plan, da se v Železarni pojavlja vse večja fluktuacija strokovnega kadra zaradi slabih osebnih dohodkov in informacij o uravnavanju OD v občini za polletje za 38 %, v ŽJ le 27 % in, da so v Železarni Ravne in Store povečali OD za 20 % oziroma 15 %«. Takšni zahtevi se pridružuje tudi SDS operativna novogradnja, vendar nekoliko bolj (samo)kritično: »Čeprav polletna bilanca tovarne v količinskem pogledu ni problematična, pa izkazuje veliko izgubo predvsem kot posledico zunanjih vplivov (podražitev surovin, energije; cene naših proizvodov pa tem podražitvam ne sledijo). Seveda doprinasamo s slabim delom k izgubi delovne sile, zato moramo popraviti vse, na kar lahko vplivamo. Sindikat naj se bori za odpravo razkoraka OD v ŽJ napram OP v občini in SRS, istočasno pa naj se zaostri odgovornosti in to tudi na višjih nivojih, saj sedanjí ukrepi nimajo pravega efekta. Kdo je odgovoren, da je padel asortiment in da imamo tako velike zaloge? Potrebna je učinkovita akcija tako za doseganje boljših poslovnih rezultatov ŽJ kot tudi za stimulacijo delavcev, sicer bomo zašli predaleč, pri tem pa lahko pričakujemo celo, da bodo delavci izgubili ves interes za dobro delo«.

Center za proučevanje samoupravljanja ter informiranje — Božidar Lakota

V AVGUSTU SLABI DELOVNI DOSEŽKI

(Nadaljevanje s 1. strani)

zaradi uvažanja proizvodnje kvalitete EO. Odlito je bilo 4.584 ton jekla ali 109 % načrtovane količine.

TOZD LIVARNA

V livarni so v avgustu dosegli 100,7 % z družbenim planom predvidene skupne proizvodnje. Tujim naročnikom so odpremili 48,8 tone izdelkov.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

V tej valjarni so imeli precej obratovalnih zastojev zaradi okvar, izrazite težave pa so imeli predvsem na valjarskem ogrodju štekel. Zato sta tudi obratovalni kampanji potisne peči potekali slabše in prek nje so izvaljali manj trakov, kot je bilo predvideno. Nekoliko so narastli tudi zastoji zaradi čakanja na temperaturo, potrebno za valjanje blokov; kar je bila posledica zakladanja večjih količin hladnih blokov iz zaloge v globinske peči. Tako so v avgustu načrtovano skupno proizvodnjo glede na družbeni plan dosegli 98,3 %.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

V primerjavi z julijem je potekala proizvodnja v avgustu nekoliko boljše, vendar so imeli še vedno precej zastojev, za katere so odgovorne storitvene temeljne organizacije. Načrtovano skupno proizvodnjo so dosegli 98,8 %.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Nekaj težav so imeli v adjustazi zaradi izkopa temeljev za nov ravnalni stroj in tudi s pripravo pločevine majhnih formatov za izvoz. Ker v juliju zaradi pomanjkanja naročil dva tedna ni obratovala peč za toplotno obdelavo pločevine, se manjkajoča količina pozna ta mesec. Zato so družbeni načrt skupne proizvodnje za mesec avgust dosegli le 77,8 %.

Železarski globus

AVSTRALIJA

Predstavniki LR Kitajske so letos podpisali z avstralskimi rudarskimi družbami dve pogodbi o letošnji dobavi, in sicer 3,2 milijona ton in 800.000 ton železove rude kitajskim železarnam. Poleg tega so se dogovarjali o kitajskem sovlaganju v odprtje novega rudnika železove rude na področju Pilbara, v zvezni državi Zahodna Avstralija. Vzpostavilo se s tem so govorili tudi o možnostih za dolgoročne dobave avstralske železove rude kitajskim železarnam.

KENIJA

Pripravljalna študija, ki jo je izdelalo avstrijsko podjetje Austroplan za novo kenijsko integralno železarno, predvideva v prvi fazi vročo in hladno valjarno z letno proizvodno zmogljivostjo 259.000 oziroma 116.700 ton. Obe naj bi pričeli obratovati leta 1987 z uvoženimi slabi kot vložkom do leta 1991. Takrat naj bi bila končana druga faza izgradnje, in sicer dva plavža na oglje, kisikov konverter in naprava za kontinuirno vlijanje slabov z letno proizvodno zmogljivostjo 332.000 ton. Sledili naj bi še dve fazi izgradnje do leta 1995 in 2000. Investicijska vrednost projekta bo preseгла eno milijardo dolarjev, vendar je veliko vprašanje, če ga bo Kenija tudi ob pomoči tujih posojil finančno zmogla.

PERU

Težko gospodarsko situacijo te južnoameriške države v zadnjih letih dokazuje tudi vedno manjša poraba železarskih izdelkov. Leta 1981 je bila poraba 602.000 ton, leta 1982 430.000 in leta 1983 le še 288.000 ton. Lani so domače železarne izdelale 238.000 ton, 50.000 ton pa so uvozili. Vzroki za tako izrazito zmanjšanje porabe so bili v zmanjšanju javnih in privatnih investicij in v poslabšanju konjunktura v kovinsko-predelovalni, strojni in elektro industriji.

SOVJETSKA ZVEZA

Uporaba jeklenega odpadka bo v sovjetskih železarnah v prihodnjih letih vedno bolj naraščala. Na eni strani skušajo z različnimi tehnološkimi ukrepi povečati delež jeklenega odpadka v kisikovih konvertorjih, na drugi strani pa intenzivno pripravljajo gradnjo vrste novih mini železarn z elektro jeklarnami, v katerih bodo uporabljale kot vložek jekleni odpadki. Nove jeklarne naj bi zgradili že v prihodnjih letih.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Zaradi premajhnih dobav vložka iz tujih virov so imeli občasne težave. Zaradi že omenjenih problemov v jeklarni so imeli na razpolago premalo trakov dinamno kvalitet in zato so jih izvaljali le 1.601 tono in nerjavnih kvalitet 207 ton. Načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena s 107,6 %.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Zaradi okvar, predvsem iztrošenih valjarskih ogrodij Siemag in Demag, so imeli več obratovalnih zastojev. Načrtovano skupno proizvodnjo so dosegli 98,3 %. Dinamo jekel so izvaljali 292 ton in kvalitetnih jekel 133 ton.

TOZD ŽIČARNA

Zaradi premajhnega števila delavcev so znižali operativni program dosegli 92 %, družbeni plan pa 82,1 %. Patentirane žice so izdelali 909 ton, VAC žice 586 ton in EPP žice 113 ton.

TOZD PROFILARNA

Glavna vzroka, da so načrtovano skupno proizvodnjo dosegli le 68,1 %, sta bila v pomanjkanju delavcev za

prebiranje in adjustiranje materiala, namenjenega izvozu.

TOZD VRATNI PODBOJI

Za avgust načrtovano skupno proizvodnjo so dosegli 102,7 %.

TOZD JEKLOVLEK

V avgustu je bil izveden letni remont vlečne linije Blaw-Knox. Ustrezno znižani družbeni plan skupne proizvodnje so dosegli 110,4 %.

TOZD ELEKTRODE

Zaradi težav pri vlišanju jekla kvalitete EO na napravi za kontinuirno vlijanje so imeli nekaj težav pri preskrbi s to žico. Družbeni plan skupne proizvodnje so dosegli 99,1 %.

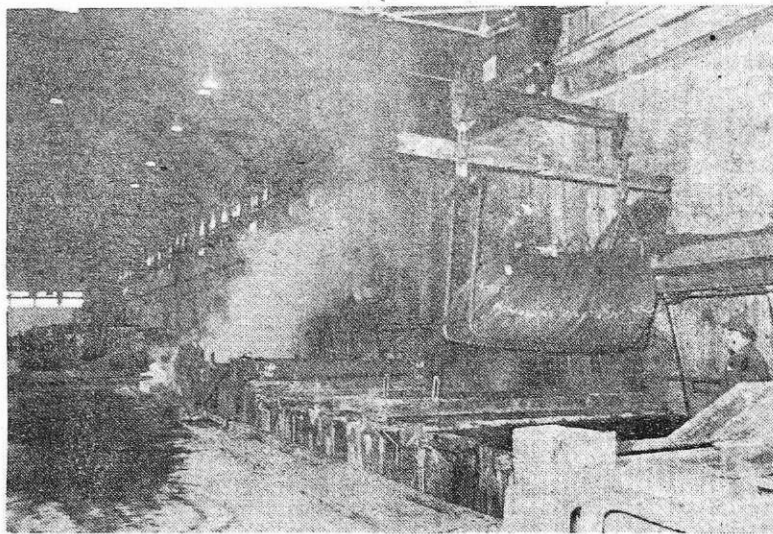
TOZD ŽEBLJARNA

Ker so pričeli obratovati novi žebjarji stroji, so imeli težave zaradi premajhnega števila delavcev. Zato so za avgust načrtovano skupno proizvodnjo dosegli 81,5 %.

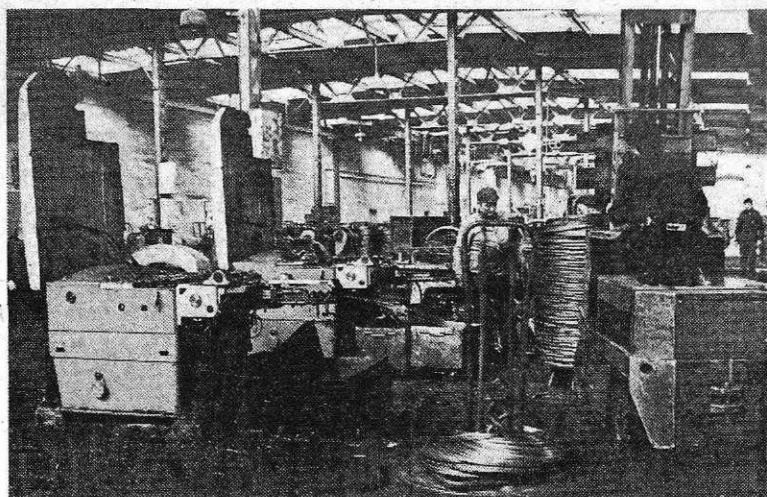
TOZD MONTER DRAVOGRAD

V tej dislocirani TOZD so v avgustu skupno proizvodnjo dosegli le 58,2 %.

Avugst Karba

Lužilnica za hladno valjarno in žičarno na Jesenicah (foto I. Kučina)

TOZD Žebljarna (foto I. Kučina)

NOVI STROJI V VERIGI LESCE

Delavski svet SOZD Slovenske železarne je na seji 24. julija soglašal z investicijskimi načrti leske Verige, da obnovi strojno opremo za izdelavo verig za potrebe rudarstva. Kupili naj bi šest strojev za izdelovanje rudarskih verig, s čimer naj bi nadomestili stare, izrabljene in neustrezne stroje.

V avgustovski številki Verige, glasila delavcev Veriga Lesce, lahko preberemo, da so svoje načrte že pričeli uresničevati. Tako so na novem stroju za varjenje rudarskih verig od postavitve v juliju do 14. avgusta v dveh izmenah izdelali že 11 ton verig. Ta stroj ima zelo močno konstrukcijo in predstavlja zelo velik korak naprej v varjenju rudarskih verig. Na minuto izdelata tri do šest členov v dimenzijskem območju 13 do 26 mm (razred 8). Priključna moč stroja je 180 KVA in na minuto porabi 50 litrov vode in 60 NL komprimiranega zraka. Regulacija varilnega toka je tiristorska, varilni proces pa krmilijo s simaticom in analognim računalnikom. Vse pomembne kazalce nastavljajo s pomočjo digitalnega displeja (številčnega zaslona). Velika pridobitev so tudi brezkontaktna induktivna stikala, ki bodo precej zmanjšala število napak in zastojev, kar se je pri klasičnih končnih stikalih redno dogajalo. Delavci TOZD Vzdrževanje so se tudi potrudili, da so vsa dela, od izdelave temeljev do priklopa stroja, opravili v zelo kratkem času.

Strojni park v Verigarni so opremili še z enim upogibalnim in enim varilnim strojem za proizvodnjo visoko odpornih verig v območju od premera 4 do 10 mm znamke Wafios.

To je bila edina firma, ki se je prijavila na razpis v marcu in maju 1983. Z njo sodelujejo že trideset let in v tem času še ni prišlo do nobenih problemov glede kvalitete strojev.

Sredi julija so dobili in takoj montirali upogibalni in varilni stroj. Upogibalni stroj ima delovno območje do 10 mm in učinek do 90 členov na minuto, priključna moč 5,5 KW, poraba zraka 260 l na minuto in je težek 4200 kg. Varilni stroj Wafios KEH 4 ima delovno območje 5 do 10 mm, učinek 40 do 60 členov v minuti, priključna moč 80 KVA, poraba zraka 20 litrov v minuti in porabo vode 8 litrov na člen in težo 2600 kg. Območje varilne sposobnosti so izbrali v tistih dimenzijah, ki so trenutno na trgu najbolj iskane.

Novi strojni park jim bo omogočil, da bodo lahko hitreje pričeli nove delavce, manjši je asortiment rezervnih delov, lažje in boljše vzdrževanje strojev, večja je zainteresiranost dobavitelja strojev za učinkovit servis in lažje bo premeščanje delavcev med posameznimi stroji.

Tudi oba stroja firme Wafios sta do konca julija že v normalnem proizvodnem procesu predvsem po za slugi strokovno usposobljenih delavcev v Verigarni.

(Povzeto iz 8. štev. Verige, avgust 1984)

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V AVGUSTU

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	16.000	16.000	13.557,2	84,7	84,7	—	—	—	—	—	—	
JEKLARNA	39.500	39.750	37.816,4	95,7	95,1	—	—	—	—	—	—	
— SM	24.600	24.600	24.062,4	97,8	97,8	—	—	—	—	—	—	
— EL	14.900	15.150	13.754,0	92,3	90,8	—	—	—	—	—	—	
— ASEA	6.500	6.625	6.835,8	105,2	103,2	—	—	—	—	—	—	
— LM	8.350	8.475	6.842,4	81,9	80,7	—	—	—	—	—	—	
— BBC	50	50	75,8	151,6	151,6	—	—	—	—	—	—	
LIVARNA	160	160	161,1	100,7	100,7	50	50	48,8	97,6	97,6	48,8	
— jeklo	157	157	159,0	101,3	101,3	50	50	48,7	97,4	97,4	48,7	
— kovino	3	3	2,1	70,0	70,0	—	—	0,1	—	—	0,1	
BLUMING-ŠTEKEL	34.700	34.700	34.095,9	98,3	98,3	7.560	6.500	5.176,3	68,5	79,6	5.180,5	
— Bluming	16.400	16.400	16.739,3	102,1	102,1	500	500	242,3	48,5	48,5	304,8	
— Štekel	15.270	15.270	14.667,3	96,1	96,1	4.560	3.500	2.896,3	63,5	82,8	2.849,7	
— Štekel storitve	530	530	642,2	121,2	121,2	—	—	—	—	—	—	
— Termična obdelava	2.500	2.500	2.047,1	81,9	81,9	2.500	2.500	2.037,7	81,5	81,5	2.026,0	
VALJARNA ŽICE	7.410	7.410	7.319,5	98,8	98,8	1.650	800	981,0	59,5	122,6	846,1	
— Valjarna žice	7.410	7.410	7.319,5	98,8	98,8	—	—	—	—	—	—	
— Valjarna žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	6.420	6.420	4.997,4	77,8	77,8	5.550	5.550	4.322,2	77,9	77,9	5.002,0	
— Valjarna debele pločevine	5.730	5.730	4.632,8	80,9	80,9	—	—	—	—	—	—	
— Valjarna debele pločevine storitve	690	690	364,6	52,8	52,8	—	—	—	—	—	—	
HLADNA VALJARNA BELA	8.500	8.500	9.143,1	107,6	107,6	7.930	6.960	6.658,7	84,0	95,7	6.285,1	
— Hladna valjarna Bela	8.070	7.000	6.742,8	83,6	96,3	—	—	—	—	—	—	
— Hladna valjarna Bela storitve	430	1.500	2.400,3	558,2	160,0	—	—	—	—	—	—	
HLADNA VALJARNA JESENICE	2.550	2.550	2.507,0	98,3	98,3	2.150	1.950	2.172,1	101,0	111,4	2.069,9	
— Hladna valjarna Jesenice	2.350	2.150	2.271,0	96,6	105,6	—	—	—	—	—	—	
— Hladna valjarna Jesenice storitve	200	400	236,0	118,0	59,0	—	—	—	—	—	—	
ŽIČARNA	4.370	3.900	3.587,6	82,1	92,0	3.160	2.660	2.620,7	82,9	98,5	2.677,6	
— Žičarna	4.370	3.900	3.587,6	82,1	92,0	—	—	—	—	—	—	
— Žičarna storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
PROFILARNA	1.800	1.800	1.226,6	68,1	68,1	1.480	1.480	1.168,6	79,0	79,0	1.625,2	
— HOP	1.565	1.565	1.161,9	74,2	74,2	1.415	1.415	1.150,7	81,3	81,3	1.590,5	
— HOP storitve	30	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— rončele	45	45	12,7	28,2	28,2	45	45	12,7	28,2	28,2	29,5	
— rončele storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— diski storitve	110	110	64,5	58,6	58,6	—	—	—	—	—	—	
— deli za cestno ograjo	50	50	—12,4	—	—	20	20	5,2	26,0	26,0	5,1	
SKLADIŠČE 38	130	130	—	—	—	130	130	—	—	—	—	
VRATNI PODBOJI	140	140	143,8	102,7	102,7	140	140	143,8	102,7	102,7	130,6	
JEKLOVLEK	1.630	1.630	1.800,0	110,4	110,4	1.620	1.620	1.800,0	111,1	111,1	1.938,5	
ELEKTRODE	1.740	1.740	1.723,7	99,1	99,1	1.550	1.550	1.467,3	94,7	94,7	1.463,9	
— elektrode + varilna žica	1.430	1.430	1.259,8	88,1	88,1	1.420	1.420	1.255,5	88,4	88,4	1.287,6	
— varilna žica storitve	—	—	6,8	—	—	—	—	—	—	—	—	
— varilni prašek	70	70	73,3	104,7	104,7	70	70	73,3	104,7	104,7	37,8	
— suha el. masa	—	—	69,6	—	—	—	—	69,6	—	—	69,6	
— ognjevarnični material	240	240	314,2	130,9	130,9	60	60	68,9	114,8	114,8	68,9	
ŽEBLJARNA	870	870	708,8	81,5	81,5	870	870	708,5	81,4	81,4	657,7	
MONTER DRAVOGRAD	1.180	1.176	687,0	58,2	58,2	1.180	1.176	687,0	58,2	58,2	687,0	
SKUPAJ:	127.100	126.876	119.475,1	94,0	94,2	35.020	31.436	27.955,4	79,8	88,9	28.612,9	
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	100	100	239,4	239,4	239,4	239,4	
SKUPAJ	—	—	—	—	—	35.120	31.536	28.194,8	80,3	89,4	28.852,3	
Storitve	—	—	—	—	—	1.460	2.730	3.072,2	210,4	112,5	3.072,2	
SKUPAJ	—	—	—	—	—	36.580	34.266	31.267,0	85,5	91,3	31.924,5	

PETKRAT VEČJE STOJNINE

V prvem polletju letošnjega leta je stojnina v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta večja za 536 odstotkov. Pri analiziranju vzrokov za takšno stojnino so delavci špedicije ugotovili, da je nastala zaradi zaostrenih pogojev iz pogodbe z železnico za leto 1984 (zmanjšano število ur zadrževanja vagonov v železnici in za 28 odstotkov povečane tarife cene) ter zaradi vzrokov, ki se mesečno ponavljajo: zadrževanje voz pri nakladanju in razkladanju, pomanjkanje delavcev za ta dela, nepravčasno in sunkovito dostavljanje voz.

Vodja temeljne organizacije Transport vodje temeljnih organizacij mesečno obvešča o nastali stojnini v njihovi temeljni organizaciji. Stojnine v temeljnih organizacijah v prvem polletju letos so naslednje:

TOZD	I. poll. 84 din	I. poll. 83 din
Plavž	1.179.841	25.668
Jeklarna	8.415.635	505.620
Livarna	20.403	44.820
HV Jesenice	160.047	126.360
Elektrode	176.894	178.770
Želbljarna	232.484	37.620
Transport	605.064	155.664
Novogradnje	109.748	8.732
Valj. blum. štek.	130.271	575.100
Valj. žice in pr.	164.327	4.320
Jeklovlek	53.618	29.700
HV-Bela	3.727.237,50	907.350
Str. delavnice	36.298	15.280
Energetika	7.684	—
KO-PI (nabava)	14.365	—
Valj. deb. pl.	1.236.250	421.586
SKUPAJ:	16.270.166,50	3.036.590

V lanskem letu je bila cena za zadrževanje voz preko dovoljenega časa za vse vozove in ne glede na čas zadrževanja enotna, in sicer 180 dinarjev za vsako prekorajeno uro. Letos so cene odvisne tudi od časa zadrževanja vagonov, in sicer plačamo za vsako prekorajeno uro do šest ur zadrževanja 183 dinarjev, od šest do dvanajst ur 270 dinarjev, preko dvanajst ur zadrževanja pa 316 dinarjev. Ker vagone nakladamo in razkladamo samo ob delavnikih (in še to večinoma samo dopoldne), največkrat plačujemo za neobdobje ne vagone najvišjo ceno.

Delavci špedicije in marketinga so na podlagi analize stojnin v maju in juniju pripravili predlog ukrepov, ki so ga poslali vsem pristojnim v temeljnih organizacijah z namenom, da v okviru sanacijskih ukrepov pripravijo tudi interne ukrepe za zmanjšanje stojnin. Ugotoviti je treba, v kolikšni meri je zadrževanje materiala v skladiščih temeljnih organizacij posledica nedostavljenih vagonov. Ugotovljeno je, da je vedno več težav pri najemanju vagonov slovenskih železničarjev v drugih republikah, kar lahko ocenjujemo kot objektivni razlog.

Glede na nove pogoje iz pogodbe z železnico bi bilo nujno treba pristopiti k spremembi organizacije dela v skladiščih, da bi s tem lahko zmanjšali čase nakladanja in razkladanja. Poleg tega je treba pripraviti informacijski sistem, s katerim bo omogočeno stalno spremljanje pošiljk ti-

stih materialov, ki prihajajo v našo železarno v predelavo in so last naših poslovnih partnerjev. Zagotoviti je treba redno povezavo odpremnih služb v temeljnih organizacijah s špedicijo, da bi lahko pravočasno naročali vagone in tako zagotovili bolj tekočo odpremo naših izdelkov.

V začetku septembra so se o problemih odpreme in o stojninah s

predstavniki ŽTO Ljubljana v Ljubljani pogovarjali podpredsednik poslovnega odbora naše železarne, vodja špedicije in predstavnik SOZD Slovenske železarne.

Obravnavali so dopis naše železarne za znižanje stojnine, vendar so ga predstavniki železnice zavrnil. Poudarili so, da pri tem ne gre toliko za stroške kot za princip, saj hočejo doseči, da bi naša železarna znižala čas zadrževanja voz pri razkladanju. Dopis so zavrnil tudi zato, ker železarna tehnološko ni izboljšala pogojev za razkladanje tovorov.

Pogovarjali so se o težavah pri dovozu in odvozu materiala na krajših progah, ker je prevoz po železnici na relacijah do 100 kilometrov dovoljen samo, če to odobri služba za železniški promet. Največji problem za železarno predstavlja dovoz starega železa iz Surovine in Dinosa iz Kranja, Ljubljane, Maribora in drugih bližnjih postaj. ŽTO Ljubljana je zato organiziralo razgovor s predstav-

niki Dinosa, Surovine in železarn Jesenice, Štore in Ravne o tem, kako zagotoviti najbolj ustrezen način za dovoz starega železa na krajših relacijah. Prav zaradi prepovedi nakladanja na teh relacijah je naša železarna letos prejela manj jeklenih odpadkov, kot smo načrtovali.

Predstavnik ŽTO Ljubljana je pripomnil, da v pogodbi za naslednje leto pripravljajo še ostreje kriterije za zadrževanje vagonov.

Vzroki za nastalo stojnino so znani, ukrepi za njeno zmanjšanje narejeni in poslani v vse temeljne organizacije, tam pa rezultatov ni, ker niso naredile sanacijskih ukrepov glede odpreme svojih izdelkov. Če je že pomanjkanje vagonov objektivni vzrok za stojnino, pomanjkanje delavcev za nakladanje in razkladanje vagonov ter odklanjanje dela ob prostem času (sobote, popoldanska dni) nikakor ne moreta biti objektivna vzroka. Toliko bolj, ker sta pomanjkanje in nujna potreba po usklajenju materiala in surovin v

pravilniku o delovnih razmerjih opredeljeni kot izjemna okoliščina. V takih okoliščinah delavcem, ki noče opravljati nalog, h katerim ga je v teh okoliščinah razporedil vodja temeljne organizacije ali delavec s posebnimi pooblastili, stori hujšo kršitev delovnih obveznosti in zanjo tudi disciplinsko odgovarja.

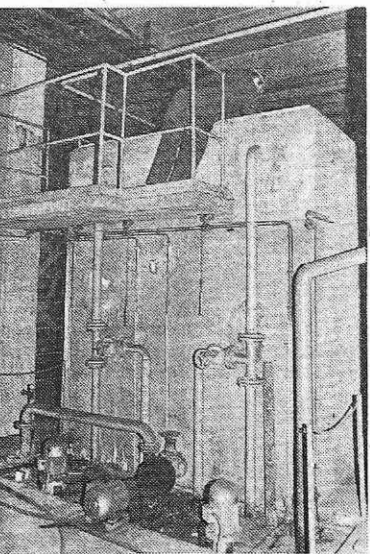
Ker predstavlja stojnina v poslovanju železarne velik strošek, ki pa ga lahko z boljšo organizacijo dela in nekoliko boljše volje bistveno zmanjšamo, je eden od sanacijskih ukrepov naše železarne zagotoviti redno odpremo (tudi s prostovoljnimi udarniškim delom in razporejanjem delavcev). Skrajni čas je že, da tudi v temeljnih organizacijah resneje in bolj odgovorno pristopijo k reševanju tega problema, saj so vzroki že dolgo znani, torej je sedaj potrebna le akcija. Kdo je v temeljnih organizacijah najbolj odgovoren, da takšno akcijo organizira, vodi in nadzoruje, pa je tudi znano.

Lilijana Kos

POMEN BIOLOŠKE ČISTILNE NAPRAVE IN KRATEK OPIS PRINCIPOV, NA PODLAGI KATERIH DELUJE

Že dolgo časa je znano, da organizmi čistijo odpadno vodo. Kakšne pa so naravne zakonitosti življenja teh organizmov, odkrivamo šele v zadnjem času. Popolnejše poznavanje zakonitosti biološkega čiščenja nam služi za to, da jih lahko primerjamo, opazujemo in do neke mere vodimo v umetnih življenjskih okoljih.

Tako umetno življenjsko okolje oziroma sistem je biološka čistilna naprava, ki vključuje mehanske stopnje čiščenja. Bistvo biološkega čiščenja je, da iz vode odstranimo raztopljene in neraztopljene razgradljive snovi. Te snovi predstavljajo hrano za mikroorganizme. Kjer je hrane dovolj, se neovirano prehranjujejo in razmnožujejo. Število teh mikroorganizmov narašča (narašča biomasa), hrane pa je vedno manj. Če gre za razgradnjo razpoložljivih snovi do konca, temu procesu rečemo mineralizacija. Na koncu ostane-

Biološka čistilna naprava v TOZD Valjarna bluming-štekel

jo še organske spojine fosforja, ogljika, dušika, žvepla, klora idr.

Danes v svetu uporabljajo predvsem dva osnovna tipa bioloških čistilnih naprav, ki se razlikujeta po naselitvi biomase. V precejšnjih so organizmi pritrjeni na podlago (polnilo). Tako biološka čistilna naprava je posnetek hitro tekočih voda s trdnim dnom, na katerem je prerast. Če je ravnatejša organizmov v prerastu ugodno, ima vodotok veliko sposobnost samoočiščenja. Drugi tip biološke čistilne naprave pa vsebuje aktivno blato. To pa je posnetek biološkega samoočiščenja z lebdečo biomaso. Ta način samoočiščenja najdemo v naravi v počasi tekoči vodi.

Življenjska združba, ki opravlja biološko samoočiščenje, je mikroskopsko majhna. Bakterije imajo tu največji pomen, zakonitosti življenja in vloge spremljajoče združbe pa še vedno niso povsem raziskane in predstavljajo predmet raziskovanja mnogih ekologov.

Proces biološkega čiščenja teče normalno le, če je združba organizmov čim bolj heterogena (raznolika). Če hočemo doseči raznolikost, moramo imeti v čistilni napravi take pogoje, ki to raznolikost omogočajo. Osnovna naloga je, da zagotovimo primerno velikost kosmov in zadostno mešanje oziroma prezračevanje v oksidacijskem bazenu. Če kosmi niso dovolj veliki, se ne posedajo. Posledica tega je, da se trdna faza (aktivno blato) ne loči od tekoče (očiščena voda) v sekundarnem usedalniku. Poskrbeti moramo, da iz sekundarnega usedalnika ne tečejo z vodo tudi kosmi, saj bi ti v vodotoku,

na primer v Savi, povzročali motnost vode, hkrati pa tudi hrano za organizme, ki tu živijo.

Posledice, ki jih vnos hrane oziroma »tujih« organizmov v vodotok povzroča, so na dlani. Če je vpliv tega vnosa dovolj velik, to lahko povzroči nenormalno razbobotenje določenih organizmov vodotoka. Posledica je premik ravnotežja med vrstami organizmov v vodotoku, ki seveda predstavlja ekosistem. To seveda povedano z drugimi besedami pomeni, da je sposobnost samoočiščenja motena.

Da ohranimo v biološki čistilni napravi take pogoje, ki so optimalni za dobro delovanje, moramo čistilno napravo oskrbovati tako, kot je navedeno v navodilih. V nasprotnem primeru ravnatežja med organizmi, ki naj bi vodo čistili, ne bo in biološko čiščenje ni učinkovito, ali pa ga sploh ni. Ves čas moramo imeti pred očmi dejstvo, da je biološka čistilna naprava umeten sistem, ki ga oskrbuje, vodi in uporablja človek. Zato delo z biološko čistilno napravo zahteva veliko natančnost in zavzetost pri delu. Drobna napaka oziroma malomarnost se nam lahko krepko mašuje, saj potem zelo dolgo časa ne dosežemo dobrega čiščenja. Pri tem pa nam mora biti jasno, da se pri prezračevanju odpadne vode uporablja vetrnica in črpalka, ki ju seveda poganja elektrika. Na ta način lahko trošimo energijo brez koristi.

TERMINOLOŠKI SLOVARČEK

AKTIVNO BLATO: so suspendirane trdne snovi in organizmi v odpadni vodi.

BIOLOŠKA ČISTILNA NAPRAVA: gre za umeten sistem, ki deluje na principih naravnega biološkega

samoočiščenja. Za ta sistem je značilna velika gostota biomase na majhnem prostoru. Organizmi, ki biomaso sestavljajo, so razpršeni ali suspendirani v vodi v areatorju (prezračevalniku), ali pa so pritrjeni na bioloških diskih.

BIOLOŠKO ČIŠČENJE: gre za biokemijske procese, pri katerih mikroorganizmi razgrajujejo razgradljive organske snovi, ki so suspendirane v vodi. Nastajajo ogljikovi dioksidi (CO₂), voda in anorganske snovi. Ta proces se imenuje mineralizacija.

BIOLOŠKO SAMOOČIŠČENJE: poteka v naravnih vodotokih. Zdržba organizmov, ki v tej vodi živijo, mora biti heterogena. Iz vode črpa raztopljene in razgradljive organske snovi in se z njimi prehranjuje. Najpomembnejši uporabniki so bakterije in plesni. Z neraztopljenimi snovmi pa se prehranjujejo na filtratorski način SUSPENZIOFAGI. K suspenzifagom spada več skupin praživali (npr. PARAMECIJ, EVGLENA) in nekaj mnogoceličarjev. Poleg njih v vodi žive še DETRITOFAGI, OLIGOHETI (MALOŠČETINCI) in seveda PLENILCI, ki love žive živali.

EKOSISTEM: okolje in organizmi, ki v tem okolju živijo.

FLOKUL ALI KOSEM: mikroorganizmi (bakterije in plesni) se v aktivnem blatu združujejo v kosme ali flokule s pomočjo sluzastih ovojčkov ali kapsul. Na kosmih pa žive organizmi spremljajoče združbe (suspenzifagi, detritofagi).

PRERAST: to so organizmi, ki prenašajo trdno podlago (dno reke, polnilo v čistilni napravi) in čistijo vodo.

SPREMLJAJOČA ZDRUŽBA: organizmi spremljajoče združbe žive na kosmih in imajo pri čiščenju vode posreden pomen. Nadzirajo namreč preveliko množino bakterij, ki niso združene v kosmih, ampak so prosto dispergirane v vodi. Koncentracija teh mora biti čim manjša, da ne odteka iz sekundarnega usedalnika čistilne naprave v odvodnik.

Maja Korenc

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTO

OGLJIKOV DIOKSID IN PODNEBJE

Že od pričetka sedanjega stoletja narašča v ozračju koncentracija ogljikovega dioksida (CO₂) kot posledica zgorevanja premoga, naftnih derivatov, zemeljskega plina in drv. To bo v prihodnjih 50—100 letih povzročilo na zemlji povišanje temperature za nekoliko stopinj in spremembe v porazdelitvi padavin.

Na temperaturo površine nekega planeta vpliva v prvi vrsti njegova oddaljenost od sonca in sestava atmosfere. Posebno pomembna je koncentracija dioksida. Ta nestrupeni plin, ki je za rastline življenjsko pomemben, ima lastnost, da prepušča vidno svetlobo, vendar absorbira infrardeče toplotne žarke, odbite z zemeljske površine. Enak učinek imajo tudi metan, ogljikov monoksid (CO), ozon in dušikovi oksidi. Čim višja je koncentracija CO₂, tem višja je temperatura ozračja in s tem tudi zemeljske površine. Ta pojav je v ekstremni obliki izražen na planetu Venera. Tu je atmosfera zelo gosta s pritiskom 80 atm na površini in jo sestavlja v glavnem CO₂. Zato je ustrezno visoka tudi temperatura na površini, in sicer okoli 500 stop. C.

Da ima Zemlja podnebje, ki sploh omogoča življenje, je v prvi vrsti posledica nizke koncentracije CO₂ v njenem ozračju. Večji del ogljika na našem planetu je vezan v karbonatnih kameninah in v premogu, nafti in zemeljskem plinu. Če ti zgornji, se potem poveča koncentracija CO₂ v ozračju, kar ima določen vpliv tudi na podnebje. V zadnjih letih smo se mnogo naučili glede dejavnikov, ki vplivajo na podnebje. Na osnovi izbranih računalniških simulacij smo tudi sposobni v glavnih potezah predvideti vpliv koncentracije CO₂ na razvoj našega podnebnja.

Danes komaj še obstajajo dvomi, da se bo v prihodnjih desetletjih zemeljska površina ogrevala za nekaj stopinj. Kot stranski pojav bodo nastale delno dramatične spremembe smeri vetrov in globalne porazdelitve padavin. Spremembe zanesljivo bodo, saj ni izgledov, da bi človeštvo lahko prenehalo uporabljati fosilna goriva.

ŽELFZAR

Zato je že danes potrebna ocena, kakšen bo vpliv pričakovane spremembe podnebnja na človeka, gospodarstvo in družbo v celoti. Vendar nastanejo pri tem nepremagljive težave, kajti reakcije človeštva na določene probleme je težko predvideti. Zato je še bolj pomembno, da naravoslovne znanosti pripravijo čim bolj izčrpne podatke o teh problemih, čeprav današnji modeli in predvidevanja še zdaleč niso dosegli zaželenih optimalnosti.

Že iz prazgodovine ima človek, vsaj v lokalnem merilu, določen vpliv na podnebje in to predvsem s poljedelstvom, iskavljanjem gozdov, gradnjo mest in industrijo. K temu je treba danes prišteti še globalne podnebne vplive na osnovi nastajanja velikih količin CO₂ in zaradi odstranjevanja pomembnih porabnikov tega plina, kot so tropski gozdovi. Na povečanje koncentracije CO₂ v ozračju bo v prihodnje v prvi vrsti vplivalo zgorevanje fosilnih goriv. Približno zgornjo mejo povečanja je mogoče dobiti s predpostavko, da bo dolgoletna srednja gospodarska rast 4 % ostala tudi v prihodnje. V tem primeru sledi podvojitev naravne, predindustrijske in prostorske koncentracije CO₂ 270 ppm (milijonti del) že pred sredino 21. stoletja. Spodnjo mejo dobimo na osnovi malo verjetne predpostavke, da bo ostala poraba fosilnih goriv v prihodnjih 50 letih konstantna. Potem lahko pričakujemo povečanje koncentracije CO₂ s sedanjih 340 ppm na preko 500 ppm najkasneje ob koncu prihodnjega stoletja.

Podnebne posledice se lahko zavlečejo zaradi toplotne vsebnosti oceanov za eno ali dve desetletji. Vendar je v letih 2050 in 2150 mogoče predvideti povišanje srednje temperature, ki se bo gibala med 1,5 in 4,5 stop. C. Najbolj verjetno povečanje je vsaj tri stop. C, ker je treba k vplivu CO₂ prišteti še vpliv že prej omenjenih plinov. Južna polarna področja bodo bolj prizadeta kot severna. Nezanemljivost za 1,5 stop. C ima svoj vzrok v težki računalniški simulaciji morskih tokov, nastajanja oblakov in navpične izmenjave latentne toplote v nižjih zemljepisnih širinah.

Nadaljnja slabost današnjih modelov je v tem, da lahko predvidijo samo globalne spremembe in posredujejo le malo podatkov o regionalni razporeditvi temperature in padavin. Vendar so ravno takšni regionalni podatki posebno pomembni za poljedelstvo in gospodarstvo in jih zato skušajo izpopolniti s fizikalno verjetnimi predvidevanji. Na ta način dobijo regionalne scenarije, ki jih ni mogoče enačiti z dejanskimi napovedmi.

Za naše območje so seveda najpomembnejše spremembe na srednje severnih zemljepisnih širinah. Na tem področju je mogoče predvideti zmanjšanje padavin, medtem ko bodo subtropska področja postala bolj vlažna. Precej bolj suho podnebje bo prizadelo glavna poljedelska območja v ZDA, Kanadi in Sovjetski zvezi.

Prvi znaki spremembe podnebnja bodo opazni že pred koncem tega stoletja in kaže, da doživljamo ekstremne vremenske spremembe in nenavadno močna nihanja že danes. Vsi opažamo, da se v zadnjih desetih letih množijo vremensko zelo nenavadna leta. Pomembno je tudi spoznanje, da sta podnebje in poraba energije med seboj tesno povezana. Ob toplejšem podnebnju pada poraba energije za ogrevanje in narašča obratovanje klimatskih naprav in pri bolj suhem podnebnju je potrebno več energije za črpalke namakalnih naprav. Skupno se pri višji poprečni temperaturi zniža poraba nafte na račun električne energije. To je ugodno, če gre za elektriko iz jedrskih in hidroelektrarn, ki ne emitirajo CO₂ in drugih škodljivih plinov.

Ugodno vpliva povečana koncentracija CO₂ na življenje rastlin. Poveča se fotosinteza in že ob koncu tega stoletja lahko računamo samo iz tega razloga na 5 % povečanje rasti rastlinstva. K temu je treba prišteti še podaljšanje časa rasti, ki dosega pri povečanju temperature za stopinjo C okoli deset dni. Z izjemno dežel, ki pridelujejo riž, bodo morale dežele, najpomembnejše pridelovalke žitaric, zaradi zmanjšanja količine padavin računati z znatno slabšo žetvijo. Seveda obstaja možnost prehoda na tiste vrste žitaric, ki bodo prilagojene novim podnebnim pogojem.

Vsaka sprememba podnebnja vpliva tudi na spremembo rastlinstva in živalstva, saj imajo pri tem močan vpliv temperatura, vlaga, stanje tal, svetloba in podobno. Takšne spremembe so se že pogosto dogajale zaradi naravnih podnebnih sprememb. Tako so segali gozdovi v Kanadi v toplem obdobju pred 5000 leti 300—400 km bolj proti severu kot danes. V tem obdobju tudi Sahara ni bila puščava, temveč savana, na kateri so živelu nomadska ljudstva s svojimi čredami. Na prilagoditev naravnih sistemov novim podnebnim pogojem vpliva predvsem razpoložljivi čas. Mnoge rastlinske in drevesne vrste imajo življenjsko dobo več desetletij, medtem ko traja reakcijski čas celotnega naravnega sistema več rastlinskih življenjskih dob.

ELEKTROENERGETIKA V PRVEM POLLETJU IN V BODOČE

Ob pričetku gradnje elektrojeklarne 2, kot večjega porabnika elektroenergije in ob problemih tekočega gospodarjenja v Železarni nas zaradi bodoče oskrbe in cene, ki vpliva na rezultate gospodarjenja, stanje v energetiki zelo zanima.

Iz rezultatov poslovanja v elektro-gospodarstvu je razvidno, da je bilo v prvem polletju v SR Sloveniji na razpolago 5.275,5 GWh, kar je za 2,2% več, kot je bilo predvideno v elektroenergetski bilanci. Glede na leto 1983 je višja le za 4,4 GWh. Razmerje med hidro in termoelektrarnami znaša 31,5:68,5, kar je boljše od planiranega to je 29,9:70,1.

V hidroelektrarnah je bilo pridobljenih 1514,9 GWh, skupaj z malimi elektrarnami, v katerih pridobijo okoli 22 GWh; to je 4,8% več, kot je predvidevala bilanca. Termoelektrarne so pridobile 2.043,5 GWh ali 7,4% manj kot po bilanci, nuklearna elektrarna Krško pa 1253,8 GWh ali 6% več, kot je predvideno po letni bilanci.

Iz SR BiH smo prejeli 339,9 GWh in jo plačali po 408,5 p/KWh, z drugimi republikami je bilo izmenjano 119.889 MWh in s tujino 137.499 MWh.

Poročilo navaja, da je elektro-gospodarstvo kot celota poslovalo pozitivno. Iz osnovne dejavnosti izkazuje 247,7 milijona din izgube, ki pa so jo pokrili iz dohodka stranskih dejavnosti. Po vrednoteni bilanci in stroških bi kilovatna ura znašala 488,64 pare. Po dinamiki bi v polletju iztržili 20.946,2 milijona din in tako dosegli ceno 438,02 din/KWh. Plačila so znašala 20.893 milijonov din.

Od novih elektrarn sta edini v izgradnji v Sloveniji HE Solkan in Mavčiče. Za občinski praznik Nove Gorice je v Solkanu prvi agregat začel poskusno obratovati, s pogonom drugega agregata imajo še nekaj težav. Ta elektrarna bo letno dajala 145 GWh električne energije. HE Mavčiče, ki naj bi šla v pogon naslednje leto, pa bo prispevala 85 GWh električne energije letno.

Od ostalih naprav je pomemben poizkusni pogon in meritve v obratu za predelavo rude v Žirovskem vrhu. Ta pogon bo oskrboval NE Krško z domačim gorivom in s tem dosegel učinek 5 milij. dolarjev na leto.

Na Gorenjskem je že dve leti v izgradnji razdelilna postaja na Okroglem pri Kranju, kar je še posebej pomembno tudi za Železarno Jesenice. RTP Kranj 2 na Okroglem spada med objekte za izgradnjo osnovne 400 KV mreže Jugoslavije, imenovane Nikola Tesla. Glavni del te RTP je transformator 300 MVA za napetost 400/110 KV in je bil konec julija prepeljan do Okroglega. Služil bo za napajanje električne energije celotnega območja Gorenjske. V 400 KV mrežo Jugoslavije bo nova RTP vključena 1986. leta. Takrat bo dan v pogon tudi nov 400 KV daljnovod Ljubljana II (Beričevo)–Kranj.

Po predvidevanjih bo v naslednjem srednjeročnem obdobju skupaj z HE Mavčiče zgrajenih 338 MW novih elektroenergetskih moči. Izbor objektov in kontinuiteta slonijo na letnem pokrivanju 3,5% rasti porabe električne energije v obdobju 1986–1990.

Za pokrivanje potreb električne energije do leta 1990 in kontinuitete po letu 1990 so v elektro-gospodarstvu predvidene naslednje naložbe: sanacija termoelektrarne Trbovlje II, sovlaganje v TE Tuzla V in sovlaganje v rudnik Potočani v BiH, obnova devetega in desetega agregata Fala, sovlaganje v TE Uljenik in rudnik.

Novi proizvodni objekti TR-TO Trbovlje III – 210 MW, HE na dolnjem toku Save: HE Vrbovo – 35 MW, HE

Boštanj – 35 MW, HE Blanca – 35 MW.

Na Muri HE Hrastje – 22 MW, HE Veržej – 22 MW in HE Bistrica v Avstriji – 10 MW. Kot objekti kontinuitete pa so po letu 1990 pomembne NE Prelogu, TE Tuzla V, Fermo tovarne v Mariboru, Dolskem in Šiški in nadomestitev objektov, ki bodo po letu 1990 že iztrošeni.

Program novih proizvodnih objektov kontinuitete je osnova za izdelavo prihodnjega srednjeročnega načrta, v katerem morajo biti zajeti tudi prenosni in distribucijski objekti, integralni informacijski center in male hidroelektrarne.

Š. N.

GOSPODARSKA SODELOVANJA

Po drugi svetovni vojni so v svetu prišli do pomembnega spoznanja, da gospodarska dogajanja ne poznajo državnih meja. Evropske dežele, ki so bile med vojno porušene, se morajo za svoj razvoj zahvaliti le medsebojnemu sodelovanju. To sodelovanje je bilo vzpostavljeno na trgovinskem in monetarnem področju (npr. svetovni monetarni sklad, GATT), na regionalnih nivojih z multilateralnimi sporazumi in v okviru mednarodnih organizacij.

Evropski gospodarski svet (OEEC) – Organization for European Economic Cooperation) je bil ustanovljen 1958. leta in je v Evropi dajal odločilne impulze za obnovo in razvoj. **Organizacija za medsebojno gospodarsko sodelovanje in razvoj** – OEECD (Organization for Economic Cooperation and Development), katere predhodnica je DEEC, pa je bila ustanovljena 1960. leta. Njen sedež je v Parizu, sestavljajo jo članice 19 evropskih držav, ZDA in Kanada. Cilji, ki so si jih postavile ustanoviteljice, so: povečanje življenjskega standarda, polna zaposlenost, stabilnost valute, povečanje svetovne trgovine.

Vsesplošni carinski in trgovinski sporazum (GATT General Agreement on Tariffs and Trade) je bil ustanovljen leta 1947 v Genf ob ožjem sodelovanju Združenih narodov. Polovica članic so razvite dežele. Jugoslavija sodeluje od leta 1966 kot polnopravna članica. Države članice so podpirale medsebojno multilateralno pogodbo. K pomembnim ključkom tega sporazuma spadajo: zagotovilo največjih ugodnosti, odstranitev količinskih omejitev pri uvozu in izvozu, borba proti diskriminaciji svetovne trgovine. Po načelu največjih ugodnosti morajo zmanjšane carine, ki se vzdržujejo med posameznimi partnerji, biti objavljene tudi drugim članicam. Z jamčene največje ugodnosti ne prišajo prednosti, ampak enako poslovanje vseh partnerjev. V okviru GATT obstoja carinska konferenca namesto določanja s carinskim zakonom za vsako robo. Posebne težave v svetovni trgovini pa povzročajo sporazumi s posameznimi regionalnimi gospodarskimi združenji, v prvi vrsti z Evropsko gospodarsko skupnostjo.

Evropska gospodarska skupnost (EGS). Prvi koraki za to gospodarsko združenje so bili narejeni 1951. leta prek ustanovitve evropske

ga združenja za premog in jeklo (Montanuion). Za te surovine je bil zagotovljen enotni trg med Italijo, Francijo, državami Beneluxa (Nizozemska, Belgija, Luksemburg) in Zvezno republiko Nemčijo. S pogodbo, sklenjeno v Rimu 1973. leta, so se pridružile še Velika Britanija, Irska in Danska, ki tvorijo obnovljeno združenje, kateremu se leta 1981 pridruži še Grčija. Od gospodarske unije se razširi še na earinsko unijo, na izmenjavo delovnih mest, promet s kapitalom, poenotenje pravnih predpisov in prometne politike. Za uresničitev teh ciljev so države članice prenesle posamezne pogodbeno odločitve na organe združenja (komisije, svet, pravni svet). Tako smo pred nedavnim prebrali v dnevnem časopisu, da je izvršni svet EGS vložil tožbo pri evropskem sodišču pravice v Luksemburgu proti ZR Nemčiji, ker njen zakon o zavarovanju krši načela svobodne trgovine v okviru EGS. Jugoslavija si prizadeva vzdrževati posamezne stike z državami evropske gospodarske skupnosti, čeprav so večkrat težave zaradi skupnih izven-carinskih in uvoznih omejitev.

S podpisom posameznih sporazumov se razvija boljše sodelovanje z EGS v upanju, da Jugoslavija doseže boljše možnosti za nastop na skupnem evropskem trgu.

Svet za medsebojno gospodarsko pomoč (SEV – Council for Mutual Economic Aid) je bil ustanovljen v letu 1949 na osnovi priporočila sestanka predstavnikov komunističnih in delavskih partij. Sedež je v Moskvi. Države članice: LR Albanija, ki že dalj časa ne sodeluje, LR Bolgarija, ČSSR, NDR od leta 1958 dalje, Mongolija je pristopila 1962. leta, LR Poljska, SR Rumunija, Madžarska in SSSR. Cilj SEV je medsebojno planiranje za gospodarsko, tehnično sodelovanje, za racionalno izkoriščanje

naravnih in ekonomskih rezerv, za koordiniranje letnih in perspektivnih planov med državami članicami, specializacija in kooperacija proizvodnje, razvoj transporta itd. Jugoslavija je sklenila s posameznimi članicami SEV posebne pogodbe (z NDR od 1969. dalje). Posel se sklepa v klirinških dolarjih.

Evropska svobodna trgovinska cona (EFTA – European Free Trade

Po osvoboditvi se je 26. avgusta 1946 ponovno vrnil na delo v Železarno in se takoj vključil tudi v delo družbeno-političnih organizacij. Tako kot v partizanih je bil tudi pri delu zgled sodelavcem in zato prav gotovo ni naključje, da je bil 29. januarja 1950 izvoljen za prvega predsednika prvega delavskega sveta Železarne, v katerem je po izteku mandata deloval kot član še v letih 1952, 1953 in 1956 in 1957. V tem času je bil večkrat izvoljen v tovarniški komite zveze komunistov. Dalj časa je deloval tudi v občinskem komiteju zveze komunistov, bil pa je več let tudi odbornik v občinskem ljudskem odboru. Največje priznanje za njegovo delo in aktivnosti pa so mu delovni ljudje in občani izrekli z izvolitvijo za zveznega poslanca za štiriletno mandatno obdobje. Povezan je bil tudi s svojimi soborci kot član odbora skupnosti borcev Jeseniško-bohinjskega odre, kjer je bil tudi praporščak.

Bil je eden tistih borcev za svobodo in socialistično samoupravljanje, o katerem nismo brali v časopisu, vendar pa so bili prav taki ljudje tista zlahtna podlaga, na katerih je slonela moč ljudskih množic in zmagovala, je dejal Francetov soborec ob slovesu.

S temi jedrnatimi besedami je izrazil vso skromnost in veličino predanega borca Franceta Arha za socialistično samoupravno družbo. Malo je govoril, mnogo več in raje je delal. Bil je mož akcije in dejanj. Tak nam bo ostal tudi v spominu in zgled mladim generacijam.

Association) je bila leta 1959 sklenjena v Stockholmu. Prve članice ustanoviteljice so bile: Velika Britanija, Danska, Norveška, Avstrija, Portugalska, Švedska in Švica. V nasprotju z EGS, ki povezuje prizadevanje nacionalnih gospodarstev, si EFTA prizadeva le s funkcionalno vsebino. Notranje carine so odstranjene, trgovinska politika pa je naravnana k dežlam tretjega sveta.

se zato emisije na vzhodu stalno povečujejo. Ob porabi 60 milij. ton premoga bi bila v ZR Nemčiji brez čiščenja koncentracija žveplovega dioksida v dimnih plinih in v okolici termoelektrarn 2500 mg/m³, odsedanje na tleh pa 50 g/m². To so že visoke količine, ki jih še posebno glede na biološke kriterije ni več mogoče zanemariti.

Kaj prinese čiščenje žvepla iz dimnih plinov? Prejšnji predpisi v ZR Nemčiji so zahtevali največ 650 mg/m³ dimnih plinov, novi zahtevajo 400 mg/m³. To predstavlja znatno finančno obremenitev za industrijo, ki mora nabaviti čistilne naprave in z njimi obratovati.

Odstranjevanje žvepla naj bi dejansko ne potekalo v dimniku termoelektrarne, temveč bi bilo idealno to opraviti že pred zgorevanjem. Za takšen postopek bi bilo primerno raztaljeno železo pri temperaturi 1400 stop. C. Pri tem postopku pretvorijo premog v prahu skupaj s kisikom v zelo čist sintetični plin, sestojec iz ogljikovega monoksida in vodika, medtem ko žveplo ostane v žlindri, ki jo občasno potegnemo s taline. Plin ima samo 20 ppm. (milijontih delov) žveplovega dioksida in ga je mogoče sežgati pod kotli ali uporabiti za proizvodnjo metanola.

Podobno kot z žveplom se dogaja tudi s spojinami dušika. Naravni viri, predvsem nevihte, omogočajo nastanek od 6 do 27 milijonov ton dušikovih oksidov (NO_x) letno, medtem ko dobavljajo antropogeni viri 11–24 milijonov ton. Iz dušikovega oksida nastane v atmosferi soliterna kislina, ki je tudi pomembna sestavina kislega dežja. Medtem ko emisije žvepla v zadnjih letih nekoliko nazadujejo, se dušikovi oksidi povečujejo, pri tem ima glavni delež cestni promet z izpušnimi plini avtomobilov. V ZR Nemčiji ta delež predstavlja že dobro četrtino.

Tudi dušikove okside je mogoče čistiti oziroma jih narediti neškodljive. Pri avtomobilih je potrebna uporaba sorazmerno dragih katalizatorjev iz plemenitih kovin, ki katalitično spreminijo dušikove okside v dušik. Vendar takšni sistemi za izpušne pline avtomobilskih motorjev, ki so se že dobro uveljavili v ZDA in na Japonskem, zahtevajo bencin, ki ne vsebuje svinca.

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTO

Posebni problemi v arktični tundri, kjer zaradi stalno zmrznjenih tal razkroj odmrle vegetacije poteka zelo počasi. Zato nastajajo debeli sloji z vodo prepojene zmrzle šote. Pričakovano povišanje temperature bo premaknilo zmrznjena tla bolj proti severu in šota se bo oddalila ter posušila. Pri tem bo oksidiral mrtvi rastlinski material in rezultat bo nastanek CO₂ ter nekaj metana, kar bo še bolj zaostriло problem tega plina.

Sprememba podnebja ima za posledico tudi spremenjeno razporeditev padavin. Pri tem lahko pričakujemo na srednjih zemljepisnih širinah njihove zmanjšanje in v današnjih subtropskih področjih več vlage.

Globalno povišanje temperature bo negativno vplivalo na vse države ob morju, ker se bo zaradi delnega taljenja ledu na polarnih področjih zvišala morska gladina. Žal tega danes ni mogoče natančneje določiti.

ZAKLJUČEK

Glede na številne negotove in negativne posledice spremembe podnebja, ki bodo nastale zaradi povečanja koncentracije CO₂ v ozračju, bi bilo najbolj pametno pričeti s poskusom zmanjšanja ali v daljšem obdobju celo ukinitve uporabe fosilnih goriv. Žal to ni mogoče in brez fosilnih goriv, kot so nafta, premog in zemeljski plin, človeštvo zaenkrat ne more ob današnjem načinu življenja obstajati. Zato ostaja velika naloga že v bližnji prihodnosti ugotoviti, kakšne so dejanske možnosti za zmanjšanje in v končni fazi tudi za rešitev tega problema.

KISLI DEŽ

Kisli dež, o katerem v zadnjem času upravičeno veliko govorimo, ni nov pojav. Švedsko in Kanado je prizadel že v 60. letih. V teh dveh deželah je postalo tisoče jezer tako kislih, da v

njih ni več rib. Danes nastaja s tem v zvezi tudi v ZR Nemčiji precej škode in podobna je situacija tudi v DR Nemčiji, Čehoslovaški in v nekaterih delih Sovjetske zveze.

Znano je, da se žveplov dioksid (SO₂) pretvori v atmosferi najprej v žveplov trioksid (SO₃) in končno v žvepleno kislino (H₂SO₄), ki predstavlja raztopljena v vodnih kapljah eno od glavnih sestavin kislega dežja. Velik del atmosferskega žveplovega dioksida nastane pri zgorevanju premoga. Vendar premog nima vedno enake sestave in neposredno škodljivo za okolje delujeta predvsem dušik in žveplo, saj njun delež lahko preseže tudi 4%.

V prihodnjih desetletjih bodo morale države zahodne Evrope uvoziti velike količine trdnih ter tekočih goriv iz različnih delov sveta. Vendar imata nafta in premog iz različnih nahajališč tudi različne vsebnosti žvepla. V Latinski Ameriki je, na primer, žveplo v premogu z okrog 3% sorazmerno visoko, v vzhodni Evropi s 3,2% še višje, medtem ko so zahodnoevropski premogi s pod 1% in tisti iz ZDA s 1,5% sorazmerno dobri. Pri nafti so razmere tudi različne, v Latinski Ameriki vsebuje prek 2,2% žvepla in v Sovjetski zvezi prek 1%.

V zvezi z emisijami žveplovega dioksida je zanimiva primerjava med antropogenimi, torej tistimi, ki jih povzroča človek z različni napravami in naravnimi emisijami. Znano je, da je vedno obstojal naravni atmosferski krogotok žvepla, vendar ga danes človek umetno znatno povečuje. Emisije, ki jih povzročamo danes na svetu umetno, ocenjujejo letno od 90 do 120 milijonov ton, medtem ko cenijo naravne vire od 165 do 320 milijonov ton. Če pri tem odštejemo delež žvepla v morski soli in upoštevamo samo naravni krogotok žvepla na kopnem, potem je količina ocenjena od 25 do največ 80 milijonov ton. V tem primeru so antropogene emisije celo znatno večje kot naravne. Samo žveplo iz termoelektrarn na premog že znatno presegajo naravne emisije.

V ZR Nemčiji preide v atmosfero letno okrog 2 milijona ton žveplovega dioksida, v DR Nemčiji približno enaka količina, na Čehoslovaškem in Poljskem po 1,5 milijona ton, na Madžarskem 0,7 milijona ton, v Veliki Britaniji 2,5 milijona ton in v Sovjetski zvezi 8,1 milijona ton. Seveda je glavni problem v tem, da pihajo vetrovi predvsem z zahoda na vzhod in

USTANOVITEV POVELJSTVA »OBERKRÄNER SELBSTSCHUTZ« (GORENJSKE SAMOZAŠČITE) ALI »GORENJSKEGA DOMOBRANSTVA«

Zaradi vzporednosti pa sem sodi tudi navedba partizanske prisege (nikjer je še nismo citirali), iz katere veje pristna domovinska ljubezen, prežeta z narodnostno etiko, s pripadnostjo miru in bratstvu ter z visoko moralno glasi se: »Jaz, partizan osvobodilne vojske slovenskega naroda, ki se z ramo ob rami z delavsko-kmečko Rdečo armado in vsemi ostalimi narodi, ki bijejo boj za svobodo, borim za osvoboditev in združitev slovenskega naroda, za bratstvo in mir med narodi in ljudmi, za srečno bodočnost delovnega ljudstva, prisegam pred svojim narodom in svojimi soborci, da bom vse svoje sile in sposobnosti posvetil osvobodilni stvari slovenskega naroda, delovnih množic in vsega svobodoljubnega in naprednega človeštva v sveti vojni proti fašističnemu tlačitelju in barbarom; da ne bom prej zapustil partizanskih vrst, v katere sem prostovoljno in zavestno vstopil in da ne bom prej odložil puške, dokler ne bo osvobodena zadnja ped slovenske zemlje!« (Lado Ambrožič — Novljan: Gubčeva brigada, Kronika Ljubljane 172, str. 626, v opombi. Prvotna partizanska prišega, natisnjena v Zborniku NOV VI/1, str. 41, sestavljena že julija 1941. leta, je bila nekoliko drugačna, vendar ne bistveno).

Ali je sovražnik tisto »z ramo ob rami z delavsko-kmečko Rdečo armado« tako motilo, da so si izmišljali, češ, da so komunisti in partizani »moskovski plačanci«? Kaj pa nadaljevanje »in vsemi ostalimi narodi, ki bijejo boj za svobodo«?

Sicer pa so vse te prisege zadosti zgovorne same po sebi!

Da so tisti reakcionarni krogi Anglije, ki so podpirali delovanje protijudskega kralja Petra II, vendarle vsaj malo podpirali tudi gorenjske domobrance, je na sodnem procesu po vojni potrdil sam Slavko Krek. Iz tega je razvidno, kakšna trenja so vladala med raznimi obveščevalnimi službami in posamezniki. Rudolf Messner je s svojimi gestapovskimi agenti spremljal in nadzoroval vse, ki so se nagibali na angleško stran. Krek je namreč povedal:

»Končen povod za nastop proti meni so bile tudi angleške uniforme ter orožje, ki so ga Angleži odvrgli v okolici Gorenje vasi. Teh kontaktov nisem urejeval jaz. To je verjetno šlo prek Bitenca (Mirka). Znače za sporazumevanje je imela postojanka v Gorenji vasi. Z Bitencem sem hotel priti na jasno, kako je s kontakti z Angleži, a Bitenca, ki je bil takrat v strogi ilegali, nisem mogel dobiti. Pozneje pa je najino razmerje itak

postajalo hladnejše, kajti Bitenc je v meni videl konkurenta in mi ni zapel vseh konspirativnih zadev...«

Slavko Krek je tudi našel, kakšne so bile naloge centra GD. Povedal je, da je »Center povezoval zaupnike v postojankah, vzgajal kader, prirejal tečaje in zlasti razvijal obveščevalno službo.

Vojaški del obveščevalne službe na Gorenjskem je dejansko vodil Hirschege, civilnega pa Janez Ovsenik, ki se je posluževal bivše politične mreže... Dosegli smo precejšnje uspehe, saj smo v januarju (1945) odkrili vse Messnerjeve agente, ki so bili med domobranstvom.

Pri ugotavljanju dezertarjev — skrivačev iz nemške vojske smo tudi dosegli velike uspehe. S pomočjo ponarejenih izkaznic »Selbstschutz« in »Marchbefehl« smo v naše postojanke spravili okrog 200 takih dezertarjev. Ti so bili potem naši najboljši fantje.

Tečaje ideološko-vojaškega značaja sem organiziral na Brdu pri Kranju. Te tečaje so obiskovali samo najboljši in najzanesljivejši. Tečaj je bil organiziran sicer ilegalno, vendar so ga Nemci pustili in tolerirali tudi potem, ko so zvedeli zanj. Vojaški del so vodili oficirji in podoficirji JV: Hirschege, študent prava poročnik Jože Vidmar, Hribar, brata Jože in Nikolaj Žužek. Za ideološko plat pa smo skrbeli Pernišek, Janez Ovsenik, Maks Jan (prihajal je iz Ljubljane) in jaz...«

Prihajal pa je tudi dr. Stanko Kociper, eden izmed domobranskih ideologov, zet generala Rupnika.

V zvezi z domobranskimi uspehi Krek v svojih navedbah ni pretiraval, vendar so vodilno vlogo povsod imeli gestapovci. Domobranskim poveljnikom — Slovincem so radi dopuščali vse tisto, kar je škodovalo partizanstvu. Zato so jih tako podpirali. Centralno domobransko skladišče orožja in streliva je bilo pri gestapu na Bledu. To potrjujejo tudi taki dokumenti, kot je naslednji:

GORENJSKO DOMOBRANSTVO CENTER

Štev. 564 — Dne 17. jan. 1945
Nalog za dvig municije.

VSEM POVELJNIKOM.

Po nalogu g. šefa Dichtla sporočam, da je v skladišču Dienststelle pripravljena municija za vse postojanke.

Posljite takoj po 2 domobrancia s primernim sredstvom k skladišču po municijo.

POVELJNIK CENTRA:
Krek Slavko L. r.

Da ne bi kdo kdaj dvomil in ugal, kdo je plačeval gorenjske domobrance, naj povzamemo navedbo iz dopisa njihovega poveljnika z dne 12. 3. 1945 vsem poveljnikom gorenjskih domobranskih postojank: »... plačilne liste bodo morali izpolnjevati poveljniki sami... ker jih je treba pošiljati komandantu (Persterju — op. I. J.) na Bled. Plačilne liste je po izgotovitvi poslati na pristojno STAPO-izpostavo...«

E. Dichtl, l. r.

Ob vsem tem ni čudno, da je domobranec hvalil tudi general SS Erwin Rösener, s čimer je seveda pohvalil tudi center GD. Osnovo za tako pohvalo nam dajejo tudi podatki o uspehih GD, na primer v času od 25. novembra 1944 do 10. januarja 1945. Seveda se ti podatki nanašajo na vso Gorenjsko in del Štajerske, so pa kljub velikim številkam vendarle dosti resnični. Največ tega pa se je žal zgodilo na levem bregu Save, se pravi na sektorju Kokrškega odreda. Tako poročila med drugim pravijo, da je samo v tem obdobju padlo 222 partizanov, med katerimi je bilo 11 žensk. Dalje, da so ujeli kar 212 partizanov, med katerimi je bilo 19 žensk. Zaskrbljujoče je naraščajoča tudi število partizanskih dezertarjev, ki so krepili domobranske vrste. Teh je bilo v tem obdobju 134. Gorenjske domobranske skupine so v dobrem mesecu uničile kar 36 različnih partizanskih bunkerjev. To jim je uspelo predvsem zaradi izdajstev in dezertarjev, ki so klonili pred zimo, pred napori in idejnimi vprašanji. V te bunkerje so vseliti tudi okrožna tehnika Kranj »Jošt«, okrožna tehnika »Jelovica« in bunker centralne vojaške tehnike pri Podvolovlju nad Novo Štifo. V teh akcijah so domobrance zaplenili tudi precej partizanskega orožja, opreme in hrane. V dobrem mesecu dni je 211 domačinov prostovoljno stopilo v vrste gorenjskega domobranstva.

Te uspehe so domobrance dosegli z minimalnimi žrtvami, kajti v boju proti partizanom so do 10. januarja 1945 imeli le 19 mrtvih in osem ranjenih. Nagli ofenzivni sunki z razmeroma majhnimi izgubami so prinesli domobrancem nemajhne uspehe.

Z močno notranjo in zunanjo propagando je domobransko vodstvo uspelo držati svoje moštvo na precej visoki borbeni stopnji. Ob vojaških uspehih in z obljubami o tem, kako bo na koncu vojne, ko bodo prevzeli oblast, je bila ta propaganda dokaj učinkovita.

Propagandisti iz kranjskega centra z Alojzjem Pernetom na čelu so pogosto odhajali po literaturo v Ljubljano, hkrati pa skrbeli, da je čim več prišlo med ljudi. Da bi dvigali razpoloženje, so poveljnik in gestapovec Erich Dichtl, njegov pomočnik Slavko Krek in Janez Ovsenik večkrat obiskali domobranske postojanke. To je Dichtl znal prilagoditi takim praznikom, kot sta bila božič in novo leto. Moštvo se je ob takih obiskih in ob drobnih pozornostih čutilo zelo počaščeno.

Za domobransko delovanje na Gorenjskem je bilo zelo pomembno tudi zborovanje poveljnikov in njihovih namestnikov, ki je bilo 29. decembra 1944 v Kranju v »Parteiheimu«.

Nadaljevanje

Pred njim so se zarisovali veliki sajasti dimniki škeđenjske železarne, kot ogromni stebri, ki podpirajo nebo. Spodaj ob obali, za visoko žično ograjo, za katero se je raztezalo pristanišče, so se grmadičili celi kupi kontejnerjev in lesenih zabojev.

Vrgel je torbo čez ograjo in se potem še sam zavihtel čez. Pri tem bi se skoraj nataknil na zašiljene konice na vrhu. Podrsal se je navzdol po peščenem napisu. Noge so se mu do gležnjev vdirale v sipek grušč. Prožilo se je kamenje in se z ropotom zadevalo v pločevinaste zaboje.

Hodil je po ozkih hodnikih med vrstami kontejnerjev in trkal po njih s palico, da bi našel kakšnega praznega, kamor bi se lahko zavlekel spat. »Spati, spati...« To je bilo vse, kar si je želel.

Zaslišal je pritajene moške glasove in škripanje peska pod platmi čevljev nedaleč od sebe. Nekaj korakov proč se je na rebrasti stranici zaboja začrtala svetloba baterijske svetilke. Skril se je v prečni prehod med dvema zabojema in pritajil sapo, dokler niso koraki potihnil.

Potem je iskal naprej. Zdaj je končno le našel prazen zaboj, ki se mu je zdel primeren za spanje. Odpahnil je zapahe in se splazil v notranjost. Z zadovoljstvom je opazil, da je kontejner znotraj čist. Nikoli ni prenesel, da bi spal v svinjariji.

Ko je za hip stegnil glavo ven, ga je zaslepila svetloba baterije, ki mu jo je nekdo uperil v oči.

»Kaj pa ti tukaj, a?« Po uniformi in po šilasti kapi je Serž sklepal, da ima pred seboj pristaniškega čuvaja. Pravzaprav sta bila dva: eden mu je nepremično svetil v oči, drugi pa je skočil v kontejner.

»Nikogar ni več tukaj, sam je.« je drugi zaklical prvemu, ki je bil medtem že pri Seržu in mu otipaval žep pri vetrovki in hlačah. Vzel mu je nož iz žepa in ga izdrl iz usnjene nožnice.

»Kaj pa dela ta stvar pri tebi?«

»Čisto navaden taborniški nož,« je skomignil Serž, ko je prišel k sebi od prvega presenečenja. »Konzerve odpiram z njim.«

»Ha, konzerve,« se je posmešnil drugi, ko se je vrnil iz zaboja nazaj k prvemu. »To bomo šele videli.«

Vzela sta ga medse v sredo in ga peljala v čuvajnico. Prvi čuvaj je ostal zunaj, drugi pa ga je peljal noter v pisarno. Z roko mu je pokazal na stol ob steni. Serž je sedel. Čuvaj je zavrtel telefon. Iz poplave italijanskih besed, ki jih je zdrdral v slušalko, je Serž utegnil razbrati samo kdaj pa kdaj kakšen drobec: »... ustreza opisu... nož... splezal čez ograjo... kontejner...« S slušalko ob ušesu se je obrnil k Seržu:

EDO TORKAR

ZIMA SERŽA POLAJNARJA

»Dokumente!« Serž mu je dal pasoš. Čuvaj je zdiktiral v slušalko njegove osebne podatke, potem pa še rekel: »Boste prišli? — Ob poltreh? — Dobro, pazili bomo nanj, brez skrbi.«

Več kot pol ure sta sedela vsak na svojem koncu prostora in molče strmela drug mimo drugega. Skozi okno je bilo mogoče videti ladje, ki so s spuščeni škalami slonele ob medlo razsvetljenih pomolih, pisarniške stene pa so bile polne pornografskih slik iz Luija in Playboya.

Ko ga je že jel premagovati spanec, so zunaj pred rampami zacvilile zavore in noter sta prišla dva policaja.

»Kaj si delal v pristanišču? Zakaj si splezal čez ograjo?«

»Bil sem zaspan, in...«

»Spat si hotel? Kaj pa tale nož, a?« Pazljivo si ga je ogledal proti luči, kot da bi na njem utegnil najti krvave sledove morebitnega zločina.

»Zakaj si odpiral kontejnerje?« je še naprej spraševal prvi. »Kaj si imel opraviti noter?«

Drugi je medtem brskal po Serževi torbi.

»Saj sem rekel, spat sem hotel...«

»Spal bi v kontejnerju? Zdaj pozimi? To pojdi pravit komu drugega. Alo, gremo!« Policaja sta ga vsak s svoje strani zgrabila pod pazduho in ga zvelkela ven proti avtomobilu.

»Torej ti si tisti!« je siknil komisar na karabinjeriji v Škednju, zavaljen brkač s prašičjimi očmi in z zobotrebem v ustih. »Priidi bliže, da te vidim. Sem sedi, k mizi.«

Serž ga je molče ubogal.

»Včeraj popoldne si bil v Muggii, kajne?« je naposled pretkano začel, potem ko mu je cel čas nepremično boljčal v oči.

»Muggia?« je presenečeno zategnil Serž. »Še slišal nisem nikoli za nobeno Muggio.«

»Ne delaj se neumnega. Včeraj ob pol petih popoldne si bil v Muggii. Videli so te tam. Imamo priče.«

Serž se je zasmeljal.

»Ti misliš, da se lahko režiš? Ti misliš, da se boš šel z nami igrice, kaj?« je besno zakričal komisar.

Nadaljevanje

PETER PAVLOVEC

32

ČLOVEK IMA TAKOJ KAMEN V ROKI

Veš, naš mojster je bil strahovit športni rekreivec. Poleti je kolesaril, pozimi tekal na smučeh, uteži pa je dvigoval vse leto. Nabit je bil s kondicijo in energijo. Star je bil petdeset let in kar veselje je bilo pogledati njegov mladostni in zagoreli obraz. Čudovit človek je bil in vsi v oddelku smo bili ponosni nanj in na njegove športno rekreativne uspehe. Imeti takšnega mojstra je velika prednost v življenju. Kaj bi vse ta človek naredil iz mene? Rekel je, da sem rojem metalec kladiva, le da bi se moral za kakšnih dvajset kilogramov zrediti.

Nekega dne je naš mojster sklical sestanek oddelka. Kar začudeni smo bili, kaj ga je neki uščipilo. Govoril nam je o težkih časih, kot da sami ne bi vedeli, da so težki časi. Rekel nam je, da se moramo prizadevati za večjo produktivnost in disciplino, ker bomo le tako izplavali iz težav. Večja produktivnost pa zahteva večje telesne napore in seveda večjo telesno pripravljenost. Po tem uvodu je na naše veliko začudenje predlagal, naj bi dvakrat na dan telovadili in to po pet minut! Tako smo bili ponosni na našega kondicijsko nabitega mojstra, da ni bil nihče proti. Bomo pač telovadili, če bo to pomagalo dvigniti produktivnost? Sicer pa oče, mi že tako telovadimo osem ur, nekateri med nami pa telovadijo tja do večera.

No, mojstru se pa tudi ni dobro zameriti. Mojster je le mojster in naš mojster je bil tudi strog in ni trpel ugovorov.

»Začnemo torej jutri, fantje! Postali bomo najbolj produktiven in najbolj zdrav oddelk v naši hiši. Hvala fantje za izkazano zaupanje.«

Pa smo začeli telovaditi in to pet minut pred šesto, in pet minut pred deseto. »Ena dva tri štiri, ena dva tri štiri!« je poveljeval čvrsti mojstrov glas. Prečudovito doživetje je bila naša

prva telovadba. Še smejali se nismo. Tako zavzeto smo telovadili, da smeh ni mogel izbruhniti iz nas.

Po dveh telovadnih dnevih je Jaka rekel, da ga delovna obleka ovira in da bi bilo dobro, če bi imeli telovadne hlače in majice pa telovadne copate. Rekel je še, da bi vaje tako bolj sproščeno izvajali in še koža bi se prežračila.

»Pameten predlog, Jaka,« je rekel mojster. Jaka se je zarežal tako je bil ponosen, da je bil njegov predlog pameten.

»Pa imate vsi telovadne drese in copate?«

Nihče ni imel dresa, saj tudi nihče med nami doslej ni telovadil, ali pa vsaj bral žogo. Med nami so bili polproletarci in fušarji, ki za šport niso imeli časa.

»Kaj pa če nam bi dres kupil sindikat?« je rekel Jaka tako nedolžno, da ga je bilo veselje pogledati.

»Sindikat, kaj pa misliš Jaka, sindikat? Sindikat Jaka ima dosti drugih važnejših obveznosti.«

»Samo misli sem naglas, mojster, kajti če bomo s telovadbo dvignili produktivnost, bo tudi sindikat bogatejši.« je smehljajoče rekel Jaka.

»Prvo fantje, moramo dvigniti produktivnost! Produktivnost je na prvem mestu in če se bo obrnilo na bolje, bomo pa lahko prosili sindikat za dres.«

»Ena dva tri štiri, ena dva tri štiri, ena dva tri štiri!« Pa smo telovadili.

Že naslednji dan je Jaka ves besen odvrgel s sebe bluzo in nato še srajco.

»V teh prekleth zgornjih oblačilih ne morem telovaditi!« je rekel.

»Dobro fantje, slecimo se do pasu.« Pa smo se slekli in bilo je zares čudovito telovaditi gol do pasu. Bravo Jaka! To se je zgodilo pet minut pred šesto.

Pet minut pred deseto pa je Jaka slekel tudi hlače.

»Tudi v teh preklethih z oljem zamaščenih hlačah ne morem telovaditi!« Slekel je hlače in tudi mi nismo niti za hip pomišljali: slekli smo hlače in v samih »gatah« ter v čevljih stali pred mojstrom in čakali, kaj bo rekel. Mojster se je spet izkazal za velikega športnika in človeka. Slekel je namreč hlače in začel smo telovaditi.

Spet naslednjo jutro je Jaka sezul čevlje.

»Bolj sproščeno bom dvigoval noge,« je rekel. Takoj smo se vsi kot na ukaz sezuli in čakali kaj bo storil mojster. Mojster se je nasmešnil in sezul čevlje. Bravo mojster! V tebi je zdrava duša in srce.

Naslednje jutro nas je mojster presenetil.

»Fantje, bluze dol, srajce dol, hlače dol, čevlje dol!« je ukazal s čvrstim glasom. Ko smo se slekli je pa Jaka zavpil: »Gate dol!« in je dal gate dol.

Samo kakšno sekundico nismo vedeli kaj storiti, ko je zagrmel mojstrov glas: »Gate dol!« Pa smo dali gate dol in ena dva tri štiri, pa ena dva tri štiri. Tako sproščeno smo potem telovadili, da je bilo veselje. Pa kako smo potem delali? Kakšna neverjetna vnema nas je obsedla. Naše počutje je bilo sijajno in ob dveh nismo čutili niti kančka utrujenosti. Ta telovadba nas je združila in postali smo sijajen kolektiv.

Produktivnost se je dvigovala z dneva v dan in proizvodnja je nezadržno rasla. Tudi polproletarci in fušarji niso bili izjema. Bili so povsem enakopravni z ostalimi in niso v ničemer zaostajali. Tako radi kritiziramo polproletarce in fušarje, da jih popoldansko delo izčrpa in potem v službi počivajo kolikor se le da. Nas je prežehl duh kolektivizma.

Naši rezultati niso ostali neopazni in so sila začudili naše vodilne ljudi. Prišla je nekega dne naša avantgarda k nam na obisk. Prišli so pet minut pred deseto, ko smo ravno začeli telovaditi goli, tako kot smo se rodili. Obstali so in obstrmeli. Njihovi obrazi so bili resni in grozeči. Nič dobrega se ni obetal. Ko smo odtelovadili in se oblekli so rekli mojstru naj gre z njimi. Mojster je odšel in tisti dan ga nismo več videli. Tudi naslednji dan ga ni bilo. Povedali so, da ima dopust. Mi smo pa kljub temu, da mojstra ni bilo, telovadili in delali. Vodilno vlogo pri telovadbi je prevzel Jaka, toda ne dolgo. Spet so prišli in nam prepovedali telovaditi. Pa naj človek razume te ljudi iz uprave. Nismo več telovadili. Prepoved je prepoved, razumljivo, pa naj bo takšna ali drugačna. Zanimivo pa je, da smo začeli spet delati po starem. Ni bilo več žara, ki nas je preveval ta dva meseca. Vse je izpuhtelo iz nas. Produktivnost je torej padla na stare tirnice. Ko se je vrnil mojster z dopusta, nam je povedal, da je dal odpoved. Silno smo se začudili in ga spraševali zakaj in kako se je to zgodilo. Bil je potr in kar postarel se je med tem časom, ko ga nismo videli.

»Ne mučite me fantje z vprašanji! Povem vam samo to, da sem dal odpoved zaradi gole telovadbe!«

Povesili smo glave in ga žalostno gledali.

»Kaj pa dvig produktivnosti v času naše telovadbe, mojster?« je vprašal Jaka.

Nadaljevanje prihodnjic

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Delegati vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica so na osnovi pripomb in dopolnil z javnih razprav na 25. ločenih sejah 5. septembra sprejeli osnutek sprememb in dopolnil prostorskega dela družbenega plana občine Radovljica za obdobje 1981—1985.

Zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti skupščine občine Radovljica sta istega dne na ločenih sejah obravnavala poročilo izvršnega sveta o uresničevanju politike družbenogospodarskega razvoja občine v letu 1984 in sprejela oceno možnosti razvoja v letu 1985. Oba zbora sta sprejela tudi osnutek odloka o deratizaciji v občini Radovljica.

Na ločenih sejah sta 5. septembra zbor združenega dela in družbenopolitični zbor občinske skupščine izvolila za sodnika Temeljnega sodišča v Kranju Darjo Roblek iz Kranja in Antona Bizjaka iz Škofje Loke. Za namestnico javnega tožilca Temeljne javnega tožilstva v Kranju sta imenovala Ireno Zupan z Bleda, za delegatko občinske skupščine v delavski svet Gorenjske bolnišnice Jesenice pa Zdenko Špilar iz TP Murka Lesce.

Družbenopolitični zbor občinske skupščine Radovljica je 25. seji obravnaval in sprejel družbeni dogovor oz. osnutek tega dogovora o skupnih osnovah in merilih za določanje osebnih dohodkov in drugih prejemkov in nadomestil funkcionarjem v SRS.

Na delovnem obisku so bili v začetku septembra v tovarni Elan Begunje trgovski zastopniki, ki prodajajo Elanove smuči v Kanadi. Ogledali so si proizvodne obrate in postopek izdelave najsodobnejših smuči. S predstavniki matične tovarne so se pogovorili o nadaljnjem delu za še uspešnejšo prodajo smuči na zahtevnem kanadskem trgu.

Predsednik občinskega komiteja ZK Radovljica Stanko Slivnik je 6. septembra popoldne sklical v Radovljici 3. sejo komiteja in posvet s sekretarji vseh osnovnih organizacij ZK. Osrednja točka dnevnega reda je bila namenjena programu aktivnosti v zvezi s predlogi sklepov 13. seje CK ZKJ. Beseda je tekla tudi o tekočih nalogah sekretarjev in članov komiteja po letnih počitnicah, zlasti o kadrovskih vprašanjih, idejnopolitičnem usposabljanju in samoizobraževanju.

Odbor za izvedbo občinskega praznika pri občinski skupščini Radovljica je na seji 7. septembra pretresal osnutek programa ob prazniku občine Radovljica prihodnje leto ter usklajeval predloge programov prireditev izvajalcev v letu 1985. Sestanka so se udeležili tudi predsednik občinske skupščine, predstavniki turističnih društev, kulturne skupnosti, ZKO, skupnih služb SIS ZOTK in sekretariata občinske skupščine.

Po sklepu in določitvi kandidatov je predsedstvo OK ZSMS Radovljica poslalo pet svojih članov na mladinsko poletno politično šolo v Mariboru. Šola je trajala od 6. do 9. septembra. Pridobljeno znanje bodo slušatelji s pridom lahko koristili v praktičnem delu v osnovnih organizacijah in občinskih telesih ZSMS.

V vojašnici na Rudnem polju se je od 17. avgusta do začetka septembra usposabljal za obrambo okoli 260 mladincev in mladink iz vseh gorenjskih občin; med njimi tudi iz radovljiske. V pouk so bili vključeni mladi, ki so rojeni 1968. leta in niso vključeni v šole usmerjenega izobraževanja. Po oceni poveljnika mladinskega odreda, rezervnega starešine Janeza Varla, so mladi zelo uspešno opravili svojo obveznost.

Prvič po ustanovitvi skupne strokovne službe SIS družbenih dejavnosti, ki je začela poslovati v radovljiski občini s 1. julijem 1984, so se 10. septembra zbrali na sestanek z vodjem skupne službe vsi predstavniki SIS. Vodja delovne skupnosti Jože Rebec je predstavil sedanjo organizacijo skupne službe, delovanje samoupravnih organov SIS in podal pregled oz. delovni osnutek analize razvojnih možnosti vseh SIS za naslednje srednjeročno obdobje oziroma do leta 2000.

Kot že vsa leta nazaj, tudi v sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah v trdem boju za stabilizacijo in finančno ustalištev radovljisko gospodarstvo dosega spodbudne proizvodne in izvozne uspehe. O tem je izrečena dokaj optimistična ocena tudi na zadnji septembrski seji občinskega izvršnega sveta. Razveseljiv je brez dvoma že nekajletni pozitivni količnik pokrivanja uvoza z izvozom, ki znaša tudi letos v občini Radovljica 2,4, od tega pa na konvertibilno področje 2,3, kar je krepko nad republiškim povprečjem.

Manj spodbudni so podatki o investicijski dejavnosti v radovljiski občini v letošnjem prvem polletju. Po podatkih SDK Kranj — podružnica Radovljica so v maju investitorji prijavili le šest novih naložb v skupni predračunski vrednosti 31.630.739 din, v juniju pa 18 naložb v vrednosti nekaj manj kot 390 milijonov din. V juliju so prijavili 11 investicij v predračunski vrednosti 287.613.845 din in v avgustu tri investicije v predračunski vrednosti 53.237.884 din. Seveda vse te naložbe niso bile realizirane. Večino sredstev so zagotovili investitorji iz lastnih virov ali pa z združevanjem.

Polletni obračun gospodarjenja v DO Veriga Lesce kaže, da so v vseh TOZD v šestih mesecih 1984 izdelali 10.994 ton izdelkov. Količinska proizvodnja je bila v primerjavi s planom za 2 % nižja, v primerjavi z realizacijo lanskega leta v tem obdobju pa za 5 %. Vrednost proizvodnje v polletju 1984 je znašala 1.993.093 tisoč dinarjev, ali 2 % več kot lani. Najbolj razveseljivo je, da nobena TOZD ni imela izgube. Spodbuden je tudi podatek, da je doseženi dohodek za 6 % nad planom, ostanek čistega dohodka pa je bil višji za 38 %.

Industrijske prodajalne tovarne Sukno Zapuže so v prvih šestih mesecih 1984 povečale prodajo svojih izdelkov, ki slovijo po vsej državi, kar za 66 %, to je za 24.648.773 din. Sočasno se je povečala tudi rast stroškov za 63 %, medtem ko so dohodek povečali za 80 %.

Na Bledu so letos prvič dobili tuji gosti svoj klub Yugotour. Klub vodi posebni animator, ki skrbi za organizacijo zabave, glasbene in razvedrilne prireditve in izlete.

Rekreacijski klub večno mladih fantov iz Radovljice, ki šteje že okoli 400 članov, je v soboto, 25. avgusta, proslavil 10-letnico obstoja. Dopoldne so člani kluba opravili tradicionalni pohod na vrh Stola, popoldne pa so na Linhartovem trgu v Radovljici pripravili bučno in množično obiskano proslavo, ki ji je dajala utrip izredno posrečeno zbrana godba na pihala pod taktirko radovljiskega glasbenika Andreja Arnolda. Višek slavlja je bil ob razvitu klubskega prapora in podeljevanju trakov. Izkazalo se je, da je pobuda nekaterih večno mladih rodila bogate sadove in si pridobila veliko privrženecv.

Se nekaj je treba povedati pri zdravljenju na domu; in sicer v zvezi z uporabniki.

Vstop uporabnika v zdravljenje in nego bolnika na domu je možen po dveh poteh. Prvič je možno, da pride neposredno iz osnovne zdravstvene dejavnosti, bodisi da to ugotovi zdravnik v ambulantni, bodisi da se za to odloči ob obisku na bolnikovem domu. Drugič pa gre za tiste skupine bolnikov, ki zapustijo bolnišnico. Po dolgotrajnih izkušnjah, ki jih imajo nekateri v slovenskem zdravstvenem varstvu, je razmerje med prvo in drugo skupino bolnikov približno 3:1. To se pravi izmed štirih bolnikov na domu je eden prišel iz bolnišnice. Takšni podatki so zgovorni dokaz o zelo značilni, sodobni vlogi bolnišnice pri izvajanju zdravljenja in nege bolnika na domu. Bolj podroben pregled pokaže tudi stroke, ki izdatneje pošiljajo bolnike v zdravstveno oskrbo na domu. To so zlasti internisti in kirurgi ter tudi nevrologi.

Da še vedno ne moremo biti zadovoljni s sedanjo stopnjo razvoja zdravljenja in nege bolnika na domu v republiškem merilu, nam postane hitro jasno ob kratki primerjavi, koliko časa porabi zdravnik za to dejavnost. V Veliki Britaniji, kjer imajo razvito osnovno zdravstveno dejavnost, porabi zdravnik četrtno svojega časa za zdravljenje in nego bolnika na domu, medtem ko pa pri nas to znaša le 5 %. Zopet imamo pred seboj enega zgovornih dokazov, da imamo v zvezi z zdravljenjem na domu vendarle pomembne notranje rezerve v našem zdravstvenem varstvu. Naj še mimogrede navedemo, da imajo v Veliki Britaniji med vsemi zahodnimi državami najmanjši odstotek sredstev v nacionalnem dohodku za zdravstvo, vendar pa najbolj kvalitetno zdravstveno oskrbo.

NALOGE ZDRAVSTVENE NEGE BOLNIKA NA DOMU

Na eni strani je zdravstvena nega v navezi z zdravljenjem na domu, na drugi pa je na široko vpeta v delovanje organiziranih uporabnikov, to je v ogromno področje domače nege, ki temelji na samozasčitvi. V prvem stiku, to je pri razmerju »zdravljenje bolnika na domu — zdravstvena ne-

ga bolnika na domu«, je medicinska sestra v intenzivnem sodelovanju z zdravnikom. Nekateri menijo, da je zavolj tega sodelovanja medicinska sestra v nekakšnem omejenem položaju, ki jo ovira pri strokovnem delu in razvoju. Rezultat takšnega gledišča je zagovarjanje neke vrste samozadostnosti zdravstvene nege oziroma izmikanje sodelovanju med zdravnikom in medicinsko sestro in to bodisi v osnovni, bodisi v bolnišnični zdravstveni dejavnosti. Praktične posledice tega bi bile za zdravstveno varstvo lahko hude. Če ni dovolj sodelovanja med zdravstvenimi delavci in dejavnostmi, potem je to najbolj nestabilizacijski zapletljaj, ki se mu moramo v sedanjih zaostrenih pogojih izogniti na vsak način. To, da zdravnik tudi pri dejavnosti zdravljenja in nege bolnika na domu poda sestrski strokovne smernice za izvajanje zdravstvene nege bolnika na domu, je dejansko zdravnikova obveza na podlagi siceršnje delitve dela med zdravstvenimi delavci. S tem dejansko ne gre za omejevanje medicinske sestre, marveč obratno. Zdravnikova strokovna navodila so podlaga, ki jo sestra nadgradi, operacionalizira in pri tem razvije resnično bogato strokovno dejavnost v sodelovanju s celotno družbeno strukturo, ki izvaja domačo nego. Nikakršnega dvoma ni, da gre pri tem ravno tako za zahtevna strokovna opravila, ki prav tako potrebujejo enotna doktrinarna izhodišča. Tudi za te strokovne izdelke so pristojni razširjeni strokovni kolegi pri posameznih klinikah in institutih, ki smo jih navedli že pri zdravljenju bolnika na domu. Prav tako smo že navedli, da je v zdravstvenem domu smotno določiti sestro, ki je odgovorna za zdravstveno nego bolnika na domu in ki obenem predstavlja oficirja za zvezo s socialno-zdravstveno komisijo in krajevni skupnosti. Prav prek navezave stikov s to komisijo si zdravstveno varstvo zagotavlja prepotrebno domačo nego pri razvoju in širjenju zdravljenja in nege bolnika na domu. O tem nekoliko več v naslednjem poglavju.

Glede oblikovanja enotnih doktrinarnih izhodišč za zdravstveno nego velja navesti, da obstajajo nekateri

V okviru vsakoletnega dneva prosvetnih delavcev radovljiske občine so se zbrali na tovariško srečanje na Katarini nad Zasipom prosvetni delavci in predstavniki družbenopolitičnih organizacij 24. avgusta. Ob tej priložnosti je zbranim govoril dr. Matjaž Kmecl o slovenski kulturi danes. Na srečanju so za služnim prosvetnim delavcem prvič podelili priznanja Izobraževalne skupnosti Radovljica — Zagarjeve plakete.

Po podatkih kopališkega odbora pri svetu krajevnih skupnosti Radovljica, ki upravlja letno kopališče in kamp v Radovljici, je bila doba bivanja domačih gostov v kampu lani 11 dni, letos pa kar 19 dni! Tuji gosti pa so lani bivali v kampu povprečno 3 dni, letos pa 4,5 dni.

Svet krajevnih skupnosti Gorje je skupaj s krajevnimi družbenopolitičnimi organizacijami tudi ob letošnjem krajevnem prazniku v nedeljo, 2. septembra, v tamkajšnjem domu upokojencev priredil priložnostno srečanje in pogostitev najstarejših krajanov ter mater in žen padlih borcev. Seveda so poskrbeli tudi za prijetno vzdušje ob domačih vižah in pesmih.

V nasadu Resje pri Podvinu so že pred tedni začeli obirati zgodnje vrste jabolk. Pravo obiranje pa se je začelo v drugi polovici septembra. Lastniki nasada KZK Kranj — KO Radovljica si zelo prizadevajo, da bi dobili čim več obiralec, ki jih ni lahko privabiti. Letošnja jabolka bodo prodajali sindikalnim organizacijam z 20 odstotnim popustom, na debelo pa bodo cene od 30 do 40 din za kg.

Na Mlaki pod Radovljico je zadnjo avgustovsko nedeljo Društvo konjerejcev Slovenije — podružnica za Gorenjsko organiziralo prvo srečanje konjerejcev Gorenjske. Zbralo se je nekaj nad 40 konjerejcev, kar je pripisati nezadostni obveščenosti. O pomenu konjerejstva pri nas je govoril znani strokovnjak prof. dr. Jože Jurancič z veterinarske fakultete. Na popoldansko srečanje je kljub ničkaj obetajočemu vremenu prišlo precej več obiskovalcev.

Lovsko kinološko društvo Gorenjske in Lovska družina Jelovica sta prav tako v nedeljo, 26. avgusta, dopoldne pripravila prvo kinološko lovsko srečanje. Zbrali so se pod Ribenskim hribom v Ribnem. Predstavili so se tudi rogisti iz Zasavja in sosedne Koroške, za razvedrilo pa je poskrbel domači ansambel. Na srečanju so razvili društveni prapor in prikazali revijo lovskih psov.

Balinarski klub Radovljica in Balinarski klub Lesce, ki letos tekmuje v slovenski ligi — sever, sta v 6. kolu prejšnjo soboto, 1. septembra, nastopila s spremenljivo srečo. Medtem ko so Radovljčani s lahkoto ugnali mlade balinarje BK Trata iz Škofje Loke s 15:3, so Lesčani v gosteh pri BK Bičevje gladko izgubili z 2:16. Med 11 moštv je BK Radovljica prvi z 10 točkami, BK Lesce pa sedmi s 4 točkami.

Izvršni svet OS Radovljica je na 93. seji 4. septembra sprejel osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o proračunu občine za leto 1984. Potrdil je poročilo o prihodkih in razporeditvi prihodkov proračuna za čas od januarja do junija 1984 ter sprejel stališče k osnutku odloka in merilih za delitev finančnih sredstev iz proračuna krajevnim skupnostim in načinu njihove uporabe. Sprejel je tudi mnenje k osnutku družbenega dogovora o izplačevanju osebnih dohodkov funkcionarjev ter k ponovni kandidaturi direktorja DO Veriga Lesce. Razen tega je obravnaval predlog za organizacijo mednarodnega PEN kongresa, ki naj bi bil na Bledu leta 1988. Izrekel je soglasje k predlogu šolskega koledarja Srednje šole za gostinstvo in turizem 1984/85.

dragoceni dosežki. Za jeseniško življenjsko in delovno okolje je gotovo zelo zanimivo, da v našem zdravstvenem varstvu razpolagamo z enotnimi doktrinarnimi izhodišči za zdravstveno nego pljučnega bolnika na domu.

Strokovna navodila za zdravljenje in nego bolnika na domu predvidevajo med zdravstveno nego še izvajanje fizioterapije na domu. Tudi pri tem profilu obstajajo že utečene praktične izkušnje in pomembni rezultati. Dragocen dosežek je brez dvoma vključitev tudi laboratorijske službe v zdravljenje in nego bolnika na domu. Kot docela izvedljiva se je namreč pokazala možnost, da odvezujemo material za preiskave na bolnikovem domu in še več — na domu izvajajo že tudi elektrokardiografske posnetke. Gotovo so možne še kakšne druge rešitve, inovacije, prispevki, vsega se namreč v nobenem primeru ne da prevideti oziroma opredeljevati na papirju. Treba je čimprej v prakso.

Še eno dejstvo je treba poudariti v zvezi z zdravstveno nego bolnika na domu. Na Gorenjskem se je tudi po obstoječi nepopolni zdravstveni statistiki zdravstvena nega bolnikov na domu izdatno razvila v polpreteklem obdobju. Leta 1979 so zabeležili 2.226 ur dela za zdravstveno nego bolnika na domu, leta 1982 pa 10.278. Sorazmerno se je povečalo tudi število bolnikov kot tudi obiskov na domu bolnika, kar je podano v tabeli št. 3.

Tabela št. 3: Število delovnih ur, bolnikov in obiskov pri zdravstveni negi na domu na Gorenjskem v letih 1979—1982

Leto	ŠTEVILO		
	delovnih ur	bolnikov	obiskov
1979	2.226	111	1.682
1980	3.446	197	2.219
1981	4.470	282	3.578
1982	10.278	577	9.956

Nadaljevanje

NEZADOVOLJSTVO HIŠNIH SAMOUPRAV IN STANOVALCEV V DRUŽBENIH NAJEMNIH STANOVANJIH

V letošnji zadnji junijski številki *Železara* smo o samoupravljanju v stanovanjskem gospodarstvu med drugim zapisali: »Stanovalci v družbeno-najemnih stanovanjih imamo dovolj razlogov, da se na področju stanovanjske samouprave dobro organiziramo in koristno delujemo.« Razmere in pogoji na tem področju to misel vedno bolj potrjujejo.

Za boljše razumevanje te problematike in tudi izhodišča ne bodo odveč nekateri podatki.

Znano je, da v naši občini živi v 5.115 družbenonajemnih stanovanjih polovica naših občanov in delovnih ljudi. V tem številu pa niso upoštevana stanovanja Carinarnice Jesenice.

Iz gradiva letošnje problemske konference o stanovanjskem gospodarstvu, ki jo je organiziral in izvedel občinski komite zveze komunistov Jesenice, povzemamo, da v naši občini znaša vrednost družbenega stanovanjskega sklada 4 milijarde 933.900.000 dinarjev, višina vplačane stanarine za leto 1983 pa je dosegla 55.827.803 dinarjev.

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Jesenice in Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje (BUSP) Jesenice predvidevata, da bodo njihovi letošnji stroški upravljanja znašali 9.538.464,00 din, ki se plačujejo iz dela stanarine. Na tej osnovi navedena izvajalca izkazuje, da znašajo njihovi stroški za administrativna, finančno-materialna opravila in samoupravne funkcije 1.850,00 din letno na eno družbeno najemno stanovanje.

Navedli nismo veliko števk, verjetno pa dovolj za resno razmišljanje.

Že nekaj časa ugotavljamo, da stanovanjska skupnost in BUSP Jesenice zaostajata pri uresničevanju pomembnih določil zakona o stanovanjskem gospodarstvu (ZSG), ki je v veljavi že od januarja lani. Z dobro dveh in pol letno zamudo sta v začetku letošnjega avgusta poslala hišnim svetom v naši občini naslednje:

- Pogodbo o opravljanju del in opravil pri gospodarjenju s stanovanjskimi hišami, stanovanji in poslovnimi prostori v stanovanjskih hišah v družbeni lastnini;
- Pogodbo o prenosu stanovanj in stanovanjskih hiš ter poslovnih prostorov v družbeni lastnini v gospodarjenje skupnosti stanovalcev;
- Prilogo k pogodbi o upravljanju del in opravil pri gospodarjenju s stanovanjskimi hišami, stanovanji in poslovnimi prostori v družbeni lastnini;
- Spisek stanovalcev in stanovanj v hiši s točkovno vrednostjo idr.

To gradivo za hišne svete je bilo poslano s spremnim dopisom, ki sta ga podpisala sekretar stanovanjske skupnosti Leopold Zonik in direktor BUSP Jesenice Stefan Rodi in ga zaključila takole: »V kolikor nam predloženih pogodb do 30. 9. 1984 ne boste vrnil, bomo smatrali, da hišna samouprava ne deluje in bomo predlagali Samoupravni stanovanjski skupnosti ukrepe v smislu 77. člena zakona o stanovanjskem gospodarstvu.«

Vsak resen človek mora priznati, da je navedeni ultimati hišnim svetom le malo prehud spodrsilaj. Imenovana podpisnika vprašujemo:

1. Od kod sta vzela kot edino merilo in kriterij, da hišna samouprava ne deluje, če do navedenega roka ne bo vrnila predloženih pogodb (ni pa navedeno, ali podpisano ali nepodpisano)?

SEPTEMBRA ŠOLA V NARAVI V NOVIGRADU

Novo šolsko leto se za vse učence v jeseniški občini ni začelo enako. Učenci četrtil razredov osnovne šole Prežihov Voranc z Jesenic so namesto v šolskih učilnicah začeli pouk v otroškem letovišču v Novigradu, kjer je potekala šola v naravi.

Za to obliko izobraževanja so se v jeseniški občini sicer odločili med zadnjimi v Sloveniji, rezultati pa kažejo, da je učenje v »naravnih učilnicah« ob morju uspešno, poudarek pa je dan tudi učenju plavanja.

Učenci osnovne šole Prežihov Voranc so se že vrnili domov, zamenjali pa so jih učenci četrtil razredov osnovnih šol Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora in Karavanških kurirjev NOB Koroška Bela.

Do konca septembra bosta še dve izmeni. Ob tem naj povemo, da so konec avgusta v Pineti zaključili z letovanjem, prijetne počitniške dneve pa je v tem kraju ob morju preživel več kot tisoč otrok iz jeseniške občine.

J. Rabič

2. Kdo jim je dal pravico, da hišnim svetom grozita s sankcijami v smislu 77. člena ZSG? Ali sta ga sploh prebrala? Verjetno, da ne, sicer bi morala vedeti, da so za prenos nalog hišnega sveta na OZD, ki opravlja strokovne naloge in opravila pri gospodarjenju s stanovanjskimi hišami, določeni predhodni pogoji, da je stanovanjska skupnost zamudila za take ukrepe določene roke.

3. Kaj sta podpisnika doslej koristnega storila, da bi se po uveljavitvi ZSG oblikovala hišna samouprava v vseh bivalnih okoljih v naši občini? Če se ne motimo, sta oba člana zveze komunistov in ju zato ta naloga še tembolj zavezuje.

4. Ne gre več za vprašanje, temveč za sklepanje: Ali ni iz navedenega ultimata razviden določen prevladujoči interes?

Navedene pogodbe ne dajo miru tudi drugim organom s področja stanovanjske samouprave. To gradivo je poleg drugega 16. avgusta obravnaval sekretariat sveta stanovalcev pri KS Cirila Tavčarja. Iz zapisnika povzemamo nekatera njegova stališča in pripombe, in sicer:

1. Vsaka pogodba je predmet dogovora med dvema partnerjema, ponudena pogodba o prenosu stanovanj in stanovanjskih hiš ... (skrajšano) pa je enostranski akt brez predhodnega osnutka, na katerega bi hišni sveti lahko dali svoje pripombe in dopolnitve.

2. Iz obravnavane pogodbe ni razvidno, kdo je imetnik žiro računa, ali stanovanjska skupnost, ali BUSP Jesenice.

3. Pogodba o prenosu stanovanj in stanovanjskih hiš ... (skrajšano) ni opremljena z žigom in podpisom vlagatelja in je vprašljivo, če je s tem aktom vlagatelj sploh seznanjen.

4. Stroški vzdrževanja stanovanj in stanovanjskih hiš so stvar ene pogodbe, ki mora storitve natančno opredeliti in ovrednotiti, podpisati pa bi jo morala skupnost stanovalcev in BUSP Jesenice — TOZD Vzdrževanje.

5. Dela in opravila administrativno-finančnih, pravnih in samoupravnih zadev pa so stvar druge pogodbe. Ta dela in opravila bi se morala natančneje opredeliti v skladu z načeli zakona o svobodni menjavi dela, ovrednotena s cenikom, podpisnika pa bi morala biti skupnost stanovalcev in delovna skupnost skupnih služb BUSP Jesenice.

6. Sekretariat sveta stanovalcev je ocenil, da BUSP Jesenice ni organiziran v skladu s 7. členom ZSG, nima usklajenega statuta s 47. členom ZSG, to pomeni, da praviloma ne more opravljati del in opravil delovne organizacije posebnega družbenega pomena.

7. Na sekretariatu je prevladalo mnenje, da bi bilo bolj sprejemljivo, da se pogodbeni odnos s stanovanjsko skupnostjo občine Jesenice in BUSP Jesenice uredijo z veljavnostjo od 1. januarja 1985 dalje glede na to, da je bilo leta 1984 nedavno tega sprejeto dopolnilo k sedanji pogodbi stanovanjske skupnosti in BUSP.

8. V 5. členu pogodbe niso navedena potrebna sredstva za stroške hišne samouprave.

9. V prilogi k pogodbi — področje finančno-materialno poslovanje, je potrebno dodati:

— izdelava periodičnih poročil in zaključnih računov in njihova pravčasna predložitev skupnosti stanovalcev;

— obveščanje hišnih svetov o vrsti in višini obratovalnih stroškov hiš;

— sprotno obveščanje hišnih svetov o stanju povečanja stanarine stanovalcem hiše.

10. Sekretariat sveta stanovalcev pri KS Cirila Tavčarja je ob koncu seje med drugim sklenil, da se do sredine septembra skliče svet stanovalcev, na katerem bodo obravnavali poročila o izvedenih ustanovitvah skupnosti stanovalcev v KS in sprejetih samoupravnih aktih v skupnosti stanovalcev v KS. V drugem delu pa bodo razpravljali o pogodbah o prenosu upravljanja del in sporočil ter pogodbah o prenosu vlagateljev stanovanj, in sicer o

— poročilu sekretariata o njegovih ugotovitvah,

— poročilu družbenega pravobranilca samoupravljanja in

— predlogu družbenopolitičnih organizacij v KS glede obravnavanih pogodb.

Skratka, s pogodbami se je sprožila obsežna akcija, ne manjka slabe volje in kritike, zadeva je dobila politični značaj.

Da je to res, lahko ugotovimo iz zapisnika koordinacijske seje treh predsednikov krajevnih konferenc SZDL na Plavžu, ki je bila 22. avgusta. Iz zapisnika povzemamo nekatera najpomembnejša stališča in pripombe:

1. Sprejeli so stališča in pripombe sekretariata sveta stanovalcev pri KS Cirila Tavčarja.

2. Ugotovili so, da odgovorni v Železarni Jesenice niso bili seznanjeni z vlagateljsko pogodbo o prenosu stanovanj in stanovanjskih hiš ... (skrajšano) v gospodarjenju skupnosti stanovalcev.

3. Kljub večkratni zahtevi in opozorilu svetov stanovalcev pri KS na Plavžu ni bil izveden prenos toplovođa kot posebnega objekta na Samoupravno komunalno skupnost občine Jesenice.

4. Skupnosti stanovalcev na Plavžu naj počakajo s podpisovanjem obravnavanih pogodb s stanovanjsko skupnostjo in BUSP Jesenice, dokler ne bodo prejeli novih navodil.

5. O stališčih in pripombah sekretariata sveta stanovalcev in koordinacije predsednikov KK SZDL na Plavžu se obvesti OK SZDL in hkrati dogovori za sestanek z odgovornimi tovariši OK SZDL in KK SZDL na Plavžu.

6. Skliče se razširjena seja predsedstev KK SZDL na Plavžu o obravnavanih vprašanjih in zadevah.

7. Skliče naj se seje svetov stanovalcev pri KS na Plavžu, na katerih se jih seznanijo poleg drugega z ugotovitvami in predlogi navedenih organov in vodstev družbenopolitičnih organizacij ter družbenega pravobranilca samoupravljanja.

8. S celotnim gradivom v zvezi z obravnavanimi pogodbami, stališči in pripombami naj se seznanijo odgovorne v Samoupravni stanovanjski skupnosti Jesenice, BUSP Jesenice in Železarno Jesenice.

Glede obveščanja in informiranja o stanju, problemih, razvoju in nalogah na področju stanovanjske in hišne samouprave se ne moremo pohvaliti. Zato tak nekoliko obsežnejši prispevek morda ne bo odveč.

V sklepkih in stališčih na letošnji problemski konferenci jeseniških komunistov o stanovanjskem gospodarstvu in uresničevanju samoupravnih odnosov, so med drugim zapisali tudi tole: »DOSEČI MORAMO, DA BODO SKUPNOSTI STANOVALCEV POSTALE MESTO DOGOVARJANJA IN ODLOČANJA O VSEH POMEMBNIH VPRAŠANJIH STANOVANJSKEGA GOSPODARSTVA.«

Združimo napore vsi, ki želimo, da bi tudi v tej smeri tvorno napredovali.

Viktor Brun

Jeseniška razglednica (foto I. Kučina)

ŠOLA V NARAVI

Učenci osnovne šole Prežihov Voranc smo že v tretjem razredu zvedeli, da gremo ob začetku novega šolskega leta na morje, v šolo v naravi. Tega smo se zelo veselili.

Že predzadnji dan počitnic smo imeli vsi zdravniški pregled in preizkus plavanja. V petek, 31. avgusta smo se odpravili v Jesenice v Pineto v Novigradu. Na poti smo si ogledali naša večja mesta, prvi postanek pa je bil v Postojni. Vožnja je minevala zelo hitro in mimogrede smo bili v Kopru. Ogledali smo si naše največje pristanišče, luko, v kateri raztovarjajo prekoceanske ladje. Po ogledu smo se odpeljali do Izole, kjer smo si ogledali še ladjedelnico »2. oktober« in tovarno za predelavo rib Delamaris. Med potjo smo videli tudi tovarno igrač Mehantehnika.

Naše najlepše obalno mesto je Portorož — kar pomeni pristanišče rož — znano zaradi turizma. Zelo lepo je naselje Bernardin. Pot smo nadaljevali v Piran. To je staro ribiško mesto, v katerem smo si ogledali pomorski muzej, akvarij, v katerem je tudi majhen morski pes, zelo znani Tartinijev trg. Tu je tudi pomorska šola. Iz avtobusa smo si v Sečoveljah ogledali soline, kjer pridobivajo sol.

Našo pot smo zaključili v obmorskem mestu Novigrad, ki leži na polotoku Istra, v naši bratski republiki Hrvaški. Razveselili smo se pogleda na prostor, kjer bomo prebivali nekaj časa. Zelo lepo urejeno naselje je kar privlačilo naše poglede. Komaj smo že čakali, da smo se razporedili po hišicah.

Vsako jutro smo vstajali ob 7. uri in najprej potelovadili. Po zajtrku smo pospravljali hišice in že je bil na vrsti pouk. Da, tudi učili smo se. Učili smo se o morju, o življenju v in ob morju, o tamkajšnjem rastlinstvu. Ogledali smo si tudi meduze, ki so nas tudi ožgale, videli pa smo tudi morske ježke — bodice pa so nam potrpežljivo pobirali tovariši iz nog.

SPOMENIK NOB V KRANJSKI GORI NA USTREZNO MESTO

Na seji predsedstva občinskega odbora Zveze združenj borcev NOV Jesenice so največ pozornosti namenili obravnavi problematike postavitve spomenika žrtvam narodnoosvobodilne borbe v Kranjski gori. Zadeva o tem se vleče že vrsto let, dokončnega soglasja o novi lokaciji pa še vedno ni. Takrat, ko so gradili hotel Prisank, so namreč prvotni spomenik odstranili z obvezo, da ga bodo postavili na drugem ustrenejšem prostoru.

Ob takrat do danes je bilo o tem izrečenih veliko besed, tudi obtožb na račun organizacij in posameznikov, ki naj bi zagotovili postavitve novega spomenika. Sodeč po razpravi na seji predsedstva ta problem še vedno ni dokončno rešen. Najprej je bilo namreč odločeno, naj bi spomenik stal v parku ob večnamenski dvorani, ki naj bi jo zgradili v Kranjski gori. Očitno z gradnjo zaenkrat še ne bo nič.

Pri Biroju za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice so izdelali osnutek parka blizu nekdanje železniške postaje, kjer naj bi bil tudi spomenik. Člani predsedstva se s tem niso strinjali in so se ponovno zavzeli, da se najde ustrezen prostor

Po pouku smo imeli uro plavanja, saj smo imeli tudi nekaj neplavalcev. Dopoldne je bilo tako zaključeno. Po kosilu je bil počitek, vendar smo s tovarišico Rojnikovo raje ponavljali snov, ki smo se jo naučili dopoldne.

Bilo je tudi nekaj prostega časa, ki smo ga zapolnili z igranjem.

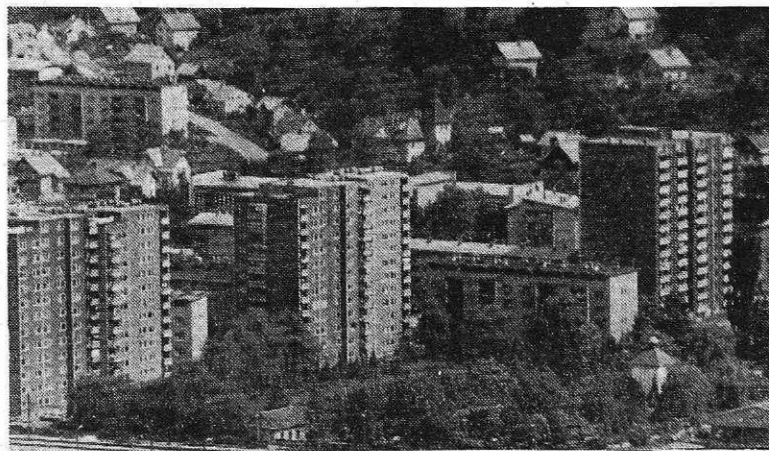
Imeli smo tudi tekmovanje v plavanju. Za deset minut plavanja sem si pridobila srebrnega delfinčka.

Kako hitro je minilo teh naših sedem dni šole v naravi. Avtobus, ki je pripeljal že naslednjo izmeno sovrstnikov, nas je opomnil, da je naše šole v naravi konec. Pospravili smo svoje stvari in že smo bili na poti domov. Med potjo smo se ustavili v Predjamskem gradu in poslušali zgodovino tega gradu in zgodbo o Erazmu Predjamskem, kar je bilo za nas zelo zanimivo. Postojnska jama je tudi nas prevzela s svojo močnostjo in zato ni čudno, če je svetovno znana.

Pot je kar prehitro minila. Že smo bili na avtocesti, nato v Ljubljani, kmalu v Kranju, peljali smo se mimo Radovljice in že smo zagledali naše železarske Jesenice. Avtobus je ustavil pred našo šolo, v kateri bomo med šolskim letom obujali spomine na šolo v naravi v Novigradu v počitniškem naselju Pineta, katerega upravlja Zveza društev prijateljev mladine Jesenice.

Bilo nam je lepo. Veliko novega smo se naučili, pa tudi prijateljstvo med sošolci se je še bolj okrepilo. Sedaj bomo vse to znanje s pridom uporabljali v šoli.

Alenka Keserovič, 4. a
OŠ Prežihov Voranc Jesenice

Na Plavžu, v ospredju spominski park (foto I. Kučina)

PO POTEH KOKRŠKEGA ODREDA

V dneh od 15. do 23. septembra bo potekal pohod po poteh Kokrškega odreda v spomin na 40-letnico druge ustanovitve odreda — 27. avgusta 1944. Za organizacijo pohoda bodo skrbeli aktivni Kokrškega odreda na posameznih območjih.

Začetek pohoda bo v soboto, 15. septembra, ob 8. uri v Dragi, kjer bo udeležencem spregovoril nekdanji komandant Kokrškega odreda Janko Prezelj-Stane. Zatem si bodo ogledali kraj, kjer je bil štab odreda, ustavili se bodo pri planinski koči v Dragi in pot nadaljevali do bolnice D 2 v Dragi in naprej na Poljsko planino, v Titovo vas pod Stolom in v Završnico. Tam bo srečanje z učenci osnovne šole Gorenjskega odreda Žirovnica.

V nedeljo, 16. septembra, bodo pohodniki krenili iz Zabrznice v Rodine in Zapuže, do spomenika v Begunjah in naprej pod Dobro do Brezij in Tržiča. V naslednjih dneh bodo obiskali še več drugih krajev, pohod pa bodo sklenili 23. septembra v Gozdu, ko ta vas praznuje krajevni praznik in 40-letnico požiga.

Pohoda se bodo udeležili borci Kokrškega odreda, pripadniki teritorialnih enot, taborniki, planinci, predvsem pa vabijo mlade.

J. R.

Gabriel GARCIA MARQUEZ: Pri-poved brodolomca. Cankarjeva zalo-žba 1983.

Uredniki so za predstavitev v zbirki NOBELOVCI izbrali Marquezova krajša in manj znana dela: v prvi knjigi kratko prozo iz treh zbirk (Oči modrega psa, Pogreb Velike mame, Neverjetna in žalostna zgodba o pri-srčni Erendiri), v drugi pa povest Pripoved brodolomca. Slednja je praznoprav nekakšna napol-reporta-ža, vsekakor reportaža, ki jo je napi-sal veliki pisatelj. Znano je, da se G. Garcia Marquez ukvarja s časnikar-stvom (in s pisanjem za film), ne da bi to kaj škodilo njegovemu slogu. Tudi Kronika napovedane smrti (po-ročilo o tem kratkem romanu ste že lahko brali v tej rubriki) je, kot pravi avtor, sinteza časnikarstva in litera-ture. (Tudi tam gre za obnovo resni-čnega dogodka: umorjenec je bil Marquezov prijatelj).

DOLIKOVCI V DRUGIH RAZSTAVIŠČIH

Ob koncu tedna bodo v gale-riji na gradu v Škofji Loki za-prili skupinsko razstavo likov-nih del članov likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, ki so jo odprli ob koncu prejšnjega meseca. Razstava sodi v okvir vsakoletne zamenjave skupin-skih razstav likovnih del sli-karjev obeh občin.

V Škofji Loki so se s svojimi deli predstavili: Rudolf Arh, Ivanka Arzenšek, Dana Bem Gala, Franc Berce, Branko Čušin, Anton Drap, Franc Dolinšek, Evgen Guštin, Nika Hafner, Janko Korošec, Fran-ce Kreuzer, Pavel Lužnik, Mi-lena Stocca, Tone Tomazin, Ana Višnar Mlekuš in Marjan Židanek. Skupaj so predstavili 37 del.

Te dni v Ljubljani v knjižni-ci Jožeta Muzovca in domu občanov Nove Fužine razsta-vlja 35 svojih akvarelov — krajin — Janko Korošec, član likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar. To je že njegova druga zaporedna razstava v letošnjem letu v Ljubljani.

PEVCI MPZ BLAŽ ARNIČ VABIJO K SODELOVANJU

Člani mešanega pevskega zbora Blaž Arnič pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice so pod vodstvom zborovodja Romana Ravniča že pretekli teden pričeli z rednimi vajami za nastope v nastopajoči je-sensko-zimski sezoni. Poleg koncertov doma imajo v pro-gramu tudi koncert na avstrij-skem Koroškem. Ker bi svojo kvaliteto, predvsem pa učinkovitost radi še izboljšali in okrepiли zbor, vabijo mlajše pevke in pevce, da se jim pridružio. Predvsem pričakujejo pevke in pevce, ki so že peli v selskih in drugih zborih, pa sedaj niso vključeni nikamor.

Pevske vaje zbora so vsak ponedeljek in četrtek ob 18. uri v glasbeni sobi osnovne šole Prežihov Voranc na Tom-sičevi cesti. Pridružite se jim, s tem bo tudi vam postalo življenje bogatejše in pestreje.

KONCERT PRI KOČI NA DOBRČI

Za uvod v novo pevsko sezono bo tako kot že nekaj let zapored moški komorni zbor DPD Svoboda iz Podnarta pod vodstvom Egiša Gašperšiča izvedel koncert slovenskih planinskih in domoljubnih pesmi. Po koncertu pri Roblekovem domu na Begunjščici in pri koči na Kriški go-ri bo letos na vrsti kočna na Dobrči.

Zbor bo v nedeljo, 16. septembra, ob 11. uri zapel 18 pesmi. Pot do kočne na Dobrči je enostavna in ne predolga, zato pevci iz Podnarta upajo, da bo nastop privabil precejšnje število ljubiteljev planin in zborovskega petja.

Na prijetno pevsko in družabno srečanje na Dobrči vabi moški ko-morni zbor iz Podnarta.

Že v tistem poročilu sem omenil dvojnost Marquezovih pisateljskih nagnjenj. Predvsem v svojem naj-bolj znanem delu (v romanu Sto let samote) se mu domišljija prav ne-brzdno razmahne, v kratkih roma-nih pa je stvaren in zadržan. To se-veda velja tudi za pričujočo povest. Avtor dejansko obnavlja pripoved resničnega brodolomca. Kot sam pravi, ni v njej niti enega stavka, ki bi ga bil tako povedal tisti mornar, — in vendar je Marquez prav vse in-formacije dobil od njega. V uvodu ze-lo poudarja pomembno vlogo, ki jo ima njegov informator: pripisuje mu fenomenalni spomin in neverjetno zmožnost za sintezo.

Spremna beseda — napisal jo je prevajalec Janko Moder — poudarja presenetljivo podobnost s Heming-wayevo novelo Starec in morje. Pri-čujoča povest se, enako kot znaná Hemingwayeva pripoved, dogaja v Karibskem morju. Obkrat gre za doživljanje samotnega pomorščaka, ki se spopade — kakor kak mitološki junak — na življenje in smrt z na-ravnimi silami. Obkrat se bralcu zdi — pa najsi je to po zaslugi pripo-vedovalca ali pa zaradi nevidnega fluida, ki ga izžareva v obeh pove-stih vseskozi prisotno strašno morje — da je postavljen v neposredno bli-žino zadnje skrivnosti življenja in smrti. Človek in morje, življenje in smrt, vse to se nam razodeva na sko-raj mitski način. Kolumbijski pi-satelj obnavlja mornarjevo zgodbo brez odvečnega patosa. Pred dvema tednoma sem se ob Baladi o črnem Jimmiju spraševal, ali današnjega bralca lahko pritegne umetniško ob-delana pustolovska zgodba? V šestih mesecih smo to knjigo sposodili se-demkrat, to pa bolj malo pove. Ima-mo namreč samo en izvod, če bi jih imeli več, bi roman prebralo dosti več bralcev — ali pa tudi ne.

Rekel sem, da v Marquezovi »ob-novi« ni odvečnega patosa. Ta pouda-rek ni odveč. Na hitro sem prebral tudi nekaj krajših zgodb iz prve knjige. Nekatere so me prav prese-netile z malce bombastično in pri-vzdignjeno govorico. Marquez je na-pisal Oči modrega psa ko je bil star malo čez dvajset let. Bil je pod vpli-vom Kafkove fantastike, bil pa je — takrat — brez posluha za suhost Kafkovega sloga. V nekaterih zgod-bah iz zbirke Pogreb Velike mame pa je čisto hemingwayevski: s krat-kimi in preprostimi stavki opisuje površje dogodkov, šele proti koncu se nam tako mimogrede razode-ne nekaj, kar je srž zgodbe in kar nas človeško presune. Sama naslovna zgodba (Povest Velike mame) pa je spet čisto drugačna: ta zgodba sodi v vsakem pogledu ob Sto let samote, mogoče je sploh nekakšen osnutek za ta roman.

In kakšna je po vsem tem Pripo-ved brodolomca? Povest je najprej izhajala kot podlistek 1955. leta. Zdi se neverjetno, vendar bo držalo: časopis je bil zaradi tega kasneje pre-povedan. Seveda Pripoved brodo-lomca mimogrede in čisto netenden-čno razkrije nepravilnosti in kolum-bijski vojni mornarici. Avtor se je odločil za preprosto pripovedovanje, brez dramatisiranja. Prav to, da se je namenil pisati reportažo, mu je nemara omogočilo, da se je znebil kakšnih literarnih predsodkov. Do-segel je slogovno zrelost, ki bo vse-črna tudi vsakemu poprečnemu bra-lcu.

Vse fineše so tu takorekoč (in mo-goče v resnici) nehotene in hkrati neopazne. Iz junakovega načina go-vorjenja — gre za debelušnega in malce polentastega mornarja — lah-ko uganemo, da ne sodi med pretira-

no pogumae — po naravi. Vendar je naneslo, da je moral iti skozi never-jetne stiske in tudi skozi grozo; zdelo se je nemogoče, da bo preživel. (Vsi pogrešani mornarji so bili proglašeni za mrtve šest dni pred tem, ko so ga rešili!) Že samo dejstvo, da je ostal živ po desetih dneh bivanja na odprtem morju — brez hrane, brez sladke vode — je pripravilo njegove rojake do tega, da so ga slavili kot junaka. Seveda samo določen čas. Povest je nemara spomenik nekemu tipu človeka in določenemu tempera-mentu: če se ne motim, je tudi avtor — tako kot junak te povesti — ukro-jen po nesmrtnem liku Sancha Pan-se. Avtor je torej malce podoben ju-naku — čeprav samo telesno — mo-goče mu prav zato ni potrebno gleda-ti ga od zunaj. Nobene barvitosti ni bilo treba dodajati: preživetje med morskimi psi — prihajali so vsako popoldne ob petih — je skupaj s ka-ribskimi sončnimi vzhodi in zahodi, skupaj z blodnjami in prekopicava-njem na valovih samo po sebi dovolj barvito.

Marko Hudnik

OB UKINITVI GIMNAZIJE NA JESENICAH (TRPKO SENTIMENTALNE MEDITACIJE)

Ko sem v jeseni leta 1931 prišel na Jesenice v tedanjo Kranjsko indu-strijsko družbo na delo in prakso, sem bil presenečen: kulturno in športno življenje v tem malem delavskem mestu sta bila na zelo visoki ravni. Ven-dar je od šol bila samo velika osnovna šola v rangi nižje gimnazije, ali sedaj višjih razredov osnovne šole. Za nadaljnje srednje šolanje je za vso Gorenj-sko obstajala samo gimnazija v Kranju.

Leta 1938 je KID za svoje potrebe v Železarni osnovala Železarsko strokovno nadaljevalno šolo Kranj-ske industrijske družbe s pravico javnosti. Od 80 prijavljenih je bilo na osnovi rezultatov sprejemnega iz-pita sprejetih v prvi letnik 18 kandi-datov, obvezno pa so morali biti otroci delavcev KID. Poleg njih je samo teoretični del pouka obiskovalo še 18 starejših redno zaposlenih delav-cov. Po uspešno končani vajeniški šoli je gojenec dobil spričevalo in na-ziv kvalificiranega delavca: svoje stroke. Šola je bila odlično organizi-rana in vodena. Poleg strokovne so učenci dobili tudi solidno splošno izobrazbo in se je marsikateri pozne-je zaslужeno in upravičeno povzpel do najvišjih vodilnih mest v žele-zarni.

Končana vajeniška šola pa je pri-našala tudi velik privilegij: zagoto-vljeno ustrezno delovno mesto v žele-zarni!

V tem času svetovne gospodarske krize in hude nezaposlenosti že zdavnaj ni bilo več. Žal, deloma tudi zaradi priprav na drugo svetovno vojno. Vendar ni bilo enega delovne-ga mesta v Železarni, na katero ne bi bilo številnih pretendentov iz vse Slovenije!

Prvič zaradi zaslужka, ki je bil v železarni občutno večji, kakor kjer-koli drugje za isto delo, drugič zara-di ugleda, ki ga je KID kot solidno in največje podjetje v Sloveniji uživala in o katerem sedaj lahko samo sanjamo.

Majhen primer: v Ljubljani je vsak delavec železarne samo s poka-zano delovno knjižico dobil v vele-blagovnici tekstila Meier blago na kredit brez kakršneoli garancije; pri »Peku« pa čevlje s popustom 20 % pri plačilu.

Naši družbenopolitični delavci v svojih spominih na tedanje borbe za delavske pravice in svoje napredno prepričanje pozabljajo omeniti, da bi vsak od njih odpust iz železarne občutil kot hujšo pokoro kot vsa prega-

njanja s strani vladajočega režima, čeprav je — vsaj po letu 1935 — bilo dela in kruha tudi drugod!

Tukaj je tical še en čustven mo-ment, ki ga žal ni več in katerega se spominjam z nostalgijo: čustvena navezanost in pripadnost delavstva železarni kot svojemu podjetju, ne glede na menjajoče se lastnike.

Toda kljub vsem tem momentom in dejstvu, da je mlad absolvent va-jeniške šole imel v Železarni naj-manj tolikšen zaslužek kot visoko-šolski izobraženec v Ljubljani, če je le-ta imel srečo, da dobi službo, je marsikateri delavski in kmečki sin z Jesenic in iz najožje domovine Prešern, Čopa, Finžgarja, Janše, Alja-ža ... v hrepenenju po višji izobraz-bi in intelektualnem delu, ne pričau-kojuč nobenih gmotnih prednosti, vzel v račun vsa bremena, odrekanja in riziko ter se je dan na dan kot gimnazijski učenec vozil v Kranj.

Od leta 1930 do leta 1941 je tekla intenzivna izgradnja in rekonstruk-cija železarne. Stalež se je dvignil na nekaj čez 5.000 oseb. Jesenice so se temeljito spremenile in povečale. To-liko reči je bilo še v planu. Bratov-ska skladnica je začela graditi na Plavžu svojo novo bolnico, najlepšo in najbolj moderno v Sloveniji. Mnogi so že razmišljali, da je čas za usta-novitve gimnazije na Jesenicah, kot težišču tega gorenjskega kota. Na-pad na Jugoslavijo leta 1941 je vse preprečil.

Po končani vojni leta 1945, na ru-sevinah in ob pomanjkanju vsega, je v novi Jugoslaviji za jeseniške žele-zarje prišlo obdobje težkih nalog, iz-rednih naporov in garancij, toda tudi časti!

Bili so zanesljivi in pomemben člen v verigi podjetij, na čigar delu je rastla nova Jugoslavija in slonela njena obnova in obramba! Bili so ce-njeni in spoštovani. Iz vse Jugoslavi-je so prihajali izrazi priznanja in za-hvale, in dokazi tovariške ljubezni. Ali mladina sedaj ve, kaj je to?

Ni čudno, da so potem Jesenice, kot vodilno mesto v tem gorenjskem kotu, v socialistični Jugoslaviji do-bile gimnazijo. Enake možnosti za izo-braževanje tudi delavcem in njho-vim otrokom!

Predavateljski kader je bil števi-len in odlični. Jeseniška gimnazija je kmalu zaslovela kot ena boljših v Sloveniji. Strokovno usmerjeno izo-braževanje zaradi tega ni nič trpelo! Železarski izobraževalni center (ŽIC) je poleg poklicne (bivše vajeni-ške) šole dobil še srednjo tehnično šolo; zgrajena sta bila velika šolska stavba in kasneje internat. Poleg do-mače mladine se je tukaj šolalo po osvojitvi stotine mladih, pred-vsem vojnih sirot iz vse Jugoslavije in kasneje še študenti iz drugih podjetij črne metalurgije. Delo in življenje v ŽIC je bilo kot v čebeljem panju!

Toda prišli so časi z drugimi pogle-di, težnjami in hotenji. Obdobje raz-vrednotenja poštenja, povoženega idealizma, hlastane porabniške men-talitet in konjunkturalne fascikuliranih možganov. Hvaležna raziskoval-

Franc Legat

ŽELEZAR

V petek, 7. septembra, so v razstavnem salonu DOLIK Jesenice odprli šesto samostojno razstavo fotografij člana foto kluba Andrej Prešeren Jesenice Francija Sluga. Ob otvoritveni slovesnosti sta krajši recital štiričrno izva-jali pianistki Beti Demšar in Petra Černe, in sicer skladbe Alec Rowleya in Johanna Straussa. Razstava bo odprta do vključno 19. septembra.

na naloga za sociologe in politologe! Zaradi splošne birokratizacije Ju-goslavije pod geslom: Hvali srp in kladivo, toda drži se pisarniške mize — ki pri daleč lažjem in manj odgo-vornem delu prinaša večji osebni do-hodek — ni čudno, da interes za pro-duktivno delo usiha, za pisarniško pa raste. Zato je bil tudi naval na raz-ne administrativne šole kot tudi na gimnazijo tako velik.

Znano je, da je gimnazija — sedaj višji del splošne srednje izobrazbe — najboljša podlaga za vsestransko umsko in kulturno formiranje kan-didatov za bodoči specializirani študij na posameznih fakultetah in za intelektualno delo.

Toda namesto da bi pristojni orga-ni omejili priliv učencev na gimnazi-je na razumno mero z dvigom kvali-tete učnega programa (latinščina?) in z objektivno selekcijo na ustreznem sprejemnem izpitu, so se odloči-li za administrativno mero — ukini-tev posameznih gimnazij z name-nom, da bi s tem kanalizirali učence na strokovne in poklicne šole.

Pri jeseniški gimnaziji je to bil ve-lik psihološki in družbeni spodrs-ljaj! Hote ali nehoti spominja na načelo Ivana Groznega: naj bo sin mužika mužik, meščana meščan, plemenita-ša pa plemenitaš!

Samo demagoški hinavec ali pa možganski podpoprečnež lahko trdi, da socialistična družba ne rabi elite! Še kako! Vsaka družba jo rabi! Razli-ka je samo, kako se rekrutira: v fev-dalno-aristokratski družbi na osnovi rojstva; v buržoazni na osnovi denar-ja; v socialistični na osnovi osebnih odlik in sposobnosti! Zato mora so-cialistična družba, v svojo korist, omogočiti vsakemu svojemu članu pod istimi pogoji tekmovalen za-vstop v vrhunsko skupino — v inte-lektualno elito!

Vsak odstop od tega principa — pod kakršnimikoli pretvezami — di-ši po umazanam protekcionizmu! Torej tam smo, kjer smo bili pred vojno, naj se jeseniški gimnazijec vozi zopet v Kranj!

Pri tem se moram obrobno dotak-niti še ene zadeve, ki je nikakor ne morem razumeti.

Nomenklatura ne samo družbenih ved, temveč tudi matematike, medi-cine, farmacije, biologije in tako na-prej temelji na grščini in latinščini. Da bi študentje in potem intelektual-ci vedeli dejanski pomen in osnovno uporabljenih izrazov, ne pa da jih prevzamejo kot papagaji z medlo predstavo o njihovem izvornem smi-slu, je nujno potrebno, da pred pri-hodom na univerzo solidno obvlada-jo vsaj latinščino, če že ne grščino.

To je naloga gimnazije! Medtem pa je latinščina sedaj na gimnaziji le fakultativen, torej neobvezen pred-met!

Čudi me, da pristojni organi na prizadetih fakultetah to veliko po-manjkljivost mirno tolerirajo!

Miroslav Nikolič

Dopisujte

V NEDELJO ŽIVINOREJSKI BAL V ZAVRŠNICI

V dolini Završnice pod Stolom v teh dneh hitijo še z zadnjimi pripravi na eno največjih letošnjih poletnih prireditev na Gorenjskem. Člani Turističnega društva Žirovnica bodo skupaj s kmetijskimi, živinorejskimi, turističnimi in drugimi organizacijami v nedeljo, 16. septembra, priredili v dolini Završnice tradicionalni živinorejski bal.

Z obsežno zasnovanim programom bodo vsebinsko povezali živinorejce, kmetijce, živilsko in tekstilno industrijo, obrtništvo in druge dejavnosti v skupni enotni turistični ponudbi. Pokrovitelji letošnjega bala so Skupščina občine Jesenice, Turistična zveza Slovenije in Živinorejska poslovna skupnost Slovenije, poleg tega pa je še enajst sponzorov, ki bodo prispevali k prireditvi.

Organizacijski odbor pod vodstvom Franceta Božiča v teh dneh ne pozna počitka, dela od jutra do večera. Predvsem urejajo prireditveni prostor v Završnici, kjer v nedeljo pričakujejo več tisoč obiskovalcev. Program se bo začel že v soboto popoldne, ko bo zabavni promenade koncert pihalnega orkestra Veriga Lesce, ob 20. uri pa se bo začel veliki kres.

Nedeljski živinorejski bal se bo začel ob 9. uri, ko bo otvoritev razstave najlepših plemenskih živin, govedi, konj in ovac s strokovnim ocenjevanjem. Ta razstava bo dala posebni poudarek živinorejcu — gorskemu kmetu, ki z veliko večjim trudom in v slabših pogojih redi živino.

Najbolj mikavni del bala pa se bo začel ob 11. uri, ko bodo s planin pod Stolom prignali 150 govedi in konj ter največji trop ovac v Sloveniji. Sledil bo program s prikazom kmečkih opravil, kmečka povorka, modna

revija, bogat kulturni program in rekreacijske igre. V programu bo sodeloval tudi narodno zabavni ansambel Veseli planšarji.

Izredno privlačna bo nagradna igra osrednjega slovenskega tednika DELO-POLETJE '84. Vsakdo, ki bo s seboj prinesel zadnjo sobotno številko Dela, bo lahko sodeloval v nagradni spretnostni igri, v kateri se bo pomerilo 30 tekmovalcev. V prvi igri bodo morali pravilno prebrati pomešana zrna žit, stročnin in drugih poljščin. V finalni igri pa se bodo trije najboljši iz predtekmovalnega pomenili v tolčenju masla na star, izvirni način. Tekmovalci bodo dobili lepe nagrade. Program teh iger bo po-

vezoval Marjan Kralj.

Na balu ne bo manjkalo tudi srečlov z bogatimi nagradami, med katerimi naj omenimo polet z avionom za dve osebi, vikend v Kranjski gori, izdelke Almere, Elanove smuči in še bi lahko naštevali. Za vse obiskovalce bodo pripravili tudi pester izbor domačih jedil, kot so žganci z zeljem, krofi, jagnje na žaru, da ne naštevamo še drugih dobrot.

Prireditelji le še upajo, da bo vsaj ta septembrska nedelja lepa in da se bodo vsi obiskovalci prijetno počutili. V nedeljo bodo od 8.30 dalje v Završnico vozili posebni avtobusi, in sicer od jeseniške bolnice do prireditvenega prostora v Završnici, ustavljali pa bodo na vseh lokalnih postajah.

V nedeljo torej nasvidenje v dolini Završnice!

J. R.

PROGRAM ŽIVINOREJSKEGA BALA V ZAVRŠNICI

Sobota, 15. septembra. KRESNI VEČER OB ZAVRŠNIŠKEM JEZERU ob 16. uri — REKREACIJSKO POPOLDNE — GOBARJENJE in PRIPRAVLJANJE SUHLJADI za KRESOVE

— ZABAVNI PROMENADNI KONCERT pihalnega orkestra VERIGA Lesce ob 19.30 — PRIZIGANJE OGNJEV in MALIH KRESOV ob jezeru ob 20. uri — VELIKI KRES na sredini jezera PRIZIGUJE LOKOSTRELCE — SVOBODNI KONCERT HARMONIKARJEV in DRUGIH GLASBENIKOV, PEVCEV in PIHALNEGA ORKESTRA »VERIGA« iz Lesce

— PIKNIK s PLESOM (postrežba s hrano in pijačo)

Nedelja, 16. septembra. ŽIVINOREJSKI BAL V ZAVRŠNICI

— ob 9. uri — OTVORITEV RAZSTAVE NAJLEPŠE PLEMENSKE ŽIVINE: govedi, konj in ovac s STROKOVNIM OCENJEVANJEM na razstavnem prostoru v ZAVRŠNICI

— ob 11. uri — PRICETEK ŽIVINOREJSKEGA BALA V ZAVRŠNICI

— PRIGON ŽIVINE 200 govedi in konj ter največji trop ovac v Sloveniji (preko 700) iz planin pod Stolom v dolino ZAVRŠNICE

— KMEČKA POVORKA domačih fantov, deklet in žena, pastirjev, narodnih noš in planšarjev z majericami iz Zgornjega Jezerskega

— PRIKAZOVANJE KMEČKIH OBIČAJEV in OPRAVIL z ŽIVINO: ročna molža krav, podkovanje konj, priprava in preizkušnja konj v vpregi, ročno in strojno striženje ovac ter pletenje in predenje volne

— ob 13. uri — PRICETEK KULTURNO ZABAVNEGA PROGRAMA

— VENCČEK DOMAČIH PESMI in MELODIJ bodo zaigrali člani ansambla VESELI PLANŠARJI s pevci

— NASTOP FOLKLORNEGA ANSAMBLA OŠ GORENJSKEGA ODREDA iz ZABREZNICE

— MODNA REVILJA domačih, ročno pletenih volnenih izdelkov deklet in žena iz KS Žirovnica

— ob 14. uri — DELO poletje '84 — ZAKLJUČNA PRIREDITEV DELOVE NAGRADNE AKCIJE IN IGER v ZAVRŠNICI z zabavnimi igrami, tekmovaljem in podelitvijo lepih nagrad

— NAGRADNI PLES v NARODNIH in PLANŠARSKIH NOŠAH

— OTVORITEV ŽIVINOREJSKEGA BALA in razglasitev izbranega para ŽIVINOREJCEV 1984 s podelitvijo priznanj in SLAVNOSTNIM PLESOM.

V nadaljevanju sledijo: rekreacijska tekmovalja, srečlov z bogatimi dobroti, kegljanje za ovna, ples in zabava s postrežbo domačih kmečkih jedi in pijač.

Za PLES in RAZVEDRILLO bo igral popularni ansambel VESELI PLANŠARJI s svojimi PEVCI.

PIONIRSKI FOTO '84 NA JESENICAH

Kakor smo že na kratko poročali bo letošnja jubilejna XXV. republiška razstava pionirske fotografije na Jesenicah v osnovni šoli Tone Čufar, v počastitev 29. novembra — dneva republike. Zadnjikrat je bila ta razstava na Jesenicah leta 1977, in sicer v takratni osnovni šoli Tone Čufar in Prežihov Voranc.

Foto kino zveza Slovenije, komisija za delo z mladino je letošnjo organizacijo jubilejne razstave zaupala foto klubu Andrej Prešeren Jesenice. To zaupanje in priznanje je prav gotovo povezano z uspešnim delovanjem foto krožkov v šolah jeseniške občine in številnimi uspehi, ki so jih v preteklosti dosegli in jih dosegajo na razstavah in tekmovaljih.

Po razpisnih propozicijah se razstave s svojimi fotografijami lahko udeležijo učenci v starosti do 15. leta. Vsak od prijaviteljev mora predložiti organizacijskemu odboru oziroma žiriji do deset fotografij v velikosti 18 krat 24 cm, ki še niso bile razstavljene na republiški razstavi pionirske fotografije.

Na predlog tričlanske žirije bodo za posamezna dela podeljene ena zlata, dve srebrni in tri bronaste medalje, za najboljše kolekcije (štiri fotografije) pa po ena zlata, srebrna in bronasta medalja, ob treh diplomah v vsaki kategoriji. Najuspešnejši krožek bo prejel medaljo in nagrado, družbenopolitične organizacije občine pa bodo najboljšim mladim fotoamaterjem podelile tudi knjižne nagrade.

Mladi avtorji morajo fotografije poslati do 3. novembra na naslov: Osnovna šola Tone Čufar Jesenice, 64270 Jesenice z navedbo »za pionirski foto '84«.

ZA ULTRAZVOČNO RENTGENSKO APARATURO SO DAROVALI:

Za plačilo ULTRAZVOČNE RENTGENSKO APARATURE v jeseniški bolnici so darovali:

— JOŽE MARKEŽ, Murova 13, Jesenice — namesto cvetja pokojnemu DRAGU JASENCU — 1.000 din;

— FRANC ZALOKAR, Breg 90, poleg venca za pokojnega FLORJANA TEPINA od sovaščanov — 10.000 din;

— MARIJA KOMEL, Janševa 6, Jesenice — namesto venca očetu IVANU KOMELU, sinovi Janez, Tomaž in Marjan — 6.000 din;

— KATI DAKSKOFLAR, namesto venca na grob IVANU KOMELU — 2.000 din.

Delavci Splošne bolnice Jesenice in uradništvo Železarja se zahvaljujemo za prispevke!

Pridružite se tudi vi in prispevek namesto venca in cvetja na grob pokojnim ali namesto drugih volil, čestitk in podobno, nakažite na ziro račun: SPLOŠNA BOLNICA JESENICE, štev. 51530-603-31205 z navedbo »namesto venca za tega in tega ... darila in podobno.«

Dopisujte V ŽELEZARJA

PARTIZAN JESENICE

DRUŠTVO ZA TELESNO VZGOJO IN ŠPORTNO REKREACIJO

80 LET

URNIK VADBE

V DOMU STANETA BOKALA

DAN	17-18	18-19	19-20	20-21 ³⁰
UR				
PONEDELJEK		gimnastika		rekreacija člani
TOREK	cicibanke	pionirke	mladinke	rekreacija članice
SREDA	cicibani	pionirji	mladinci	člani ŽJ
ČETRTEK	cicibanke	pionirke	mladinke	članice ŽJ
PETEK	cicibani	pionirji	mladinci	judo
GIMNASTIKA				
JUDO				
		vsak dan v COŠ TČUFAR		
		ponedeljek, sreda, petek		

VABILO IZ JESENŠKEGA PARTIZANA

Partizan Jesenice, društvo za telesno vzgojo in športno rekreacijo, po poletnem premoru zopet pričnemo z delom, čeprav tudi med počitnicami nekateri niso pozabili počitka. Telovadke in judoisti so v treh mesecih nabirali kondicijo na tereh in v bližini Jesenic, zaključne priprave pa so imeli v Novigradu, v taboru DPM Jesenice.

V novo sezono stopajo kondicijsko dobro pripravljene, saj se zavedajo, da le tako lahko upajo na boljše rezultate. Najtežje delo seveda telovadke in judoisti selet čaka: telovadke učenje novih elementov in prvin, judoisti pa piljenje tehnike ter učenje novosti, ki jih v obeh športih nikoli ne zmanjka. Želja obeh skupin je, da bi v novi sezoni ponovili rezultate iz prejšnje, ki je bila za obe sekciji zelo uspešna, ptihiem pa, da bi stopili še korak naprej in si tako uvrstili mesto, ki sta si ga v zadnjih letih priborili v slovenskem in jugoslovanskem merilu.

Edina sekcija, ki počiva med počitnicami, je splošna telesna vzgoja, ki bo z delom pričela 18. septembra. Sekcija, ki je najštevilnejša in ima v svojih vrstah vse od najmlajših do najstarejših, si je za novo sezono zadala težko nalogo, privabiti v telovadnico čim večje število mladih, pa tudi malo manj mladih, obeh spolov. Na Jesenicah je veliko mladih, ki svoje odvečene energije ne znajo koristno uporabiti. V društvu se zavedajo, da bodo v telovadnico privabili čim več mladih le s pestrejšo in kvalitetnejšo vadbo.

Ze zadnji dve sezoni je sekcija delala po programu množične gimnastike za mlajše in starejše pionirke in pionirje ter mladinke in mladince. Ta program zajema lažje telovadne elemente na vseh gimnastičnih orodjih in je prilagojen vsem trem starostnim stopnjam z možnostjo vnašanja težjih elementov, kar pa je odvisno od znanja vodic. Vse vaje so sestavljene po principu od lažjega k težjemu in so primerne za vsakogar, pa naj bo še tako okoren in neokreten. Obe sezoni, ko je sekcija delala po tem programu, je ob koncu aprila pripravila društveno tekmovalje in nato še občinsko, na katerem so nastopili še sovrstniki iz TVD Partizan Javornik-Koroška Bela. Kot zanimivost naj povemo, da je bilo maja letos v Ljubljani tudi republiško prvenstvo v množični gimnastiki, na kate-

rem je nastopilo prek tristo telovadk in telovadcev v vseh treh starostnih skupinah.

Tu pa so še tri novosti, katerih izvedba je odvisna od zanimanja vadečih. To so ritmična gimnastika, akrobatika in skoki na mali prožni ponjavi (kanvas). Predvsem zadnja je kot popestritev vadbennim uram še dolgo prisotna v telovadnici društva. Predvsem akrobatika ter skoki na mali prožni ponjavi zahtevajo več znanja in s tem tudi več dela vadečih. Toda z dobro voljo in željo vseh se da narediti veliko. In ker mladi ne vadijo radi, če ne vidijo pred seboj cilja, to pa je tekmovalje, naj povemo, da že nekaj let v maju pripravljajo republiška prvenstva tudi za te tri panoge.

Torej zanimivost je dovolj in vsi, ki bi se radi naučili kaj novega, ki bi radi tekmovali ali pa samo spoznali novega prijatelja ali prijateljico in zdravo ter koristno izbrali svoj prosti čas, naj pridejo v telovadnico društva.

Seveda pa to še ni vse. Partizan Jesenice letos praznuje 80-letnico ustanovitve prvega telovadnega društva na Jesenicah — SOKOL, obenem pa tudi judo sekcija praznuje 20-letnico delovanja. Tako bo v decembru slavnostna telovadna akademija, s prikazom dejavnosti vseh sekcij društva. Pa tudi gimnastična in judo sekcija bosta na svoj način prispevali k praznovanju jubilejev z organizacijo kvalitetnih tekmovalj.

Da pa v jeseniškem Partizanu samo trenirajo in tekmujejo, ni res! Tako kot vsa leta delovanja, bodo tudi v tej sezoni pripravili in izvedli dva ali tri izlete v naravo in novoletno čajanko za člane društva ter maškarado za otroke Jesenic.

Ceprav je bila do sedaj beseda le o mlajših, pa tudi rekreativci in rekreativke radi zahajajo v telovadnico društva. Predvsem odbojka in košarka sta jim najljubša zabava, pa tudi badminton, krogi, preskok jim niso neznanaka.

Tisti, ki ste prebrali ta članek in če ste našli v njem kaj zanimivega ali vabljivega in če ne veste, kam s svojim prostim časom, radi pa bi se naučili kaj novega ali pa bi se radi le rekreirali, sprostili po težkem delu ali šolskih težavah, pridite v telovadnico TVD Partizan Jesenice, veselili vas bodo.

-tok

PRENOVLJENA IN POVEČANA PREŠERNOVA KOČA NA STOLU

Prvo soboto v avgustu smo planinci Planinskega društva Javornik-Koroška Bela dali v uporabo prenovljeno in povečano Prešernovo kočo na Stolu. S to otvoritvijo smo poravnali dolg, ki smo ga dali vsem planincem ob praznovanju 90-letnice organiziranega planinstva v Sloveniji, ki je bilo leta 1983.

Na Stolu se je porodila in bila uresničena zamisel o organiziranem planinstvu, ko so pred 90 leti tako imenovani »Piparji« ustanovili prvo slovensko Planinsko društvo.

Vse večja germanizacija naših gora, posebno še Karavank, je zavedne Slovence — planince spodbudila, da bi se po naših gorah slišala slovenska govornica in slovenska pesem.

Ze leta 1899 je bilo ustanovljeno Slovensko planinsko društvo — podružnica Kranj. Prizadevni planinci te podružnice, posebno pa prvi predsednik Janko Majdič, so pričeli razmišljati in iskati ustrezno lokacijo, da bi postavili v Karavankah slovensko planinsko kočo.

Piše se leto 1910, ko so kranjski planinci odprli obiskovalcem lepo planinsko kočo na malem Stolu. Poimenovali so jo po našem največjem pesniku dr. Francetu Prešernu kot trajen spomenik velikega Slovencu na najvišjem vrhu Karavank, na Stolu, pod katerim vznožjem se je rodil.

Čas je teklen naprej. Prva svetovna vojna je prizanesla koči. Približevali pa so se hušji časi, na pragu je bila druga svetovna vojna, še bolj krvava in neizprosna proti slovenskemu narodu.

Leto 1942 je bilo usodno za Prešernovo kočo. V najhušji zimi meseca februarja se je v kočo umaknila pred mnogo močnejšo nemško vojsko Jeseniška četa. Vnela se je bitka pod najvišjim vrhom Karavank.

Dobro opremljena nemška vojska je vztrajala napadala borce več ur, da bi jih pregnala iz zavetja koče. Šele po umiku borcev pozno zvečer so prodrli do koče in jo požgali. V tem boju je padel borec Jeseniške čete Jože Koder.

Po osvoboditvi so prizadevni člani zveze borcev NOV in planinci občine Jesenice sklenili, da na pogorišču Prešernove koče zgradijo novo kočo. Kočo, ki naj bo simbol borbe, naše neodvisnosti in most prijateljstva med narodi.

V letu 1965 je bila zgrajena nova koča na Stolu, ki je ohranila isto ime »Prešernova koča« na Stolu.

V spomin na opisano bitko je vsako leto organiziran zimski pohod na Stol, ki je poleg nasploh vedno večjega obiska in meteoroloških razmer (notranja vlaga) zahteval obnovo in povečanje koče. Tega se je lotil sedanjí odbor Planinskega društva Javornik-Koroška Bela z nalogo, da postojanko zaščiti pred razpadanjem in hkrati kočo poveča ter izboljša delovne pogoje oskrbnikom.

Naloga ni bila lahka. Pričeli smo zbirati tehnično dokumentacijo, razna soglasja in načrte. Pripravljalna dela so potekala vse do leta 1981. Vzporedno s to dejavnostjo smo zbirali tudi finančna sredstva. Vsa dejavnost se je zavlekla v leto 1982, ko smo začeli z operativnim delom na postojanki. Pričeli so se izpolnjevati načrti, ki smo jih več let pripravljali.

V načrtu je bilo predvideno, da se poleg zaščite poveča tudi število restavracijskih sedežev, prenočitvene kapacitete, povečala kuhinja in sanitarije. Na pogled izgleda gradnja seveda zelo enostavna, vendar je treba upoštevati, da je gradnja potekala na višini 2000 m. Zato je bilo treba pravčasno zagotoviti poleg denarja in gradbenega materiala tudi način prenosu materiala na to višino.

Finančna sredstva si je društvo pridobilo iz:

— prispevka iz družbenega dogovora Planinske zveze Slovenije,

— lastnih sredstev,

— sredstev delovnih organizacij in temeljnih organizacij, društev in posameznikov in

— s prostovoljnimi delom.

Prešernovo kočo smo sicer gradili v senci največje gradnje v naših gorah, to je triglavskega doma na Kredarici. Kljub temu pa je helikopterska enota republiškega sekretariata za notranje zadeve prenesla na gradbišče okrog 200 ton raznega gradbenega in ostalega materiala. To nam je pripomoglo, da smo lahko v tako kratkem času obnovili in povečali Prešernovo kočo na Stolu.

Vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli, da smo kočo obnovili in posodobili, v imenu upravnega odbora Planinskega društva Javornik-Koroška Bela najlepša hvala.

Marjan Beg

TD
ŽIROVNICA

ŽIVINOREJSKI
BAL

16. septembra 1984

ŽELA SEM JEČMEN

Letos nisem šla na morje ali kam drugam na počitnice, ker imamo doma kmetijo. Na kmetiji je veliko dela. Pomagala sem po svojih močeh.

Tako smo zadnji petek pred začetkom pouka odšli žet ječmen. Lep dan se nam je obetal. Sonce, žitno klasje, travniki okrog njive — vse je delovalo name kot nekaj veličastnega. Spreletel me je občutek zadovoljstva in neke topline. Pred desetletji se je gotovo ta podoba zdela vsakdanja. Današnjemu človeku pa se zdi nekaj posebnega. Počutila sem se srečno. Z veseljem sem šla k žanjam, da so mi pokazale, kako se pobira ječmen in kako se naredi prevlezo, s katerim se poveže žito v snop. Ko sem se naučila teh novih veščin, sem se počutila kot umetnica.

Žetev zahteva dovolj moči in spretnosti. Ob vsakem snopu sem postajala spretnejša. Delala sem z veseljem. Želala bi, da bi vsak doživel enako zadovoljstvo in veselje, ko se manjša njiva s stoječim žitom. Za nami so se kopicili kupi s snopi. Sonce je ves čas močno pripekalo. Bila sem potna in že na koncu s svojimi močmi. Zvečer sem bila utrujena, vendar zelo zadovoljna.

Helena Oman, 6. a
OŠ Jeseniško-bohinjskega
odreda, Kranjska gora

REPERTOARNI NAČRT GLEDALIŠČA TONE ČUFAR ZA SEZONO 1984/85

PREDSTAVE DOMAČE IGRALSKE SKUPINE:

- 1) Friederich Dürrenmatt: FIZIKI (kriminalna komedija o treh največjih svetovnih fizikih. Režija Andrej HIENG, premiera v mesecu oktobru 84.);
- 2) Leopold Suhodolčan: FIGOLE FAGOLE (mladinska sodobna komedija. Režija Vera Smukavec, premiera v novembru 84.);
- 3) Branko Hofman: MOŽ BREZ OBRABA in Balbina Battelino Baranovičeva: GERMAINE IN PES (dve monodrami, združeni v enem gledališkem večeru. Režija Vesna Arhar, premiera v decembru 84.);
- 4) Bertolt Brecht: MALOMEŠČANSKA SVATBA (komedija, režija Vesna Arhar, premiera januar 85.);
- 5) France Prešeren: KRST PRI SAVICI (velika tragična pesnitev našega pesnika, prvič uprizorjena na slovenskem odru. Režija Miran Kenda) in Garick-Smole: VARH (komedija, režija Vera Smukavec, premiera v februarju 85.).

PREDSTAVE GOSTUJOČIH GLEDALIŠKIH SKUPIN:

- Gostovanje treh gledališč s po eno predstavo, in sicer:
- Prešernovo gledališče iz Kranja,
 - Šentjakobsko gledališče iz Ljubljane in
 - komorno gledališko delo s poklicnimi izvajalci.
- Abonmentnim naročnikom nudimo v sezoni 1984/85 skupno osem gledaliških predstav, pet domačih in tri predstave gostujočih gledališč.
- Letos smo se odločili, da uvedemo dva nova abonmaja, in sicer ABONMA PREMIERSKI (premiere bodo praviloma ob sobotah) in ABONMA UPOKOJENCI (zanje smo rezervirali ponedeljke). Ostale abonmaje smo poimenovali po dnevih: ABONMA TOREK, ABONMA SREDA in ABONMA ČETRTEK. Vabimo k vpisu individualne in kolektivne abonente. Individualni naročniki se lahko vpišejo osebno v pisarni gledališča, tisti pa, ki se boste odločili za obisk naših predstav prek svoje delovne organizacije, boste prejeli vstopnice prek vaših poverjenikov.

Vpisovanje abonmaja bo vsak dan v pisarni gledališča Tone Čufar, od 3. septembra do 21. septembra 1984, vsak delavnik od 10. do 12. ure in od 16. do 17. ure.

Za zamudnike bomo vpis podaljšali še od 1. do 5. oktobra 1984, prav tako od 10. do 12. ure in od 16. do 17. ure v pisarni gledališča.

Cene abonmajev:

- abonma premierski sobotni — 650,00 in 570,00 din,
 - abonma ponedeljek, upokojski — 450,00 in 390,00 din,
 - abonma individualni in kolektivni — 550,00 in 480,00 din.
- Abonma lahko vplačate v celoti ob vpisu ali v treh obrokih. Abonenti kate-regakoli abonmaja imajo pravico do nakupa vstopnic za gostovanja drugih gledališč po nižji ceni, če ob nakupu pokažejo abonentsko kartico.
- Poleg rednega repertoarja za sezono 1984/85 pa bomo skušali naše delo obogatiti še z drugimi gledališkimi oblikami. Tako bomo nadaljevali z otroškimi matinejami, ki se bodo vrstile vsakih štirinajst dni od sredine oktobra do sredine aprila, v mesecu decembru pa bodo kar vsako nedeljo dopoldne.
- Pripravljamo pa tudi vrsto literarnih in pesniških večerov od starejše do sodobne slovenske in tuje proze ter poezije. Izven rednega repertoarja pa pripravljamo še tri uprizoritve, ki bodo namenjene predvsem predstavam na prostem, v poletnem času. To potujoče gledališče, ki ga bomo imenovali GLEDALIŠČE NA KAMIONU, obsega naslednja tri dela:
- Thorntona Wilderja: SNUBAČKO, Antona Tomaža Linhartu ŽUPANOVO MIČKO in Jeana Clauda Danauda: ŽENSKO ROČNO DELO.
- Podrobne informacije o vpisu dobite osebno ali po telefonu 064-81-260. Veseli bomo vašega obiska!

DRUŠTVO ZA POMOČ DUŠEVNO PRIZADETIM JESENICE PRIREJA V SOBOTO, 15. SEPTEMBRA,

DRUŽABNO SREČANJE NA POLJANAH pri hišici DPM.
Prevoz z avtobusom je zagotovljen. Odhod ob 10.30 izpred Viatorja na Jesenicah, povratek ob 17. uri.

Prijave sprejemamo do 13. septembra do 14. ure na naslov: Skupnost otroškega varstva Jesenice, p. p. 21 ali na telefon 82-694.

Starši z otroki in drugimi člani vladno vabljeni.

ZAHVALE

Ob izgubi moža, očeta in dedka
FRANCA ARHA

se zahvaljujemo vsem sorodnikom in znancem, posebno sosedom Kambičevim za pomoč in izrečena sožalja. Hvala tudi krajevni skupnosti Javornik-Koroška Bela, Železarni Jesenice in Skupščini občine Jesenice ter ostalim za pozornost, izrečena sožalja, cvetje in vence, kakor tudi pevcem in pihalnemu orkestru Jeseniških železarjev ter vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti. Hvala za poslovilne besede Jaku Svetina in Gabrijelu Divjaku.

Vsem in vsakomur posebej iskrene hvala.

Vsi njegovi

Ob izgubi drage mame, tašče, babice in prababice

IVANKE ŠMID

se iskreno zahvaljujemo stanovalcem Ceste revolucije 12, sorodnikom in znancem za pomoč, izrečena sožalja, podarjeno cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti. Hvala tudi pevcem za zapete žalostinke.

Še enkrat vsem najlepša hvala.

Vsi njeni

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Valjarna žice in profilov se zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila v času moje bolezni zelo dobrodošla.

Tone Volčini

Sodelavcem TOZD Žičarna, oddelek patentirnica, se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč ob smrti mojega očeta.

Ahmed Čelebić

Krajevnomu odboru ZB NOV in Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se zahvaljujem za čestitko ob mojem življenjskem jubileju.

Organizacijama želim veliko uspeha pri nadaljnjem delu!

Ludvik Murovec

Upravnemu odboru NK Jesenice se za izkazano pozornost in lepo spominsko darilo ob koncu aktivnega sodelovanja iskreno zahvaljujem. Obenem jim želim še več športnih uspehov.

Anton Vrečko

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 15. septembra, bo sta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini:
SPECERIJA BLEB — supermarket Union, Titova 22 in ROŽCA — sam. trgovina 9, Bokalova 5/a.

DEŽURNA LEKARNA

V septembru je za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Jesenicah.

DEŽURSTVO V AVTOMEHANIČNIH DELAVNICAH NA JESENICAH

V soboto, 15. septembra, INTEGRAL, TOZD MPPD, Jesenice, Titova 67.

ZAČETEK TEČAJA ZA VOZNIKE B KATEGORIJE

Avto moto društvo Jesenice obvešča, da bo pričetek novega tečaja za voznike B kategorije v sredo, 19. septembra, ob 17. uri v prostorih društva, Kidričeva 26/c.

Ker je na voljo še nekaj prostih mest, društvo vabi zainteresirane, da se zglasijo v pisarni društva ali po telefonu štev. 83-197.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 35. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

Košarka, atentat, Buenos Aires, Argentina, mrak, rial, Ezav, Reno, Miroč, Laura, lačnej, Paganini, ŠE, Alenka, Ero, očet, Caf, Sket, prsk, naper, drn, sip, Rateče, Američan, ro, Ikaros, štokavec, Dakar, met, ptiček, nos, Torino, etos, Evita, Drava, Ivek, žara, ropar, Aarau, Sica.

NAJDENA URA V CRIKVENICI

V izmeni od 24. avgusta do 4. septembra smo v Crikvenici našli možko ročno uro.

Lastnik jo lahko dobi pri Petru Kejžarju, Kurirska 4, Javornik.

VPIS V SREDNJO CESTNO-PROMETNO ŠOLO

Združenje šoferjev in avtomekanikov Jesenice obvešča kandidate, da vpišeje v prvi letnik srednje cestno-prometne šole — za poklic voznika.

Kandidati se lahko vpišejo v pisarni združenja na Jesenicah, Titova 52. Vpis bo do 1. oktobra 1984.

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

14. septembra, izrael. barv. erot. film VROČI ŽVEČILNIK ob 17. in 19. uri. Film ni primeren za otroke! Ob 21. uri premiera amer. barv. pust. fantast. filma SUPERMAN II. Cene zvišane!

15. septembra, angl. barv. komedija BOLNICA BRITANIJA ob 17. in 19. uri.

16. septembra, ital. barv. pust. film SAMO BOG ODPUŠČA ob 17. in 19. uri.

17. septembra ital. barv. pust. film SAMO BOG ODPUŠČA ob 17. in 19. uri.

18. septembra, amer. barv. srhljivka HIŠA GROZE ob 17. in 19. uri.

19. septembra ni kinopredstave! (koncert)

20. septembra ZAPRTO!

KINO PLAVŽ

14. septembra, ital. barv. pust. SAMO BOG ODPUŠČA ob 18. in 20. uri.

15. septembra, ital. barv. pust. film SAMO BOG ODPUŠČA ob 18. in 20. uri.

16. septembra, slov. barv. mlad. film PASTIRCI ob 16. uri, ob 18. in 20. uri angl. barv. komedija BOLNICA BRITANIJA.

17. septembra, nem. barv. erot. krim. film POROČILO IZ ST. PAULIJA ob 18. in 20. uri. Film ni primeren za otroke!

18. septembra, jap. barv. erot. film CESARSTVO ČUTNOSTI ob 18. in 20. uri. Otrokom do 15. leta starosti ne dovolimo ogleda filma.

19. septembra ZAPRTO!

20. septembra, amer. barv. srhljivka HIŠA GROZE ob 18. in 20. uri.

KINO DÖVJE

16. septembra, amer. barv. srhljivka komedija HIŠA GROZE ob 20. uri.

20. septembra, ital. barv. pust. film SAMO BOG ODPUŠČA ob 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

14. septembra, nem. barv. pust. film PUSTOLOVŠČINE BARONA MUNCHHAUSENA ob 18. uri.

15. septembra, amer. barv. srhljivka komedija HIŠA GROZE ob 20. uri.

18. septembra, ital. barv. pust. film SAMO BOG ODPUŠČA ob 20. uri.

RAZSTAVNI SALON DOLIK JESENICE

V dneh od 8. do vključno 19. septembra je na ogled razstava umetniške fotografije FRANCA SLUGA, člana FK Andrej Prešeren Jesenice. Salon je odprt vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 11. ure in od 16. ure do 18.30.

GLEDALIŠČE TONE ČUFAR JESENICE

GLEDALIŠČE TONE ČUFAR VPISUJE ABONMA ZA SEZONO 1984/85. Vse informacije dobite v gledališču, osebno ali po telefonu št. 81-260.

Vpisovanje je vsak dan od 10. do 12. ure in od 16. do 17. ure v pisarni gledališča, Čufarjev trg 4.

OBVESTILO PREBIVALCEM KOROŠKE BELE, POTOKOV IN JAVORNIŠKEGA ROVTA

Obveščamo prebivalce Koroške Bele, Potokov in Javorniškega rovta, da bomo pregledovali ročne gasilne aparate v soboto, 15. septembra, po naslednjem razporedu:

- v domu gasilcev na Koroški Beli ob 7. ure do 9.30,
- na Potokih — na dvorišču bivše gistične Mulej ob 10. do 11. ure,
- v Javorniškem rovtu — v novem domu gasilcev ob 11.30 do 13. ure.

Pregled ročnih gasilnih aparatov je potreben zaradi zagotavljanja njihove stalne uporabnosti.

Pozivamo lastnike, da dostavijo svoje aparate na kraj pregleda in ob uri, kot je navedeno.

Gasilsko društvo Koroška Bela

GASILSKO DRUŠTVO JESENICE-MESTO

objavlja mesto hišnika v gasilskem domu — Jesenice, Cesta maršala Tita 66.

Pogoji:

1. Prijavljeni naj bi bil član gasilskega društva (če še ni, lahko postane z naknadnim včlanjenjem).
2. Obvezno mora biti šofer B kategorije, po možnosti tudi C kategorije.
3. V poštev pridejo kandidati z družino (ne samci).

Na razpolago je družinsko dvosobno stanovanje s pritliklinami (centralno ogrevanje).

Prijave pošljite v roku 15 dni na naslov: Gasilsko društvo Jesenice-mesto — 64270 Jesenice, Cesta maršala Tita 66.

PRED-VALEC TRGA		VRSTA BRESTA	LETOVIS V ISTRI	MESTO V PAKIS TANU	IT. ALP. SMUČAR (IVANO)	DELEN ZLOM	JOHN NAPIER
KRAJ PRIPRAVA-GRADNA IGRA		SLANSKI POSTNI MESECI					
HRVASKI PESNIK (EVONIMIR)		VRSTA MENICE	GR. MATI BOGOV				
OKRASNI GRM							
VZORNIK							
BIZANTIN CARICA NEČISTO-CA							
ZLATENICA KELTSKI DUHOVNİK							
POZEMNI PODNIK JEDELNIKI BLET VOLI NAŠI							
STRASHO PETEC (Z KECICA)							
OTOK OB POMORJAN-DRUJI NDR RVAČ							
ZAJETJE ZRAKA ŠABAC							
OBRAT NAŠE ŽELEZAR							
EPEKTEN ZAKLON. ŠAHOV. PARTIJE							
NAŠA IN SRBOHV. ERICA							
SESTAVIL: DONNER							

HOKEJ NA LEDU

ŽE PRVI OGORČENI BOJI

Hokejska sezona je v polnem razmahu. Jeseničani so v tekmovalni sezoni za pokal ALPE-JADRAN izgubili proti Olimpiji in zapravili priložnost, da bi premagali KAC. Kranjska gora je visoko odpravila novince v zvezni ligi Vojvodino, Crvena zvezda pa po gostovanjih na Čehoslovaškem in v Italiji s tremi Kanadčani nadaljuje trde priprave na turneji v ZRN.

Kako pomembne so tekme pred začetkom državnega prvenstva, smo se lahko prepričali v teh dneh, in sicer v igri jeseniških hokejistov prejšnjo sredo proti Olimpiji. Premalo drsanja, nobene igre na moža, brez idej, z veliko napakami. Le nekaj dni zatem proti KAC izredna igra. Kot da je bilo na ledeni ploskvi neko drugo moštvo.

Celovčani, ki so premagali Olimpijo s 7:3, so bili pred tem na štirinajstodnevni pripravi v ZDA, nato pa so nadaljevali treninge na ledu v Gradcu. So nasprotnik, vreden spoštovanja. Toda ne glede na vse prednosti, ki jih imajo, so jih naši hokejisti v prvih dveh tretjinah povsem razorožili.

Bil je to hokej, ob katerem lahko le uživamo. Hiter, domiselni in natančen, poleg tega pa zabaven in ostrih, brez katere v hokeju ne gre. Povsem nekaj drugega kot proti Olimpiji. Jeseničani so v 33. minuti vodili kar s 4:0. Na obzorju smo že videli katastrofo KAC, toda v hokeju se dogajajo hitre spremembe. Morda je za veliki preobrat krivo to, da so jeseniški hokejisti zaigrali bolj previdno, hoteli so umiriti igro in so prepustili pobudo gostom, zmanjkalo pa jim je tudi moči. Gostom ni bilo potrebno veliko, da bi spoznali možnost, ki se jim ponuja. Dobro telesno pripravljeni, hitri in ostri so eno minuto pred zaključkom srečanja rezultat izenačili. To, kar je bilo na prvi pogled skoraj nemogoče, se je torej zgodilo. Jeseniški hokejisti so imeli nato izredno priložnost, da bi vseeno zmagali, vendar so jo zapravili.

Ne glede na opravljeno priložnost pa smo s predstavo naših hokejistov povsem zadovoljni. Seveda ne moremo mimo tega, da jim je v zadnji tretjini zmanjkalo moči, kar je resen opomin, da je to potrebno popraviti. Najbrž ni potrebno posebej poudarjati, da je telesna pripravljenost športnikov za celoten potek srečanja osnova, brez katere si ne moremo zamisliti uspeha. Izkušnje iz preteklosti nas učijo, da so naši hokejisti na žalost izgubljali tekme in prevenstva prav zaradi tega, ker jim je v zadnjih tretjinah, ali pa tudi minutah v odločilnih dvobojih zmanjkalo moči. Ali ni čas, da to pomanjkljivost odpravimo?

Se zlasti je to pomembno, ker imajo za seboj premalo tekem, manj jih bodo imeli do pričetka prvenstva, kot jih bodo imeli tako hokejisti Olimpije kot Crvene zvez-

de. Ne bi bilo napak, da bi poleg trenirgov na ledeni ploskvi jeseniški hokejisti do pričetka državnega prvenstva večkrat na teden odšli v telovadnico, se preizkusili na stopnicah v dvorani v Podmežakli, uporabili uteži ali kaj podobnega. Dejstvo je, da so igrali dobro, hitro in domiselno, toda ob tem se ne smemo slepiti, kajti tekmo proti KAC so izgubili predvsem, ker jim je zmanjkalo moči. Resnično bi bilo nespametno ne izkoristiti časa do pričetka prvenstva. Drugi namreč zelo pridno izkoriščajo čas, predvsem pa Crvena zvezda, ki je na osemndnevni turneji v ZRN odpravila kar s tremi kanadskimi igralci, ki naj bi v letošnjem prvenstvu dvignili kakovost »rdeče-belih« do šampionskih višin.

Hokejisti Kranjske gore so v drugem letošnjem srečanju visoko premagali novince v prvi zvezni ligi Vojvodino iz Novoga Sada, za katero igrajo kar trije Jeseničani: Šuvak, M. Horvat in Tičar.

Kranjskogorci so pokazali resnično dobro igro, hitro, domiselno in natančno. Gostje, v čigar vrstah igrajo tudi hokejisti, ki jim dela drsanje preglavice, so se uspešneje upirali le v prvi tretjini, nato pa smo gledali zelo dobro igro Kranjske gore, ki ponovno dokazuje, da je upravičeno v družbi najboljših jugoslovanskih moštev. Gre za nekaj mladih igralcev, ki se razvijajo v resnično dobre hokejiste, ki bodo že naslednjo sezono oblekli dres jeseniškega moštva.

JESENICE : OLIMPIJA 3:5 (1:0,1:2,1:3)

Dvorana v Podmežakli, gledalcev 1200, sodniki: Rozman, J. Vister in Ulčar; strelci: za Jesenice: Magazin, Mlinarec in Kopitar, za Olimpijo: Lepša, Vidmar, B. Lomovšek, Režek in Majnik; kazenske minute: Jesenice 2, Olimpija 6.

KRANJSKA GORA : VOJVODINA 11:3 (3:2, 3:1, 4:0)

Dvorana v Podmežakli, gledalcev 300, sodniki: Rozman, Bundalo in J. Vister; strelci za Kranjsko goro: Kelih 5, Razinger 3, Smolej 2 in Stros, za Vojvodino pa: Siler, Horvat in Buš; kazenske minute: Kranjska gora 5, Vojvodina 24.

JESENICE : KAC 4:4 (1:0, 3:1, 0:3)

Dvorana v Podmežakli, gledalcev 800, sodniki: Čemažar, Dremelj in Petrič; strelci za Jesenice: P. Klemenc, Kopitar, Š. Ščap in Mlinarec, za KAC: Godden, Lebler, Pöck in Bah; kazenske minute: Jesenice 4, KAC 8.

HOKEJ NA LEDU

V nadaljevanju tekmovalja za pokal ALPE-JADRAN se bosta v nedeljo, 16. septembra ob 18.30 na igrišču v Podmežakli srečali moštvi

HK JESENICE :
HK AURONZO Italija

TEČAJ JUDA

Judo sekcija TVD Partizan Jesenice vabi dekleta in fante, ki obiskujejo osnovno ali srednjo šolo, v tečaj juda. Vse, ki jih ta stari japonski borilni šport zanima, pričakujejo ob ponedeljkih, sredah in petkih od 18. do 20. ure v judo sobi društva.

JESENICE : TABOR 2:2
(1:2)

V nadaljevanju slovenske območne lige — zahod so jeseniški nogometaši na igrišču v Podmežakli igrali neodločeno 2:2 (1:2) z moštvom Tabora Jadran. Tokrat so pokazali razmeroma slabo in neučinkovito igro. Igralcem Tabora niso bili boljši nasprotniki. Ti so izkoristili napake v domači obrambi. Dvakrat so poveli, izenačila pa sta Pihler in Ibrahimović. Vsako podrobnejše komentiranje tekme je odveč, moštvo bo moralo pokazati veliko več znanja, učinkovitosti in resnosti, če se želi uvrstiti pri vrhu te lige.

Za Jesenice so igrali: Ilič, Trkulja, Hadžisulejmanović, Ibrahimović, Blagojević, Čatac (Omanović), Bešić, Džamašagić, Lamberger, Pihler in Zubanović (Troha).

V predtekmi so mladinci prav tako igrali neodločeno 2:2 (1:1) proti sovratnikom Tabor—Jadran. Gola sta dosegla Mitrovič in Sućur. Pionirsko moštvo je v okviru gorenske lige premagalo Kondor z rezultatom 8:0 (6:0).

V naslednjem kolu bodo člani gostovali pri moštvu Jadran—Lama, prav tako mladinci, pionirji pa pri moštvu Poleta.

J. R.

STRELSKO TEKMOVANJE NA JAVORNIKU

V počastitev praznovanja krajevnih skupnosti Edi Giorgioni na Javorniku je strelska družina Triglav pripravila tekmovanje v streljanju z zračno puško.

Tekmovanja se je udeležilo devet ekip z območja krajevnih skupnosti. Najboljša je bila prva ekipa SD Triglav, na drugo mesto se je presenetljivo uvrstila ekipa Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela in tako dokazala, da imajo upokojenci še mirno roko in ostro oko. Pozdraviti je treba tudi nastop ekipe krajevnih skupnosti, ki sicer ni dosegla vidnejše uvrstitve, vendar je obljubila, da bo ob le-tu boljša.

REZULTATI:
Ekipno: 1. SD Triglav Javornik (Bernot, Jezeršek, Otrin) 530 krogov, 2. DU Javornik (Kralj, Kralj, Otrin) 428 krogov, 3. SD Triglav II. ekipa (Urbas, Kostić, Malinović) 411 krogov itd.

Posamežno: 1. Pavel Jezeršek 180 krogov, 2. Janez Otrin 179 krogov, 3. Anže Bernot 171 krogov, 4. Ivo Klanica 166 krogov, 5. Boštjan Urbas 159 krogov itd.

Po tekmovalju so predstavniki krajevnih skupnosti najboljšim ekipam in posameznikom na priskrbi slovesnosti podelili pokale, diplome in medalje.

D. S.

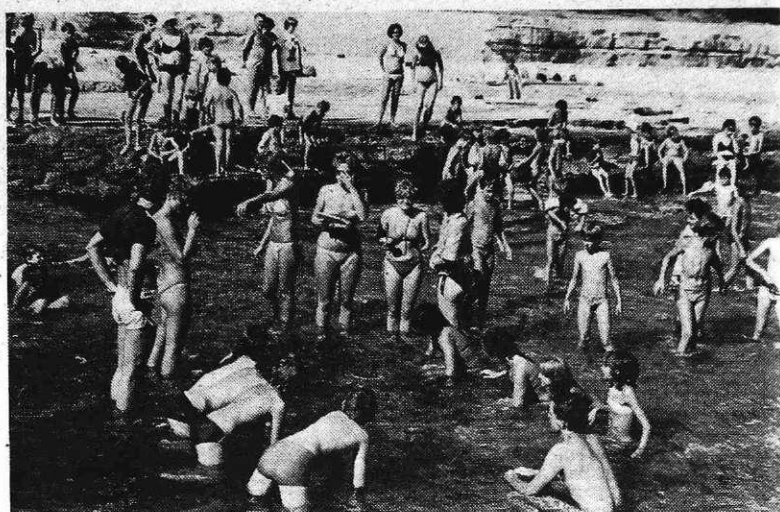
STRELSKO TEKMOVANJE

Tekmovanje v streljanju s pištolo in avtomatsko puško za ekipe osnovnih organizacij zveze rezervnih vojaških starešin občine Radovljica bo v soboto, 22. septembra, od 8. do 12. ure na strelišču pod Ribensko goro v Ribnem pri Bledu.

Tekmovanje bo v organizaciji občinske konference ZRVS Radovljica na osnovi letnega načrta usposabljanja rezervnih vojaških starešin. Tekmovanja se lahko udeležijo petčlanske ekipe, število ekip iz posamezne KO ZRVS ni omejeno. Prvovrščena ekipa bo prejela pokal, tekmovalci, uvrščeni od prvega do petega mesta, pa priznanja. Podelitev pokala in priznanj bo na svečani akademiji v počastitev dneva JLA v mesecu decembru.

Prijave sprejema občinska konferenca ZRVS Radovljica do 20. septembra, izjemoma pa se lahko posamezne ekipe prijavijo tudi na dan tekmovalja na strelišču v Ribnem.

Ciril Rozman

Poletni počitniški utrinek iz Novigrada (foto J. Rabič)

PADALCI ALPSKEGA LETALSKEGA CENTRA LESCE VICEŠAMPIONI SVETA

V ponedeljek zvečer se je vrnila s svetovnega prvenstva v Franciji jugoslovanska reprezentanca, ki so jo sestavljali padalci ALC — Lesce: Branko Mirt, Dušan Intihar, Darko Svetina, Benjamin Šmid in Roman Božič, vodil pa jo je Srečko Medven, prav tako Lesčan. Kot sodnik je sodeloval tudi Srečko Langus.

Na letališču v Lescah so jih navdušeno pričakali prijatelji iz ALC in drugi ljubitelji padalstva in številni novinarji. Kako tudi ne? Postati vice šampion sveta v skupinskih skokih na cilj, ni kar tako. Fantje so s srebrnimi kolajnami okrog vratu popadali v objeme prijateljev. Prvi med vsemi pa je bil Drago Buncič-Kengs, ki je najboljši zaslužen za doslej največji uspeh jugoslovanskega padalstva. Žal je moral ostati doma in svoje fante prepustiti vodji, ki nima veliko vpogleda v padalski šport. Povsem nerazumljiva je bila odločitev Letalske zveze Jugoslavije, da je določila za vodjo nekoga iz Letalske zveze Srbije, ki je fante prvič videl na pripravah v Lescah pred odhodom na svetovno prvenstvo.

Veliko oporo so imeli v Srečku Medvenu, ki je sam komaj zmogel vse naloge trenerja, psihologa, zdravnika in tudi naloge vodja ekipe, ker uradni vodja ni znal nobenega tujega jezika.

Iz pripovedovanja srebrnih fantov, ki je trajalo pozno v noč, je bilo podoživeto razpoloženje in navdušenje, ki je vladalo na tekmovališču svetovnega prvenstva in tudi povsod, kjer so se pojavili jugoslovanski reprezentanti.

Že pred odhodom na svetovno prvenstvo v VICHY, ki leži v osrčju Francije, je bilo dogovorjeno, da je cilj doseči kar najboljši rezultat v skupinskih skokih na cilj, ki je vedno paradna disciplina svetovnega prvenstva in kolajno v tej disciplini si želi vsaka reprezentanca. Vedeli smo, da naši fantje, če imajo dober dan, lahko skočijo tudi šampionsko. To so dokazali že na mnogih tekmovaljih in s številnimi zmagami. Zato sta bila zbranost in vzdušje v ekipi usmerjena v skupinske skoke na cilj.

Sodelovalo je 26 državnih reprezentanc in nobena država, ki ima vrhunsko padalstvo, ni manjkala. Med dekleti je tekmovalo 14 državnih reprezentanc, Jugoslavijo pa je zastopala kot posameznica Svetlana Simić, letošnja državna prvakinja. Že začetek tekmovalja v skokih na cilj je bil presenetljiv. Naš Intihar je skočil samo en centimeter od ničle, Božič, Mirt in Svetina pa v ničlo. Prevzeli so vodstvo pred Kanado, Avstrijo in Švico. Zaradi slabega vremena za skoke na cilj, pihal je močan veter, so nadaljevali z drugo serijo šele čez šest dni, vmes pa so opravili figurativne skoke. Tudi po drugi in tretji seriji so bili naši še kar na čelu z 19 centimetri, pred Sovjetsko zvezo, ZDA in Avstrijo. Četrta serija je bila polfinale devetih najboljših ekip za določitev pet najboljših, ki bodo opravile še peto serijo.

Napetost je bila na višku. Sovjeti so skočili najbolje in zbrali sedem centimetrov in prevzeli vodstvo pred našo ekipo

za dva centimetra, ker so naši zbrali deset centimetrov. Na drugo mesto so se prebili tudi Američani in se izenačili z našimi. Zadnji dan tekmovalja se je tako pred večitisočglavo množico razvijala prava drama. Vsi gledalci so bučno navijali za naše fante. Žreb je določil, da so v isti helikopter sedli Sovjeti, Američani in naši. Vse tri reprezentance so se srčno rokovali in si druga druga želele najboljši uspeh. Prvi so odskočili Sovjeti in skupno doskočili na pet centimetrov, za njimi so Američani doskočili na deset centimetrov, pred njimi pa so dosegli boljši rezultat Avstrijci in tako so kot zadnja ekipa odločali o vseh treh kolajnah naši padalci. Vsi so bili na nogah in zadrževali dih do doskoka četrtega Jugoslavana. Nato pa je završalo in zabučalo. Jugoslavija je doskočila na šest centimetrov in osvojila srebrno kolajno za Sovjetsko zvezo in pred tretjevrščeno Avstrijo.

Največjo smolo so imeli domačini Francozi, ki so v tretji seriji zbrali kar deset metrov in se uvrstili na zadnje 26. mesto. Enako se je zgodilo največjim favoritom Kitajcem, ki so ostali na 24. mestu.

V posamični konkurenci so naši začeli slabše. Intihar je doskočil že v prvem skoku na šest centimetrov in vseh upov je bilo zanj konec. V nadaljevanju je skakal dobro in je imel po šestih skokih samo 10 centimetrov. To pa je na koncu zadostovalo samo za 31. mesto med 127. tekmovalci. Dobro se je držal Mirt. Po četrtem skoku je bil še peti, v petem pa je skočil na pet centimetrov in borba za kolajno je šla po vodi. S šestim skokom v ničlo si je nato priboril polfinale z delitvijo devetega mesta, žal pa je v sedmem skoku doskočil na osem centimetrov in se uvrstil na koncu na 21. mesto. V finalu je skakalo šest najboljših, kjer je postal končni zmagovalac in svetovni prvak sovjetski tekmovalac Sergej Skourop, pred Belgijcem Dirkom Boidinom, bron je osvojil Italijan Silvio di Tecco, Francozi, veliki favoriti, so tudi tu ostali brez kolajne. Njihov bivši svetovni prvak Jean Dermine je bil osmi, trikratni svetovni prvak sovjetski tekmovalac Nikolaj Ušmajev pa si je s 13 centimetri delil 59. mesto z našim Darkom Svetinom.

Kako kvalitetna in izredna konkurenca je bila na tem svetovnem prvenstvu, povedo rezultati ostalih naših. Šmid je bil z 21 centimetri 88. in Božič 101. z 31 centimetri.

V figurah so bili naši slabši. Zmagal je Ušmajev, ki mu je bilo to že sedmo svetovno prvenstvo in verjetno je z vsakega odnesel kako kolajno, naša najboljša pa sta bila Mirt in Intihar na 65. in 66. mestu. Šmid je bil 79., Svetina 85. in Božič 104.

Velik uspeh je tudi osmo mesto naše reprezentance v generalni razvrstitvi po vseh treh disciplinah.

Srebrne padalce bomo predstavili v prihodnji številki Zvezdčarja.

M. L.

KOŠARKARSKI TURNIR OB PRAZNOVANJU

KRAJEVNEGA PRAZNIKA KS JAVORNIK-KOROŠKA BELA

V okviru praznovanja praznika krajevnih skupnosti Edi Giorgioni Javornik-Koroška Bela je TVD Partizan Javornik-Koroška Bela organiziral turnir v košariki, ki je potekal v telovadnici TVD Partizan na Koroški Beli. Turnirja so se udeležile štiri ekipe, in sicer: karavla Karavanskih kurirjev NOB — Javorniški rovt, OO ZSMS Gradiš Jesenice, osnovna šola Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela in TVD Partizan Javornik-Koroška Bela.

Tekmovanje so si ogledali tudi predstavniki krajevnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij, kakor tudi člani upravnega odbora TVD Partizan ter prebivalci iz okolice.

REZULTATI:
TVD Partizan : JLA 75:28 (38:20),
OŠ Karavanskih kurirjev NOB : OO ZSMS Gradiš 47:35 (24:19).

V tekmi za tretje mesto, ta tekma je bila hkrati najboljša in najbolj borbeno, je ekipa JLA premagala ekipo Gradiša 49:47 (18:26).

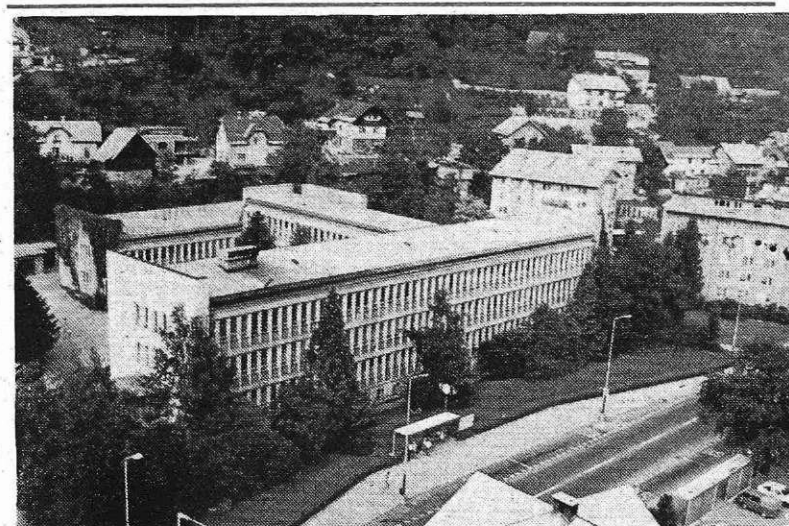
V tekmi za prvo mesto pa sta se srečali ekipi Partizana in osnovne šole Karavanskih kurirjev NOB. Zmagala je ekipa Partizana 120:25 (70:11).

Končni vrstni red: 1. TVD Partizan Javornik-Koroška Bela, 2. Osnovna šola Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela, 3. Karavle Karavanskih kurirjev — NOB Javorniški rovt in 4. OO ZSMS Gradiš Jesenice.

Ob zaključku tekmovalja se je Ivan Tušar zahvalil vsem ekipam za udeležbo in sodelovanje ter razdelil diplome vsem kapetanom ekip. Prvovrščena ekipa je prejela tudi pokal pokrovitelja tekmovalja krajevnih skupnosti Edi Giorgioni Javornik-Koroška Bela v trajno last.

Turnir je lepo uspel. Vsi smo se razšli z željo, da se zopet kmalu srečamo na parketu v še večjem številu.

Marjan Jenduka

Zdravstveni dom Jesenice (foto I. Kučina)

TURNIR V MALEM NOGOMETU

Komisija za šport pri koordinacijskem svetu ZSMS Železarne organizira turnir v malem nogometu, ki bo v soboto, 22. septembra, ob 8.30 na igrišču osnovne šole Tone Cufar na Plavžu.

Prijave pošljite do 19. septembra na koordinacijski svet ZSMS Železarne Jesenice ali sporočite po telefonu štev. 3268.

Prijavijo se lahko ekipe osnovnih organizacij ZSMS, aktivov ZSMS in drugi.

Ekipe izven Železarne plačajo pri prijavi 1000 dinarjev štartnine. Vsaka ekipa ima 6+4 igralce. Igra se v telovadnih copatah brez čepov po pravilih nogometne zveze Slovenije. Čas igranja je dvakrat po petnajst minut. Igra se na izpadanje.

Najboljše ekipe prejmejo pokale in praktične nagrade.

Komisija za šport pri koordinacijskem svetu ZSMS Železarne Jesenice

PRIJAZNOST V GORSKI POSTOJANKI?!

Kot že večkrat to leto sem se tudi to soboto in nedeljo odpravil v hribe. Tokrat na dobro poznani Vršič. Okrog 9. ure se je napol prazen avtobus ustavil na prevalu in sprevodnik je oznanil pol ure postanka.

Takoj nad cesto kraljuje mogočen Tičarjev dom. Ob vstopu v dom me je prijazen pozdravil receptorka in starejša tovarišca (očitno upravnica), takoj za naslednjimi vrati pa sem že zaslišal rezek glas tovarišice za točilno mizo, ki je mladega planinca pozdravila z naslednjimi besedami: »A ne moreš zapreti vrat, kako so te pa učili,« in takoj nato: »Preklet, sem že sita takih gostov.« Previdno sem se potrudil, da sem za sabo zaprl vrata (po tretjem poskusu mi je to uspelo), takoj za tem pa je nekdo zopet vstopil in seveda pustil vrata odprta.

Sedel sem za mizo v prostoru s točilno mizo. Pristopila je prikupna mladenka in vprašala, kaj želim. V naslednji minuti sem že pil primerno ohlajeno pivo in prislunhl dialog točajke z gostom, ki je pravkar vstopil z ženo in dvema otrokoma: »Prosim eno zganje, tri čaje in pivo,« je rekel točajki. »Snops in pivo lahko dobite tukaj, čaja pa ne streežem jaz, s kelnarco se zgovorite.« Na pult je postavila zganje in steklenico piva, ta čas pa je družina že odšla v salon k prazni mizi in sedla. Izza točilne mize se je zopet zasli-

šal rezki glas točajke: »Ja, kje pa je zdej? Naroči, pa gre, potem pa pravijo, da nisi prijazen z njimi.« Iz salona je takrat prišla natakarka. Ko je dobila naročeno, ji je točajka na pladenj postavila še pivo in zganje in rekla: »Na, pa še tole nisti stišim štirim za unole mizo. Desc je tko zopr, preklet, pa tri čaje hoče.« Natakarka je prišla pladenj z naloženo pijačo in hotela oditi, ko se je za njo zadržala točajka: »Kaj pa plačat, pol boš pa pozabila.« Natakarka je hotela nekaj reči v opravičilo, pa jo je prehitela točajka: »Nič, kar zdej plačaj, bodo že počakali.« In res so počakali, kaj pa jim je preostalo drugega. V tem so se vrata zopet na široko odprla in vstopilo je za cel avtobus tujecev, ki so prišli s Kompasovo potovalno agencijo.

Ker me je čas že priganjal, zunaj pa je sijalo sonce, sem poklical natakarko, da bi plačal. Odpravila se je k meni, ko se je zopet zaslišal gromki glas točajke: »Ja, kam greš zdaj, a ne vidiš, da so tuji tukaj, bo že še malo potpu, saj tako nikamor ne gre.« Na mizi sem pustil sto dinarjev v upanju, da prijazna točajka ne bo odprla ust, dokler ne bom zunaj in bodo za menoj ostala vrata trdno zaprta. Uspelo mi je. Počasi sem se namenil v višje ležeči Poštarski dom s strahom, da se tudi tam vrata slab zapirajo.

Razočarani planincec